

ESG MİMARLIK

YIL 28 SAYI 101 2018/4

TMMOB Mimarlar Odası İzmir Şubesi'nin üç ayda bir yayınlanan Uluslararası Hakemli Dergisidir. Yerel Süreli Yayın
Mimarlar Odası İzmir fiubesi Üyeleri için ücretsiz bir yayındır.

Yayınlayan

Mimarlar Odası İzmir Şubesi adına;
Yayın Komitesi
Sahibi Halil İbrahim Alpaslan
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Nilüfer Çınarlı Mutlu
Editör Can Gündüz
Yayın Sekreteri Çiçek Ş. Tezer Yıldız
Grafik Tasarım Güler Özsakarya Ertan
Konsept Tasarım Emre Çıkinoğlu

Yayın Komitesi

Halil İbrahim Alpaslan
Deniz Dokgöz
Bilgen Dünder
İpek Ek
Can Gündüz
İlker Özdel
Melis Varkal
(Soyadına göre alfabetik)

Tarandığı Veritabanları

DAAI - Design and Applied Arts Index

Yayın Yeri

1474 Sokak No: 9 Alsancak İzmir
Tel: (232) 463 66 25 (pbx)
Faks: (232) 463 52 12
egemim@izmimod.org.tr
www.izmimod.org.tr

Akhisar Temsilciliği: (0236) 414 86 50
Aydın Temsilciliği: (0256) 213 45 33
Dikili Temsilciliği: (0232) 671 85 02
Kuşadası Temsilciliği: (0256) 612 00 91
Manisa Temsilciliği: (0236) 232 68 07
Nazilli Temsilciliği: (0256) 312 84 83
Ödemiş Temsilciliği: (0232) 545 73 73
Salihli Temsilciliği: (0236) 715 08 23
Turgutlu Temsilciliği: (0236) 312 04 21
Uşak Temsilciliği: (0276) 212 29 57

Baskı

Mas Matbaacılık A.Ş.
Hamidiye Mahallesi Soğuksu Caddesi No: 3
34408 Kağıthane / İstanbul
Tel: (212) 294 10 00
www.masmat.com.tr
Tarih: Ekim 2017
Sertifika No: 12055

• Ege Mimarlık makale seçimleri hakemler tarafından yapılmaktadır. Sadece hakemli seçim sürecinden geçen yazılar "makale" kategorisinde yer alacaktır.

KAPAK **Bağ Yağları Fabrikası Yönetim Binası**
FOTOĞRAF Mehmet Yasa

BAŞYAZI ...3**İNGİLİZCE ÖZET ...4****HABERLER ...5****İZ BIRAKANLAR**

Meryem Hatipoğlu
Rauf Beyru İle Söyleşi...10
M. Yıldırım Oral
Beyru İçin Anı Yazıları: Rauf Beyru...16
Erkal Serim
Rauf Hocamız...18
Taner Ok
Beyru İle Bir Anım...19

MAKALE

Güzden Varinlioğlu
Teos Antik Kentinin Sayısal Ortamda Üçüncü Boyutta Yeniden Canlandırılması...22

YAPI TANITIM

Didem Özdel, İlker Özdel
Yeni-den Yaşam: Hiç Lokanta ve Tadım Atölyesi...26

YAPI TANITIM

Roni S. Ruso
Kopuk ve Ayrışık Bir Bütün: Bağ Yağları Fabrikası...32

KARŞILAŞMALAR**Karşılaşmalar...38****FEŞMEKÂN**

H. İbrahim Alpaslan, Can Gündüz
Yağ Hikayeleri: Köstem Zeytinyağı Müzesi...40
H. İbrahim Alpaslan, Can Gündüz
Oleatrium Zeytin ve Zeytinyağı Tarihi Müzesi...42

KOMŞU YAKA

Dimitris Thomopoulos
Arazinin Özgün Karakteristiği:Pylos'ta Zeytinyağı Fabrikası...44

MİMARLIK HAFTASI

Hakan Keleş
Lilliput İzmir...48
H. İbrahim Alpaslan
Cevat Erder ve Acar Avunduk ile Koruma Paneli...50
Ahenk Yılmaz, Ali Okan Yılmaz
Kentte Mekân Bulmacası: Kültürpark...52
Can Gündüz
Hemşehri Mekânları...54
Anna Söderberg
Özgünlük Hibrit ve Tarih...56

ÖĞRENCİ

Hilal Kaleli, Abdulkadir Keleş, Berfin Özel
Soru, Sorgulama ve Mimarlık...58

KÜLTÜR - SANAT

Atilla Özdemir, Zafer Gazi Tunalı
Doktor Vagonu...60

KARİKATÜR

Hakan Keleş
Karikatür...62

YAYIN TANITIM...63**EGE MİMARLIK BİLGİLENDİRME...64**

Değerli Ege Mimarlık Okurları, 27 yaşındaki dergimizin yeni formatıyla çıkan 2. sayısı olan 101. sayıyı sizlere sunmanın mutluluğu içerisindeyiz. 11 Ekim 2018 tarihindeki lansmanımızla, hem ülkemizdeki önemli mimarlık yayınlarında uzun yıllar emek harcayan editörlerin, hem de Ege Mimarlık'a bugüne kadar katkıda bulunmuş, emek vermiş olan yayın kurulu üyeleri ile yayın sekreterlerinin davetli olduğu bir lansmanla dergimizin "yeni yüz"ünü sizlerin beğenisine sunmuştuk. Bu sunumun ardından gerek etkinlik süresince gerekse sonrasında olumlu görüş bildiren birçok okuyucumuzun olması bizi mutlu etti. Tabii ki eleştiri ve önerileri de dikkatle not ettik ve dinamik dergimizin ileriki sayılarında bu katkılarla gittikçe gelişen bir süreç hedefliyoruz. Belirli temel ilkeleri muhafaza etmekle birlikte, her sayının kendine özel köşelerinin olduğu, farklı okuyucu profillerine yönelik geniş yelpazeli bir yayın kurgusu bu dinamizme olanak tanıyor.

Bulduğumuz dönemin mimarlık gündemine değinecek olursak ne yazık ki uzun süredir olduğu gibi iyimser bir tablo çizmek kolay değil. Süregelen, meslek alanımız dahilindeki merkezi ve yerel sorunlara bir de çok ciddi bir ekonomik kriz ve bu krizle henüz nasıl başa çıkılacağını bilmeyen, geçmişten ders almak yerine geçmişteki hataları tekrarlayarak çözüm bulacağını düşünen bir yapıyla karşı karşıyayız. Şüphesiz yaşamın her alanını etkilediği gibi meslek alanımızı da etkiliyor bu durum.

Bir yandan kontrolsüzce açılan mimarlık okulları her yıl binlerce mezun verirken bir yandan da kriz ortamında birçok meslektaşımızın işsiz kalmasına veya kabul edilemez şartlarda çalışmak zorunda bırakıldığına şahit oluyoruz. Bu durumun hem meslektaşlarımızın çalışma ve yaşam koşullarını hem de verdikleri hizmetin niteliğini olumsuz etkilediğini ve bu durumun gittikçe kötüye doğru gitmekte olduğunu görmemek mümkün değil.

Ancak merkezi politikalar ve önlemlerle düzeltilebilecek bu gidişatin farkında olduğuna dair bir ipucu da göremiyoruz.

Son olarak yavaş yavaş gündemdeki sıcaklığı artan 2019 yerel seçimlerine de değinecek olursak, kentimizin uzun süredir maruz kaldığı rant baskısına direnebilecek, tüm belediye hizmetlerini çağdaş dünyanın üzerinde uzlaştığı şeffaflık, eşitlik, dürüstlük ve liyakat esaslarına bağlı kalarak gerçekleştirebilecek yöneticilerin seçilmesi en büyük temennimiz. Ayrıcalıklı imar hakları elde eden çevrelerle, şaibeli müteahhitlerle kol kola poz vermekten imtina etmeyen ancak meslek örgütleri ve sivil toplum kuruluşları ile sürekli bir mücadele halinde olan karakterlerin İzmir siyasetinde yeri olmayacağı düşüncesi ile, bu konuda da geçmişin hatalarından ders alınacağı umundayız. Sevgi ve saygılarımızla.

YÖNETİM KURULU

ŞUBE'DEN

EGE MİMARLIK'TAN

Yeni çizgisiyle okuruyla ilk kez 100. sayısında buluşan Ege Mimarlık'ın, bu önemli sayının tanıtımı için düzenlenen ve Ege Mimarlık'a emek ve gönül vermiş aktörleri buluşturan lansmanının ardından, bu kez 101. sayımız ile karşınızdayız.

Ege'de önemli bir yeri olan zeytin ve zeytinyağı üretimi ile ilgili kültürel ve mekânsal çalışmalara büyük oranda yer verdiğimiz sayımızda "Yapı Tanıtım" bölümünde iki proje karşımıza çıkıyor: diStudio'nun tasarımıyla Hiç Lokanta ve Tadım Atölyesi ve Roni Ruso'nun tasarımıyla Bağ Yağları Fabrikası Yeni Yönetim Binası. Konunun bir yansımasını da Ege'nin "Komşu Yaka"sında yer alan ve Mimar Dimitris Thomopoulos'un bir projesi olan Pylos Zeytinyağı Fabrikası'nda yakalıyor Ege Mimarlık. Konu kapsamında; mekânı konu alan hikâyelere yer verdiğimiz bölümümüz "Feşmekân"da ise H. İbrahim Alpaslan ve Can Gündüz, biri Urla'da, diğeri ise Kuşadası'nda yer alan ve zeytinyağı üretim aşamalarını ve ekipmanlarını sergileyen iki ayrı müzeyi, Köstem Zeytinyağı Müzesi ve Oleatrium Zeytin ve Zeytinyağı Tarihi Müzesi'ni ele alıyorlar.

101. sayımızda önem verdiğimiz bir diğer konu ise şube olarak her yıl olduğu gibi bu yıl da Ekim ayının ilk haftasında yoğun bir etkinlik programı ile kutladığımız Mimarlık Haftası. Hafta dâhilinde yer alan etkinliklerin bir kısmına yer verdiğimiz, bu sayıya özgü olarak ortaya çıkan "Mimarlık Haftası" bölümümüzde, "Lilliput" Sergisi'ne, "Kentte Mekan Bulmacası"na, "Hemşehri Mekânları"na, Anna Söderberg'in "Özgünlük, Hibrit ve Tarih"ine ve Cevat Erder ile Acar Avunduk'un "Koruma Paneli"ne yer veriyoruz.

Her sayıda ülke ve kent tarihimizde önemli bir yeri olan figürlere yer verdiğimiz bir bölüm olan "İz Bırakanlar" köşesinde bu sayıda Rauf Beyru'yu ağırlıyoruz. 2004 yılında kendisiyle yapılmış röportajını bizimle paylaşan Meryem Hatipoğlu'nun yanında; M. Yıldırım Oral, Erkal Serim ve Taner Ok, Rauf Beyru ile anılarını bizimle samimiyetle paylaşıyorlar. Bölüme farklı bir boyut katan iki diğer önemli parça ise Orcan Gündüz'ün arşivinden bizlerle paylaştığı Beyru'nun kendi el yazısıyla kitap eskizleri ve mimarın eşi Mine Beyru'nun fotoğraf seçkisi.

Sayımızın diğer bölümleri ise içeriğin çeşitliliğini sağlıyor. Dergimizin akademik odaklı "Makale" bölümünde Güzden Varinlioğlu'nun "Teos Antik Kenti'nin Sayısal Ortamda Yeniden Canlandırılması" başlıklı çalışması yer bulurken; yine tamamını öğrencilerin oluşturduğu "Öğrenci" bölümü ile Mimarlık Haftası'nda Lilliputlar sergisi ile dikkatleri çeken Mimar Hakan Keleş'in güncel dokunan karikatürü ile de bu sayımızda karşılaşacaksınız.

Bir sonraki sayımızda buluşmak dileğiyle, iyi okumalar diliyoruz.

YAYIN KOMİTESİ

MEMORABLE FIGURES Interview with Rauf Beyru

Meryem Hatipoğlu, Architect

The interview made in 2014 with Rauf Beyru, one of the important actors within the fields of Architecture and Urban Planning both in Turkey and Izmir, projects the architect's activities, the informations and opinions of him about the city and his fields of work.

MEMORABLE FIGURES Memoirs with Beyru: Rauf Beyru

M. Yıldırım Oral, Urban Planner

Oral who had a deep relationship with Beyru both in social and vocational dimensions shares his memoirs with Rauf Beyru from his professional life tracing to his studentship years.

MEMORABLE FIGURES Memoirs with Beyru: Our Mentor Rauf Beyru

Erkal Serim, Dr., Retired Lecturer

The former student of Beyru, Erkal Serim shares a memoir with him emphasizing his forgiving character.

MEMORABLE FIGURES Memoirs with Beyru: A Memoir with Beyru

Taner Ok, Prof. Dr., University of Nottingham Department of Architecture and Built Environment

Taner Ok emphasizes two important features of Beyru's personality, the kindness and calmness and shares a memoir with him from his studentship years.

ARTICLE Re-animation of Teos Ancient Site in the Digital Domain

Güzden Varinlioğlu, Asst. Prof. Dr., Izmir University of Economics, Department of Architecture

This paper discusses and presents the Digital Teos Project, an interdisciplinary research investigating and digitally animating the excavation area, including an augmented immersive revisit through VR devices. The project translates existing excavation data into virtual environments, whereby the archaeological area and buildings are modeled and presented through digital techniques. This is a preparation for the design of an interaction system for architectural history as well as a digital support for ongoing archaeological work.

ARCHITECTURES Re-vival

Didem Özdel, M. Arch; İlker Özdel; M. Arch - diStudio

The building which has been used in different functions for years and located on the Zafer Street in Urla, re-vives after the restoration project by diStudio with sensitivity in means of historical and contemporary understanding.

ARCHITECTURES A Discrete Whole

Roni S. Ruso, M. Arch

The new administrative building of the Bağ Yağları Factory is positioned with a strategy of being discrete like an "island" nearby the production facilities. This strategy constitutes the method of the structural elements' association with each other as the design principle, as well.

FEŞMEKÂN Oil Stories: Köstem Olive Oil Factory

H. İbrahim Alpaslan, Asst. Prof. Dr., Dokuz Eylül University, Department of Architecture
Can Gündüz, Asst. Prof. Dr., Izmir Institute of Technology, Department of Architecture

The museum called "Köstem Olive Oil Factory" in Urla contains olive oil production process equipments' exhibition and was awarded by the Izmir Metropolitan Municipality under the roof of "Respect for History Local Conservation Awards 2018".

FEŞMEKÂN Oil Stories: Oleatrium Olive and Olive Oil History Museum

H. İbrahim Alpaslan, Asst. Prof. Dr., Dokuz Eylül University, Department of Architecture
Can Gündüz, Asst. Prof. Dr., Izmir Institute of Technology, Department of Architecture

The equipments and mechanicals of olive oil production are presented chronologically in the Oleatrium Oil and Olive Oil History Museum in Kuşadası.

ADJACENT SHORE Unique Characteristics of the Landscape

Dimitris Thomopoulos, Asst. Prof., Aristotle University of Thessaloniki

The Olive Oil Factory located in the semirural area of Pylos refers to the ridge of the olive groves with its design decisions on one side and positions itself as an industrial building while using the production line principle within its design-based and perceptual dimensions, on the other.

ARCHITECTURE WEEK Lilliput Izmir

Hakan Keleş, M. Arch

The creative work of Hakan Keleş named after the dwarfs in the Gulliver's Travels is a serial which is composed by posing the illustrations of huge bodies onto some urban photos.

ARCHITECTURE WEEK "Hemşehri" Spaces

Can Gündüz, Asst. Prof. Dr., Izmir Institute of Technology, Department of Architecture

On the panel called "Hemşehri Spaces" within the Architecture Week and enriched the content of the week, the participants from different disciplines treated the notion "hemşehri" within its various dimensions.

ARCHITECTURE WEEK Conservation Panel with Cevat Erder and Acar Avunduk

H. İbrahim Alpaslan, Asst. Prof. Dr., Dokuz Eylül University, Department of Architecture

Two important figures on the Architectural Conservation Field of Work, Cevat Erder and Acar Avunduk treated the concept from different angles; Erder projected the notion through the personal experiences and Avunduk focused to the emergence of the notion and its evolution within the years.

ARCHITECTURE WEEK Urban Space Riddle: Kültürpark

Ahenk Yılmaz, Assoc.Prof., Yaşar University, Department of Architecture; Ali Okan Yılmaz, Architect

The workshop has been organized within the Architecture Week for eleven years is realized by the participation of architecture students. The participant students re-experienced the selected space Kültürpark through this game through a different point of view.

ARCHITECTURE WEEK Pure, Hybrid and History

Anna Söderberg, M. Arch; Translation and Editing Çiçek Ş. Tezer Yıldız

The presentation of the famous Swedish architect Anna Söderberg was shaped around the notions "pure", "hybrid" and "history", and on the common issue of the use of wood as building material.

CULTURE AND ART Doctor Vaggon

Atilla Özdemir, Zafer Gazi Tunali; Researchers, Photography Artists

The documentary photography project "Doctor Vaggon" awarded by the Izmir Metropolitan Municipality chases the historical and contemporary traces of the health waggons.

Son Yılların En Katılımlı, Genişletilmiş Merkez Yönetim Kurulu Toplantısı İzmir’de Gerçekleştirildi

20 Temmuz 2018 günü Mimarlar Odası İzmir Şubesi, Mimarlar Odası Merkez Yönetim Kurulu Toplantısı'na ev sahipliği yaptı. Katılımın yoğun olduğu toplantıda Merkez Yönetim Kurulu'nun yanında 24 şube başkanı ve yönetim kurullarından katılımcılar, Onur ve Denetleme Kurulu üyeleri, merkez komitelerinin üyeleri ve TMMOB temsilcileri bir araya geldi. İki gün süren toplantıda ülkenin, mesleğin gündemi konuşuldu, tartışıldı.

İzmir Mimarlık Merkezi'nde Hasan Topal'ın "TMMOB Olmasaydı İzmir Neleri Kaybederdi?" Adlı Söyleşisi Gerçekleştirildi

TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası İzmir Şubesi'nin 50. yılı dolayısıyla düzenlediği söyleşi dizisinin bir ayağı 12 Eylül 2018 Çarşamba günü İzmir Mimarlık Merkezi'nde gerçekleştirildi. Söyleşiyi gerçekleştiren konuşmacı mimar Hasan Topal, "TMMOB Olmasaydı İzmir Neleri Kaybederdi?" adlı söyleşi kapsamında TMMOB'un geçmişte ve bugün İzmir'de hukuk mücadelesini verdiği kentsel alanlarından bahsetti; verilen mücadelelerden elde edilen deneyimleri aktardı; karşı çıkılan mevcut projelerin durumlarından bahsetti. TMMOB'un kent ve doğal yaşam için verdiği mücadelenin önemini ortaya koyan önemli sunumun ardından salondaki katılımcılar konu ile ilgili görüşlerini paylaşıp, katkıda bulundular ve Topal'a sorularını iletiler.

Mimarlar Odası İzmir Şubesi Üç Mimarlık Öğrencisini Venedik Mimarlık Bienali'ne Gönderdi

Mimarlar Odası İzmir Şubesi 2018 Kasım ayında üç mimarlık öğrencisini üç gün boyunca dünyanın en önemli mimarlık etkinliklerinden biri sayılan Venedik Mimarlık Bienali'ne gönderdi.

8-11 Kasım 2018 tarihleri arasında gerçekleşen bu seyahate katılım için İzmir'de eğitim gören 2., 3. ve 4. sınıf mimarlık öğrencileri arasında "Müphem Alanlar" başlığı ile bir kısa film

yarışması düzenlenmişti. Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yönetim Kurulu tarafından, katılımcıların kimlikleri belirtilmeksizin yapılan değerlendirme sonucu katılımcı öğrencilerden Aslıhan Barut, Duygu Damla Ayhan ve Merve Büyüknacar asil olarak seçildiler ve Venedik seyahatlerini gerçekleştirdiler.

İzmir Mimarlık Merkezi'nde Mimarlık Haftası Yoğun İlgi Gördü

MİMARLAR ODASI İZMİR ŞUBESİ HER YIL İLGİYLE KARŞILANAN MİMARLIK HAFTASI KUTLAMALARINI BU SENE DE MİMARLARA VE MİMARLIK ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK ÇEŞİTLİ ETKİNLİKLİKLERLE GERÇEKLEŞTİRDİ

Mimarlar Odası İzmir Şubesi'nin her yıl büyük bir coşku ve yoğun bir programla kutlanan Mimarlık Haftası bu yıl da büyük ilgi gördü. Mimarlar ve mimarlık öğrencilerine yönelik olarak düzenlenen söyleşiler, paneller, atölyeler, geziler ve sergilerden oluşan etkinlikler büyük ölçüde İzmir Mimarlık Merkezi'nde yer aldı.

1 Ekim 2018 Pazartesi günü gerçekleştirilen açılış etkinliğinde kokteylin ardından Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı H. İbrahim Alpaslan açılış konuşmasını gerçekleştirdi. Alpaslan'ın ardından hafta boyunca Mimarlık Merkezi'nde yer verilen "Woodland and Smart Cities" ve "Lilliput" sergilerinin açılış konuşmaları ise İsveç Başkonsolosu Therese Hyden ve Mimar Hakan Keleş tarafından yapıldı. Ardından gerçekleştirilen törende meslekte 30. ve 50. yıllarını dolduran mimarlara plaketleri Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yönetim Kurulu üyeleri tarafından verildi. 50. yıl plaketleri sahiplerine takdim edilirken H. İbrahim Alpaslan'a Seferihisar Belediye Başkanı Tunç Soyer eşlik etti. Hafta, Türkiye'den ve yurt dışından davetlilerin katılımıyla İzmir Mimarlık Merkezi'nde gerçekleştirilen etkinlikler, Urla ve Aliağa, Dikili, Bergama gezileri ile öğrenciler için Ahenk Yılmaz ve Okan Yılmaz'ın düzenlediği "Kentte Mekân Bulmacası" adlı atölye ile devam etti.

Mimarlık Mesleğinin Öneminin Halka Aktarılması İçin Çalışılan Görseller Şehrin Reklam Panolarına Taşındı

Mimarlar Odası İzmir Şubesi, mimarların ve mimarlığın toplumla ilişkisini kuvvetlendirmek amacıyla çalışmalarına devam ediyor. Bu çalışmalar dâhilinde mimarlık mesleğinin ve bir mimarla çalışmanın önemini halka aktaracak bir seri görsel hazırlandı. Kentteki farklı mekânların fotoğrafları üzerine, o mekânın mimarlık ile ilişkisini anlatan "Bu Yapıda Ailenizi İlk Düşünen Kişi Bir Mimar"dır", "Bu Yapıda Teknolojik ve Ekonomik Çözümleri Size Öneren Bir Mimar"dır", "Burada Çalışan İlk Kişi Bir Mimar"dır" gibi güçlü sloganların yerleştirilmesiyle oluşturulan görseller büyük ilgi topluyor.

Mimarlık Haftası'nın başlangıcı ile birlikte şehrin farklı yerlerindeki reklam panolarında yerlerini alan görsellerin halka ulaşması yoluyla, mimarlık mesleği ve mimarlar ile halk arasındaki bağın kuvvetlendirilmesi amaçlanıyor.

Mimarlar Odası ve Diğer Meslek Odalarının Kente Kazandırdıklarını Anlatan Video Serisi Yayınlandı

Mimarlar Odası İzmir Şubesi, Mimarlar Odası ve diğer meslek odalarının varlığının ve hukuki mücadele alanlarının İzmir için

önemini anlatan bir video serisi üretti. Dijital görselleştirme teknolojisinin video çekimleri üzerine uygulanması yoluyla

çalışılan videoların her birinde Mimarlar Odası'nın hukuki mücadele vererek kente kazandırdığı alanlar ele alınarak, bu mekânların odalar olmasaydı bugün alacağı durum izleyicilere sunuluyor.

Video serisinde, Konak'ta bugünkü park ve yeşil alanlar yerine inşası istenmiş olan 108000 m2'lik alışveriş merkezi, Kordon'da yapılması istenen altı şeritli otoyol, Kültürpark'ta projelendirilen kongre merkezi ve Göztepe'de bugünkü Ahmet Adnan Saygun Kültür Merkezi yerine yapılması istenmiş olan toplu konut blokları izleyicilere sunuluyor.

İlk kez Mimarlık Haftası Açılış Töreni'nde üyelere sunulmuş olan videolar, Mimarlar Odası İzmir Şubesi sosyal medya hesaplarından takip edilebilir.

Ege Mimarlık Dergisi 100. Sayı Lansmanı İzmir Mimarlık Merkezi'nde Gerçekleştirildi

100. SAYISIYLA BİRLİKTE YENİLENEN ÇİZGİSİYLE ÜYELERLE BULUŞAN EGE MİMARLIK'IN HEM DEĞİŞİM SÜRECİNİ DERGİDE BUGÜNE KADAR EMEĞİ GEÇENLERE VE OKUYUCULARA AKTARMAK, HEM DE BU ÖNEMLİ SAYIYI KUTLAMAK AMACIYLA İZMİR MİMARLIK MERKEZİ'NDE "EGE MİMARLIK 100. SAYI LANSMANI" GERÇEKLEŞTİRİLDİ

Türkiye'nin mimarlık literatürünün saygın ve köklü yayınlarından biri olan, 1991 yılındaki ilk sayısından bugüne kadar yayın hayatına devam eden, Mimarlar Odası İzmir Şubesi'nin 27 yaşındaki dergisi Ege Mimarlık'ın 100. sayısının ilanı, tanıtılması ve kutlanması amacıyla 10 Ekim Çarşamba günü İzmir Mimarlık Merkezi'nde bir etkinlik düzenlendi.

Derginin bir süredir üzerinde çalışılan değişim sürecinde; bugüne kadar yoğun emekle ve özverilerle gelen derginin, gelişen iletişim olanakları, okuyucularının yorum ve önerileri üzerine, Türkiye'de akademik açıdan önemli bir kriter olarak tanımlanan indekslerce taranma statüsünü devam ettirmekle birlikte daha geniş kitlelerce keyifle okunacak, daha kolay ve yaygın paylaşımların yapılabileceği bir medyaya doğru evriltilmesi amaçlandı. Dergide makale formatındaki üretimlerin yanı sıra daha kısa formattaki yayınlara ve görsel üretilere de yer açılması yönünde çalışmalar sürdürüldü. Nihayetinde, derginin 100. sayısı bu çabanın bir ürünü olarak ortaya çıktı.

100. sayının çıkışının ardından düzenlenen ve bir lansman niteliğinde olan etkinlikte, Mimarlar Odası Yönetim Kurulu Başkanı H. İbrahim Alpaslan'ın yanı sıra, 100. sayının içeriğine de katkıda bulunmuş deneyimli konuk editörler Banu Binat, Müge Cengizkan, Bülend Tuna ve Derya Nüket Özer konuşmalar yaptılar. Editörler konuşmalarında bugüne kadar olan yayıncılık deneyimlerinden bahsedip Ege Mimarlık'ın yaşadığı dönüşüm süreciyle ilgili görüşlerini kısaca aktardılar. Etkinliğe katılan üyelerin yanı sıra dergiye bugüne kadar katkıda bulunmuş kişilerin, emek vermiş olan yayın kurulu üyeleri ile yayın sekreterlerinin de bir araya gelmesine vesile olması amaçlanan etkinlikte Hasan Küçükçakır, Sevgi Molva ve Güngör Kaftancı dergi ile ilgili anılarını paylaşarak görüş ve dileklerini sundular.

Rauf Beyru ile Söyleşi

TÜRKİYE'DE VE İZMİR'DE MİMARLIK VE ŞEHİR BÖLGE PLANLAMA ALANLARINDA ÖNEMLİ YERİ OLAN RAUF BEYRU İLE 2014 YILI SONLARINDA YAPILMIŞ OLAN SÖYLEŞİ, MİMARIN MESLEKİ FAALİYETLERİNİN YANINDA İZMİR ÜZERİNE AKTARDIĞI BİLGİLERİ VE GÖRÜŞLERİNİ İÇERİYOR

Meryem Hatipoğlu, 24.11.2014 - 02.01.2015

ÜSTTE Söyleşi gününden bir fotoğraf. Kişiler soldan sağa: Rauf Beyru, Meryem Hatipoğlu, Şükrü Kocagöz, Numan Cebeci (Resim 1)

SAĞ ÜSTTE Rauf Beyru (Kaynak: Tümer, 1991) (Resim 2)

Meryem Hatipoğlu: Öncelikle kısaca özgeçmişinizden bahsedebilir misiniz?

Rauf Beyru (Resim 2): 1923 yılında Artvin'de doğdum. Liseyi İzmir Atatürk Lisesi'nde yatılı olarak okudum. Üniversiteyi 1941-1947 yılları arasında İstanbul Teknik Üniversitesi'nde okudum. O zamanlar tabii Teknik Üniversite değildi, Yüksek Mühendis Mektebi olarak geçiyordu. Tek sınavla alan üniversiteydi, başka sınavla alan bir üniversite yoktu. Bu Yüksek Mühendis Mektebi altı yıllık bir eğitim veriyordu. İlk üç yılımı, ben de Yüksek Mühendis Mektebi olarak okudum geri kalan üç yıl içerisinde Teknik Üniversite olmuştu yani mezuniyet İstanbul Teknik Üniversitesi adı altında oldu. Üniversiteyi bitirdikten sonra Bayındırlık Bakanlığı Şehircilik Fen Heyetinde yüksek mühendis mimar olarak göreve başladım. 1956 yılında Fransız hükümetinin sağladığı bursla altı ay Fransa'da çeşitli araştırmalar yapma olanağı buldum. Aynı yıl içerisinde başka bir bursla ABD'de University of Pennsylvania'da şehir planlaması üzerine yüksek lisansımı tamamladım. 1961 yılında ODTÜ'ye geçerek Şehir Bölge Planlama Bölüm Başkanlığı ve bir dönem de Mimarlık Fakültesi dekanı olarak görev yaptım. 1970 yılından sonra İzmir'e gelerek Ege Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Akademisi'nde çalıştım ve sonrasında yine 1981 yılına kadar Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde dekanlık yaptım.

M.H. : Mimarlık Bölümü'nden mezun olan, şehircilik alanında

çalışmalar yapmayı seçen önemli mimarlardanınız, peki sizi bu seçime yöneltten şey ne olmuştur?

R.B. : Aslında bu seçim çok enteresan bir şekilde oldu; biraz da tesadüfi denebilecek bir seçim oldu. Hatırladığım kadarıyla son sınıfta olsa gerek, bir şehircilik dersimiz vardı. Bu derste Oelsner (Gustav) adında bir Alman hocamız vardı. Şehircilik dersinde sınıfımız kalabalıktı, on yedi, on sekiz kişiydik, hocamız ancak altı kişiyi seçerek, ben de dâhil olmak üzere, bu altı kişiyi Bursa'ya götürdü. Bursa'nın hâlâ ana caddesi olan Atatürk Caddesi'ni düzenlememizi, bir planını yapmamızı istedi. Caddenin üzerinde Hükümet Konağı gibi önemli yapılar da bulunuyordu. Beş, altı gün orada kaldıktan sonra çalışmalarımızı teslim ettik. Biz okulu Teknik Üniversite olduğu için, Bayındırlık Bakanlığı onaylı bitirdik. Hocamız Bayındırlık Bakanlığı'nda danışmanmış o dönemde, benim ismimi görünce, bunu şehirciliğe alın diyor ve böylelikle oluyor bu seçim. Böyle başladı, böyle devam etti, bir tesadüf aracılığıyla.

M.H. : Akademik kariyerinizden bahsetmek gerekirse, nasıl başladınız ve nasıl ilerlediniz, biraz anlatır mısınız?

R.B. : 1959 yılında, Ankara Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak başladım. Aynı dönemde İmar ve İskân Bakanlığı'nda Genel Müdür Yardımcılığı görevinde bulunuyordum. 1962-1967 yılları arasında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir Bölge Planlama Bölümü Başkanlığı'nı yaptım. Doçentliği de 1967 yılında Orta Doğu Teknik

Üniversitesi'nde aldım. Aslında bu doçentlik değil, Amerikan sistemine göre Assoc. Profesörlüktü. 1968-1969 yılları arasında da yine bu fakültenin dekanı olarak görev yaptım. 1969 yılının sonlarında İzmir'e dönerek, Ankara'da Mühendislik Mimarlık Akademisi'nde ders vermeye gidiyor olsam da, akademik kariyerime İzmir'de devam ettim. 1973 yılında Ege Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Akademisi'nde profesörlüğümü aldım. 1975 yılına kadar Akademi'nin başkanlığını yürüttüm. Sonrasında ise, 1981 yılına kadar Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nin kurucu dekanı olarak görev yaptım. Akademik kariyerim bu aşamalardan ibarettir.

M.H. : Sizin için, akademik kariyerinizi anlatırken de bahsettiğiniz Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nin baş kurucusu diyebilir miyiz?

R.B. : Evet bunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu olayın gerçekleşmesinde liseden ve üniversiteden arkadaşım olan Kemal Kahran'ın büyük rolü oldu. Ben Ankara Orta Doğu Teknik Üniversitesi dekanı iken, Kemal Bey de Ege Üniversitesi Mühendislik Fakültesi'nin dekanıydı. Ankara'ya geldiği bir günde, konuşmamız sırasında, neden İzmir'e gelip Mimarlık Fakültesi'ni kurmadığımı sordu. Bu soru beni İzmir konusunda düşündürmeye başlamış ve ikna etmeye yetmişti.

M.H. : Meslek yaşamınızla ilgili ilginç bir anekdot öğrenme şansımız oldu, "doçentliği üçlemek" gibi; ayrıntılarından bir parça bahsedebilir misiniz?

R.B. : O olay biraz şaka tabii ki, ama doçentliğim 1967 yılında ODTÜ'de oldu. Sonra İzmir'e gelince üniversitede mimarlık yoktu; Devlet Mimarlık Mühendislik Akademisi vardı. O zamanlarda akademilerle üniversiteler farklı birimlerdi, iki kurumun da sistemi birbirinden farklıydı. O yüzden, tekrar akademi doçenti olmam gerekiyordu. Daha sonrasında üniversiteye bağlandı orası, bu sefer de üniversite doçenti olarak, şaka ile karışık üçlemiş oldum.

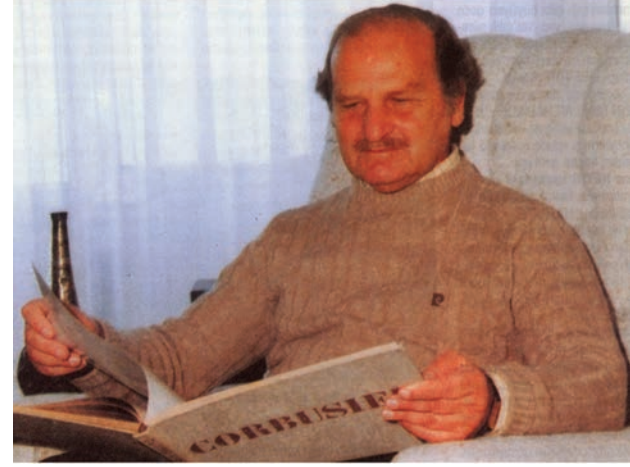
M.H. : Biraz İzmir ile ilgili araştırmalarınızdan, bilgilerinizden bahsetmek istiyoruz. Cumhuriyetin

ilanı, 1922 İzmir yangını İzmir'i nasıl etkilemiştir?

R.B. : Yangın öncesi, Kurtuluş öncesi İzmir'in nüfusunun büyük bir kısmını Rumlar teşkil ediyordu. Aşağı yukarı yirmi bin kadar Ermeni vardı İzmir'de. Belki on bin ya da beş bin civarında Levanten, yani Avrupa asıllı, ama ilk yıllardan beri İzmir'de yaşayan bir yabancı grup. Kurtuluş'tan sonra yangın Ermeni Mahallesi'nde başladı. Kordon'a kadar gelen bu yangın pek çok yerin yanmasına neden oldu. Yangından sonra Ermeniler, Museviler, Rumlar buradan göç ettirildi. Büyük bir kısmı savaştan dolayı kendi kaçı. Aslında yangının savaştan dolayı çıktığı da düşünülmektedir. Dolayısıyla bir kısmı kendi kaçmış olsa da, Ermeniler, Rumlar İzmir'den gönderildi. Bir kısmı ise haftalarca rıhtımda bekleyerek gelen gemilerle gittiler. Musevilerin az bir kısmı ve Levantenler kaldılar. Levantenler Bornova, daha çok Buca ve Punta bölgesinde yerleşmişlerdi. Bir kısmının da, şimdi sapa bir yer olarak tanımlansa da, Seydiköy'de de yerleştiğini biliyoruz.

M.H. : 1925'te René ve Raymond Danger kardeşlerin yapmış olduğu çalışmayla, İzmir'de ilk kent planlamasının yapıldığını biliyoruz. Bundan yola çıkarak Türkiye'nin planlama anlamında modernleşme süreci ilk İzmir'de başlamıştır diyebilir miyiz?

R.B. : Bundan önce de küçük ölçekli planlamalar yapıldı İstanbul'da da, İzmir'de de. Özellikle yangın bölgelerinde yapılırdı, fakat sadece yangın bölgesi için yapılırdı. İzmir'de de böyle bir plan yapıldı. 1845 yılında Ermeni Mahallesi yandı (şimdilerde Basmane, Çankaya ve Fuar'ın bir kısmı). Aslında her yangından sonra böyle bir planlamaya geçiş yoktu. 1841'de Türk Mahallesi yanmıştı, hiçbir şey yapılmamış, yollar aynı şekilde kalmak suretiyle, sadece eski binalar onarılmıştı. Ermeni Mahallesi yanınca, belki yabancıların da etkisiyle, buraya bir plan yapılması istendi. İstanbul'dan muhtemelen Ermeni asıllı iki mimar getirildi, İzmir'de çalıştılar, planlar hazırladılar. Yolları değiştirerek eski yollar yerine, birbirini kesen yollar yapılması tercih edildi plan yapılırken. Gerçekleştirilen ilk plan bu.

Ama kent anlamında baktığımızda, Danger kardeşlerin planı İzmir'de kent anlamında ve ayrıca Türkiye genelinde de ilk plandır denilebilir. Daha önceki planlar sadece yangın yerlerini kapsarken, bu plan bütün bir kenti kapsıyordu. O zamana göre çok düzgün bir plandı.

M.H. : İzmir için Le Corbusier'in de bir planı olduğunu biliyoruz. Le Corbusier planı uygulanabilmiş midir? Daha sonraki kent planlamalarında etkilerini görebiliyor muyuz?

R.B. : Le Corbusier planı hiç uygulanmadı. Ama sonraki planlara etkisi olmuştur demek yanlış değildir, mutlaka olmuştur. İzmir planı 1930'ların sonlarına kadar yangın yeri planıyla kalmıştır. Le Corbusier planının yapılmasından önce, Bayındırlık Bakanlığı'ndan bir memur İzmir'e gönderiliyor. Memur, bir rapor veriyor bakanlığa. Raporun sonucunda İzmir'e, valiliğe şöyle bir yazı geliyor: İzmir bu kadar önemli olduğu halde, bir ticaret merkezi olmasına, birtakım büyük inşaatlar yapılmasına rağmen İzmir'in bir planı yok. İzmir'in planının yapılmasını öneriyor ve bu bir başlangıç oluyor. Plan yapılması için iki yol düşünülüyor; yarışma yollu yapılması ya da belediyenin kendince belirlediği uzmanlara yaptırması. Ama ikisi de yapılamıyor. Neticede birtakım yabancı mimarlarla temas edildikten sonra Le Corbusier'de karar kınıyor. 1940'ların sonlarında Le Corbusier gelebiliyor. Le Corbusier buraya sadece daha sonra uygulamaya koyulabilecek bir fikir projesi hazırlayabileceğini, burada kalmasının, gerçekleştirebilmesinin mümkün olmadığını söylüyor. Plana baktığımızda zaten bazı yollar

görüyoruz önerilen, fakat onlar oraya yapılabilir mi yapılamaz mı, belli değil. Dolayısıyla plan teoride kalıyor, uygulamaya koyulamıyor. Ama sonraki yıllarda yapılan planlama yarışmasında Le Corbusier planları bütün katılımcılara gösteriliyor, bu yüzden etkisi yok demek doğru değildir. Hatta sonraki yarışma ve planları oldukça etkilemiştir denilebilir.

M.H. : İzmir'in gelişimine katkıda bulunmuş, kentin simgesi diyebileceğimiz nitelikli yapılardan örnek verebilir misiniz?

R.B. : Tahsin Sermet'in yapmış olduğu Milli Kütüphane, Devlet Tiyatrosu, Elhamra Sineması, döneminin bana göre oldukça nitelikli yapılarıdır (Resim3). Cumhuriyet öncesi dönemden yangın nedeniyle pek yapı kalmamıştır. Atatürk Lisesi belki bunlardan birine örnek olabilir (Resim4). Bir de Saat Kulesi örnek olabilir.

M.H. : İzmir'de 19. yüzyılda, kamusal merkez olarak gösterebileceğimiz yerler nereleridir?

R.B. : İzmir'de iki merkez var, iki ayrı çarşı var. Bunlardan biri Frenk Sokağı (Resim 5a, 5b). Frenk Sokağı, vakti ile deniz kıyısında olan bir sokak. Deniz doldukça ve dolduruldukça (doldurmazsanız biz bu arazileri başkasına veririz deniliyor) parseller de uzamış oluyor. Bugün Kemeraltı'nın olduğu yer sandalların, küçük gemilerin yanaştığı eski bir liman. Frenk Caddesi, şimdilerde oldukça içeride kalan bir cadde. Bu parseller uzadıkça 25, 30 m.lik dapdar parseller 170 m.ye kadar çıkıyor. İnce ince yollar, patikalar oluşuyor ve bu bölge tamamen Frenk çarşısı oluyor. Deniz ve Frenk Sokağı arasında kalan bölge, Avrupa'dan gelen malların satıldığı Frenk çarşısı oluyor. İkinci merkez diyebileceğimiz yer de, bölge içinde kalan geleneksel bir çarşının olduğu yer.

M.H. : Meslek hayatınız boyunca gerek jüri üyesi gerekse yarışmacı olarak birçok mimari yarışmada bulunmuşsunuz. Bu yarışmalardan bahsedebilir misiniz?

R.B. : - Ankara Kurtuluş'ta bir mahallenin imar planı projesi, 1948,

Mansiyon

- İstanbul Garanti Bankası Genel Müdürlük Binası, 1949, Satınalma
- Ankara'da bir mahallenin imar planı ve bu mahallenin konut projesi tasarımı, 1950, İmar planı 1. Ödül, Konut proje tasarımı 3. Ödül
- İzmir İmar Planı Yarışması, 1951, 2. Ödül (Resim 6)
- Antalya İmar Planı Yarışması, 1955, 1. Ödül
- Alanya İmar Planı Yarışması, 1956, 1. Ödül
- Malatya İmar Planı Yarışması, 1959, 3. Ödül
- Samsun İmar Planı Yarışması, 1960, 3. Ödül
- Ereğli Demir Çelik Sitesi Proje Yarışması, 1960, 2. Ödül
- Karadeniz Teknik Üniversitesi Proje Yarışması, 1960, Mansiyon
- Sivas İmar Planı Yarışması, 1968, Mansiyon
- Jüri üyeliği yaptığım yarışmalar;
- Aydın Hükümet Konağı Proje Yarışması
- Antakya Fuar Alanı Projesi
- Edirne Selimiye Cami ve Çevresi Tanzimi Projesi
- Erzurum İmar Planı Yarışması
- Trabzon İmar Planı Yarışması
- Adana İmar Planı Yarışması

M.H. : 1951'de düzenlenen İzmir Şehri Milletler Arası İmar Planı Müsabakası'nda ikincilik ödülü almışsınız (Resim 5). Bu imar planında ne gibi çalışmalar ve nasıl bir kent düzeni önermişsiniz?

R.B. : Yarışmada zaten veriler belliydi, nerelere yeni gelişmeler yapılacağı, neler yapılması gerektiği belliydi. Güzelyalı sahil yolu benim planımda olan bir öneriydi. Aslında bakılırsa, istenen verilerden dolayı olsa gerek, bütün planlar birbirine benziyordu. Yarışma öncesinde istenenler, dediğim gibi, belirtilmişti; sonrasında İzmir ile ilgili birtakım bilgiler verilmişti. Örneğin isteklerden biri de, demiryollarının tek istasyonda birleşmesi idi.

M.H. : Yarışmadan söz açılmışken, o dönemde İzmirli mimarların yarışmalarla arası nasıldı?

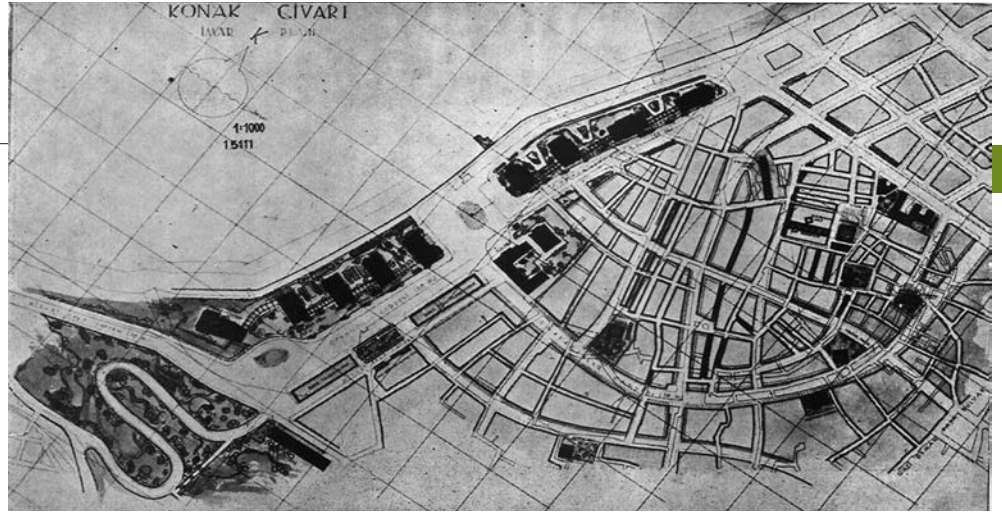
R.B. : Bu dönemde yarışmalara İzmirli mimarlar pek ilgi göstermiyordu. Bakanlık çıkarırdı da İzmirli mimarlar ilgilenmezdi. Sanırım eskiden İzmir'e pek bilgisi de gelmiyordu yarışmaların. Katılımın az olmasının ikinci plandaki sebeplerinden biri de bu olabilir. Benim ilk yarışmam Ankara'da Kurtuluş Parkı için açılan bir yarışmaydı, mansiyon ile sonuçlandı. İlginç bir tesadüftür ki son katıldığım Sivas İmar Planı Yarışması da mansiyon ile sonuçlandı. Yarışmalarla ilgili ilginç bir anımı daha anlatacak olursam; genç bir mimarım, tek başıma bir yarışmaya hazırlanıyorum, çizimi yaparken Fransızca şiirler yazmıştım. Bu ne kadar severek, keyif alarak hazırlandığımı bir göstergesi olsa gerek.

M.H. : İzmir ile ilgili birçok araştırma yapmış, "19. Yüzyılda İzmir'de Yaşam", "19. Yüzyılda İzmir Kenti", "19. Yüzyılda İzmir'de Sosyal Yaşam ve Doğal Afetler" gibi kitaplar yazmışsınız (Resim7).

Bu kitaplarda araştırmacı yazar yönünüzü gözlemliyoruz. Yazarken araştırmalarınızı nasıl gerçekleştirdiniz, bir parça bahsedebilir misiniz?

R.B. : Galiba bu araştırma konularına biraz meraklıyım. Profesörlüğün etkisiyle bir art çalışma yapma isteği mi oldu bilemiyorum, ama İzmir'e gelince İzmir'e olan ilgimden dolayı da olsa gerek, kitap yazmaya yöneldim. Araştırma sürecinde çalışmalarımı İzmir'de Milli Kütüphane'de yürüttüm. Burada daha çok Eski Türkçe gazeteleri inceleme olanağı buldum. Yunanistan'a ve Fransa'ya gittim oradaki kaynaklardan yararlandım; hatta en yararlı kaynakları Yunanistan'da buldum ve en etkili çalışmalarımı orada yaptım diyebilirim. 1979 yılında Yunanistan'a ilk gittiğimde buradan göçenlerin kurmuş olduğu İzmirli Derneği'nin kütüphanesi de önemli bir veri oldu benim için. İstanbul'da ise Fransız Kültür Merkezi Kütüphanesi'nde ve Boğaziçi Üniversitesi Kütüphanesi'nde çalışmalar yapmıştım.

M.H. : Sizin eğitim aldığınız dönemde mimarlık eğitimi nasıldı? Hangi hocalar vardı? Hangi mimarlık gündemini, nasıl takip ederdiniz?

R.B. : Daha önce de bahsettiğim gibi, Yüksek Mühendis Mektebi'nde okuduğum için derslerimiz genellikle mühendislik dersleri ağırlıklıydı. Biz ancak, 3. sınıfta bir villa projesiyle mimari derslere geçiş yapabiliştik. Hocalarım arasında Anıtkabir'in mimarı Emin Onat, Orhan Arda, Bonatz (Paul), Oelsner (Gustav) gibi isimler vardı. Bir de o dönem Nazi Almanyası'ndan kaçan çok sayıda Alman asıllı hocalarım vardı. Eğitimim dediğim gibi, mühendislik ağırlıklı olduğu için, sonraki dönemde mesleki yaşamımda bir yararını görmediğim "Aded-i Hesap", "Kömür Kimyası" gibi dersler de görmüştüm. Mimarlık gündemini, dönemin ünlü Almanca bir mecmuasını ve "Arkitekt" dergisini alarak takip ederdik.

M.H. : Aynı dönem okumuş, mezun olmuş veya çalışmış olduğunuz kadın mimarlar var mıdır?

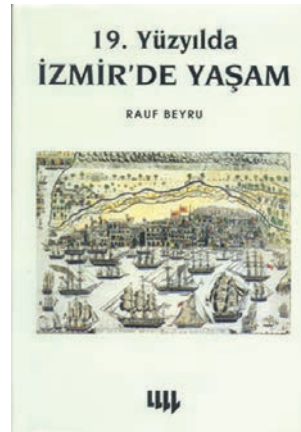
R.B. : Benim okuduğum dönemde Teknik Üniversite'nin bütün bölümlerinde 6, 7 kız vardı. Mimarlıktan bildiklerim ise Melahat Topaloğlu (şehir plancısı) ve Zehra Aksoy.

M.H. : Söyleşi için çok teşekkür ederim.

R.B. : Ben teşekkür ederim. İyi çalışmalar. □

Meryem Hatipoğlu, Mimar

** Söyleşinin yapılmasında verdiği destek ve emek için Mimar Numan Cebeci'ye teşekkürler.*

KAYNAKLAR

- Tümer, G. Prof. Rauf Beyru ile. Ege Mimarlık. 1991/1, s. 40-41.
- İzmir Şehir Milletler Arası İmar Planı Müsabakası Jüri Raporu. Arkitekt. 1952 (249-250-251-252), s.119-138.
- Mimar Portreleri Mehmet Emin Onat. (2017, 26 Eylül). Erişim Adresi: <http://www.mimdap.org/?p=206480>.
- URL 1: <http://www.izmirmillikutuphane.com/Kutuphanemiz-Tarihcesi>
- URL 2: <http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=28575>
- URL 3: <https://www.flickr.com/photos/saltonline/29873377435>
- URL 4: <http://e-kemeralti.com/>"izmir-frenk-sokagi"/

DİPNOT

1 Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Bölümünde verilen İzmir Kentinin Modernleşme Süreci ve Modern Mimarlığın Üretimi dersi kapsamında hazırlanan metnin geliştirilmiş versiyonudur.

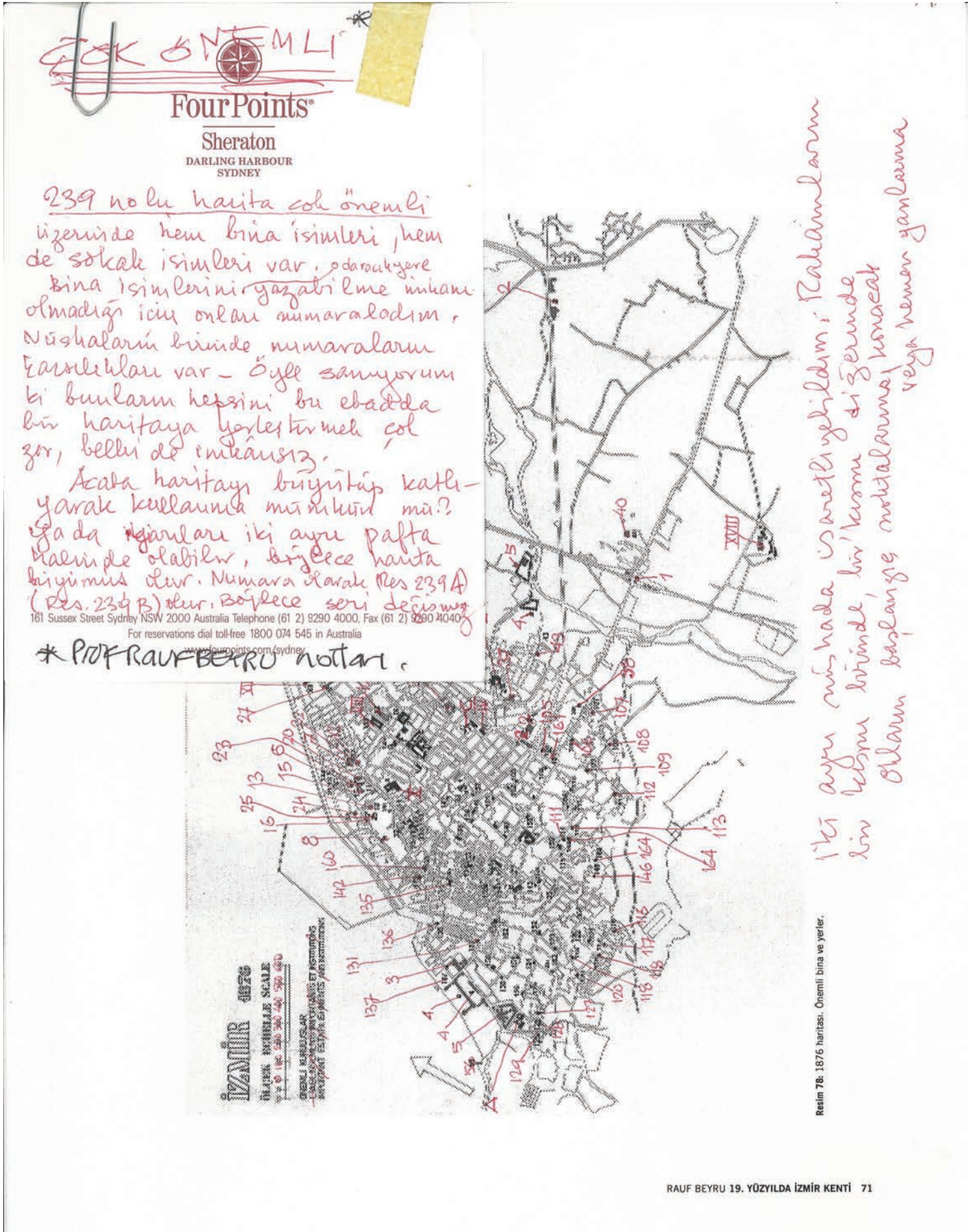
SOL ÜSTTE . İzmir Milli Kütüphane ve Elhamra Sineması (Kaynak: URL 1) (Resim 3)

İzmir Atatürk Lisesi (Kaynak: URL 2) (Resim 4)

SOL ALTTA İzmir Frenk Caddesi b.) Frenk Caddesinin Olası Güzergâhı (19. yy) (Kaynaklar: a.) URL 3; b.) URL 4) (Resim 5a, 5b)

ÜSTTE Rauf Beyru'nun İzmir İmar Planı Yarışmasındaki Uygulaması (1951) (Kaynak: Arkitekt, 1952) (Resim 6)

ALTTA Rauf Beyru'nun İzmir kenti üzerine yazmış olduğu kitaplar: BEYRU, Rauf, 19. Yy' da İzmir' de Yaşam, Literatür Yayınları, İstanbul, 2000. BEYRU, Rauf, 19. Yy' da İzmir Kenti, Literatür Yayınları, İstanbul, 2011. BEYRU, Rauf, 19. Yy' da İzmir' de Sosyal Yaşam ve Doğal Afetler, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Kitaplığı, İzmir, 2011. (Resim 7)

ÜSTTE Rauf Beyru'nun kendi el yazısıyla "19. Yüzyılda İzmir Kenti" adlı kitabının ön eskizleri; Prof. Dr. Orcan Gündüz'ün arşivinden

- 43- Tabakhaneler
 44- Basmahane
 45- Kavraklar
 46- Bit pazarı
 47- Hasan Hoza mescidi

Resim 70: Storari haritası - önemli yapılar.

- 1 - Hüsk. konağı
 2 - Kızla-i Hümdün
 3 - Türk hastahanesi
 4 - ~~Hasan Hoza Mescidi~~ Türk Camii
 5 - Pınar hane
 6 - Çeşme hane
 7 - Kemeraeti camii
 8 - Barut hane
 9 - Hacı Hüseyin camii
 10 - Abacıoğlu hane
 11 - Arap hane
 (Eski Çeşme hane)
 12 - K. Karasmanoğlu hane
 13 - Keşane paz. camii
 14 - B. Demir hane
 15 - Keten hane
 16 - Esir hane
 17 - Şadırvan camii
 18 - K. Demir hane
 19 - Hisar camii
 20 - Kızlarağası hane
 21 - Bedesten
 22 - Ok (S. Piyer) balesi
 23 - B. Vezir hane
 24 - Yol bedesteni
 25 - Kadıoğlu hane
 26 - K. Vezir hane
 27 - Aya Fatma kilisesi
 28 - Kapısin kilisesi
 29 - Santa Maria "
 30 - Derviş hane
 31 - Aya Yorgi kilisesi
 32 - S. Antonio
 "nastehanesi
 33 - Rum hastahanesi
 34 - Hollanda "
 35 - İngiliz hastahanesi
 36 - İngiliz konsoloslukü
 37 - Sardunya "
 38 - Hollanda "
 39 - Danimarka "
 40 - Frenk glümüğü
 41 - Ermeni kilisesi
 42 - Ermeni hastahanesi

66 19. YÜZYILDA İZMİR KENTİ RAUF BEYRU

~~Acaba orijinal haritada daha içindeki numaralar okunabiliyor mu? Okunabiliyorsa buraya basım ve bilgisayarla teknikleriyle geçirebilir mi? Okunamıyorsa yapılacak birşey yok. Böyle kalacak~~

Beyru İçin Anı Yazıları: Rauf Beyru

ORAL, RAUF BEYRU İLE ÖĞRENCİLİĞİNDE BAŞLAYAN VE PROFESYONEL HAYATINDA DA HEM TOPLUMSAL HEM DE MESLEKİ OLARAK SÜREN İLETİŞİMİNİ AKTARIYOR

M. Yıldırım Oral

SAĞ ÜSTTE Rauf Beyru'nun eliyle çizmiş olduğu çok sayıda plan şemalarından bir örnek: Karabük - Safranbolu yerleşmelerine ilişkin önermiş olduğu ikiz nazım plan şeması (Resim 1)

SAĞ ALTTA Rauf Beyru, DEÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü 4. sınıf proje dersinde, 2014 (Resim 2)

1965 - 1970 yılları arasında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nün bir öğrencisi olarak, bölümün kurucularından Rauf Beyru döneminde eğitim öğretim gören şehir plancılarındayım. Hocam Rauf Beyru, 1969 - 1970 döneminde Mimarlık Fakültesi'nde dekan olarak da görev yaptı. Bu durumda, hocamın şehir ve bölge planlama eğitiminin Türkiye'deki önderlerinden biri olduğu kabul edilmelidir.

Öğrencilik dönemimde Rauf Hoca ile birlikte gerçekleştirdiğimiz Ege Bölgesi'nin antik yerleşmelerini ve tarihi şehirlerini kapsayan proje gezisinin ve buna bağlı olarak yürüttüğü proje dersinin yanı sıra bütün diğer katkılarıyla birlikte bana kazandırdıklarını unutmam olası değil. Bu katkılarının izlerini hala sürmekteyim.

1970 yılının dönem sonunda Rauf Hoca önce dekanlıktan, sonrasında ise Ankara'dan ayrılma kararı aldı ve çok sevdiği İzmir'e döndü. O yıllarda Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nin diğer bölümlerinin yanı sıra, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü de kuruluyordu. Rauf Beyru bu kez İzmir'de şehir ve bölge planlama eğitimi verilen yeni bir noktada kurucu dekan olarak göreve başladı.

Kendi yaşam öyküm açısından baktığımda ise öğrenciliğimden başlamak üzere son yıllara kadar Hocam ile gerek toplumsal gerekse de mesleki olarak iletişimimin

sürmüş olduğunu söylemem gerekir.

Şöyle ki 1970 yılındaki mezuniyetimin sonrasında İmar ve İskân Bakanlığı, Metropolitan Planlama Dairesi'nde göreve başladım. Bakanlık, Rauf Beyru'nun da bürokrat olarak bir dönem üst yöneticilik yapmış olduğu bir kurum niteliği taşımaktaydı. Mutlu bir rastlantı ile dairedeki görevlerim ağırlıklı olarak "İzmir Metropolitan Alan Nazım İmar Planı" çalışmaları olmaya başladı. Bir süre sonra ise geçici görevle bakanlığa bağlı olarak yerinde kurulmuş bulunan İzmir Nazım Plan Bürosu'nda görevlendirildim.

Rauf Beyru, kurucu dekanlığının yanı sıra adı geçen Büro'nun danışmanı olarak da göreve başlamıştı. Bugün artık, Rauf Hoca'nın yanında planlamanın uygulamalı bir ortamında birlikte çalışmaya başlamanın ne kadar mutluluk verici ve ne kadar yararlı olduğunu düşünüyorum. Ayrıca meslek yaşantımı bürokrasiden sonra akademik ortamda sürdürmüş olmamda da Rauf Hoca'nın etkisinin ve yönlendiriciliğinin olduğunu söylemeliyim.

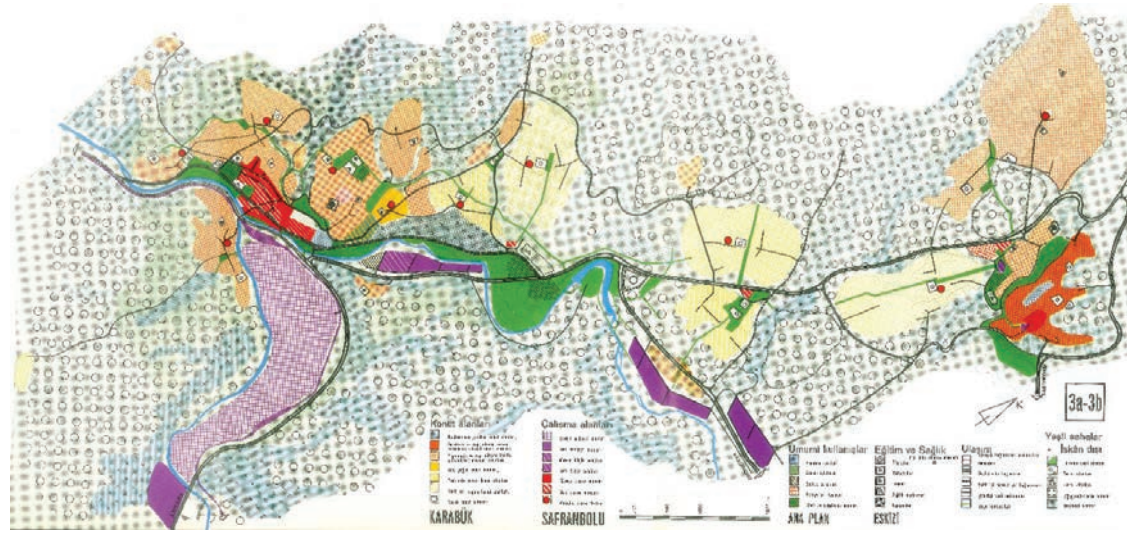
Rauf Hocam az konuşur ancak çok üretti. Söylemlerinden çok davranışlarında ve yapıtlarında öğretici olduğunu söylemek mümkündür. Bugün Rauf Hoca'nın mesleğini çok severek yapmış olduğunu düşünüyorum. Bu sevgisinin odağında da her zaman İzmir yer alırdı. İzmir hakkında yayınlamış olduğu eserler ve

çalışmalarını son yıllara kadar sürdürmüş olması bunun çok anlamlı bir göstergesidir. Sürekli olarak İzmir ile ilgili araştırmalar yapışını, bulgularını sunuşunu ve kitaplaştırışını yakından izledim.

Rauf Beyru'nun ülkemizin değişik yerlerindeki yerleşmeler için yaptığı, uygulamaya konmuş imar planları olduğunu biliyoruz. Eliyle çizmiş olduğu çok sayıda plan şemaları da bulunmaktadır. Bunların güzel örneklerinden biri Karabük - Safranbolu yerleşmelerine ilişkin önermiş olduğu ikiz nazım plan şemasıdır. Bu şema, Rauf Hoca'nın eliyle plan üretme alışkanlığının bir örneği olarak dikkate değerdir.

Beyru, en son yürütmekte olduğu kitap çalışmalarından biri olarak, İzmir'in planlama sürecinde nazım plan bürosu yıllarını kendine özgü bir biçimde, el yazısıyla kâğıtlara dökmüştü. Ancak bunları bilgisayarda yazma konusunda zorluk çektiğinden, bu işi yapabileceğimi söylemişim. Biraz uzun sürdü ancak iyi ki tamamlayıp teslim etmişim kendisine. Evine uğrayıp biten yazıyı getirebileceğimi söylediğimde istemedi getirmemi, ben gelir alırım senden dedi. Bölüm başkanlığı ve dekanlık yıllarında ve sonrasında da birlikte çalıştığımız dönemlerde benzer davranışlarını sevenleri olarak hepimiz görmüştüzdür. Öğrencilerine ve mesai arkadaşlarına söylemesi veya aktarması gerektiği bir husus olduğunda onları yanına çağırmadan odalarına kadar kendi gider doğrudan aktarırdı. Bu davranış biçimi tevazu içinde yaşamış olan Rauf Beyru'nun nazik yapısını anlatmaya yeter sanırım.

Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Tinaztepe'ye taşınınca hoca bir türlü okula gelmez oldu. Önceki yıllarda fırsat buldukça Alsancak'taki evinden yürüme uzaklığındaki fakülteye ara sıra da olsa gelirdi. Bu durum doğal olarak üzücüydü bizim için. Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nden emeklilik ile ayrılmadan önce, 2014 yılında, görevli olduğum dördüncü sınıf proje dersinde Rauf Hoca'yı öğrencilerime tanıtmak istedim. Mutlulukla kabul etti. Evinden alarak stüdyoya getirdim. Özgeçmişini, çalışmalarını ve uygulamalarını yalın bir dille, Türkiye'de şehir planlamanın gelişmesi sürecine

“BUGÜN RAUF HOCA'NIN MESLEĞİNİ ÇOK SEVEREK YAPMIŞ OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYORUM. BU SEVGİSİNİN ODAĞINDA DA HER ZAMAN İZMİR YER ALIRDI. İZMİR HAKKINDA YAYINLAMIS OLDUĞU ESERLER VE ÇALIŞMALARINI SON YILLARA KADAR SÜRDÜRMÜŞ OLMASI BUNUN ÇOK ANLAMLILIK BİR GÖSTERGESİDİR”

de göndermelerle anlatmış olması sanıyorum son derslerinden biri oldu. Anı olarak o gün çekilen fotoğrafını da saklayacağız. Stüdyomuzda bulunmaktan kendisi kadar bizlerin ve öğrencilerimizin de mutlu olduğunu anımsıyorum.

Sevgili eşi Mine Hanım'ı bizim sınıf olarak, öğrenciliğimizden tanıyoruz. En son acı haberi meslek ortamına duyurmak istediğinde Mine

Hanım, Rauf Hoca ile olan sürekli haberleşmelerimizden dolayı önce beni hatırlamış, gerek meslek odalarımıza gerekse de fakültemize bu üzücü haberi iletmemi istemişti.

Sevgili Rauf Hoca'yı anıları ve yapıtlarıyla ışıklar içinde kalması temennisi ile her zaman hatırlayacağız.□

M. Yıldırım Oral, Şehir Plancısı

Rauf Hocamız

RAUF BEYRU'NUN ÖĞRENCİSİ ERKAL SERİM, MİMARIN HER ZAMAN HOŞGÖRÜYE DAYANAN YAKLAŞIMINI KENDİSİYLE BİR "TECRÜBE" Sİ ÜZERİNDEN ANLATIYOR

Erkal Serim

15 Eylül 2018 tarihinde ODTÜ Mezunlar Günü 50.Yıl Madalya Töreni vesilesiyle uzun yıllardır bir türlü göremediğim Mimarlık Fakültesi'ne gittiğimde aklımda Mimarlar Odası, Ege Mimarlık Dergisi... 101. sayısında "İz Bırakanlar" başlıklı köşede Rauf Beyru hocamız hakkında yapılması düşünülen "anma" etkinliği için benden rica edilen olası bir paylaşım vardı. 1964-1968 yılları arası, 4 yılımı geçirdiğim mekânlara biraz da o gözle baktım. Mutlu, mutsuz günlerimiz, kaybettiğimiz arkadaşlarımız ve hocalarımız, jürilerimiz, sınavlarımız ve boykotlar... Tek tek gözümün önüne ilk günkü gibi geldi; insan yaşlandıkça geçmişi daha net hatırlar derler ya... Bugün geriye baktığımda ise, Türkiye'nin ilk Şehir Planlama Lisans Programı'nda eğitim/öğrenim gördüğüm bölümümle ve dekan olarak Rauf Beyru imzası taşıyan diplomamla gurur duyuyorum.

Rauf Beyru hocamız bizlere uzun yıllar Ankara ve İzmir'de bölüm başkanlığı, dekanlık ve her şeyden önce hocalık yaptı. Master programını bitirip yurtdışından döndükten sonra beni Alsancak'taki Ege Üniversitesi bünyesinde yeni kurmakta olduğu Türkiye'nin ikinci Şehir Planlama Lisans Programı için asistan olarak 1973'de aldı ve doktora tez danışmanlığı yaptı. 1979 yazında Edremit yakınlarındaki yazlığında tez taslağımı kendisine teslim ettiğimde dünyalar benim olmuştu. Ardından da, yaz tatili demeden tezimi kısa sürede okumuş ve beni sonuca ulaştırmıştı.

Çalışkanlığı, görgüsü, bilgisi ve tecrübesi, tevazusu, nezaketi, o çok sakin ve gülümseyen duruşu ve hoşgörüsü unutamadığım ve örnek almaya çalıştığım özellikleriydi. Hoşgörü deyince aklıma hep 1965-66 döneminde (2. sınıf lisans öğrencisiyim) bir arkadaşımın birlikte edindiğimiz "tecrübe" gelir: Rauf hoca döner sermaye kapsamında Çeşme İmar Planı'nı tek başına yapmaktadır. Bazı ufak tefek çizim işleri için yardıma ihtiyacı olur ve eli kalem tutan öğrencilerden beni ve bir sınıf arkadaşımı saat ücretli olarak çalıştırmaya başlar. İlk iş olarak önümüze Çeşme merkeze ait, ticaretin yoğun olduğu bölgenin paftası gelir. Paftada ticari kullanımlara ayrılmış yapı adalarının taranması gerekmektedir. O günlerde NetCad, AutoCad vb. sayısal olanaklar/ araçlar olmadığı için orijinal imar planı çizimleri "astrolon" denilen özel paftalar üzerine yine özel "astrolon" mürekkebi, "grafos" ve hatta "trilin" ile çizilirdi ve daha sonra amonyağın o dayanılmaz kokusuyla ozalit kopyaları alınırdı çünkü "plotter" da yoktu o günlerde. Astrolon paftalar ise aydıngecin ve asetatin aksine esnemeye ve eskimeye dayanıklı bir malzeme olduğu için tercih edilirdi.

Astrolon paftaya ek olarak Rauf hoca bize grafos takımlarını (kalem ve çeşitli çizgiler için değişik uçlar), astrolon mürekkebini, bir paket pamuğu ve bir şişe tineri bıraktı, işi anlattı ve tinerle pamuk paketini gösterip, bununla da siler ve temizlersiniz diyerek gitti, biz de işe koyulduk.

Astrolon mürekkebi eritici ve çabuk donucu dolayısıyla da uzun ömürlü bir özelliğe sahip olduğu için grafosun mürekkep deposuna konmaz ancak çizim uçlarına damlatılarak ve uçlar tinerle sık sık temizlenerek çizim yapılırdı. Bizim işimiz de 2, 3 mm. aralıklı ticaret taraması olduğundan ve tecrübesizliğimizden dolayı zorlanmaya başlamıştık bile. Sonunda olanlar oldu ve tarama yapılmış kısma her ikimiz de mürekkep damlattık. Sorun yok! Tiner ve pamuk var siler temizleriz dedik ve başladık. Sildikçe yayıldı daha beter çıkmaz oldu ve hatta astrolonun o bölümü incelemeye bile başladı. Neyse ki hâlihazır durum (mevcudu gösteren harita) astrolonun ters yüzünde (silinemesin diye) basılı olduğu için bir zarar görmedi. Tabii biz panik ve korkuyla Rauf Hocamıza durumu anlattık, geldi, paftaya baktı, biz onun yüzüne baktık. Yüzü biraz kızarmıştı ancak Rauf Hoca bize "yanlışlar jilette kazınarak silinir ama kabahat benim, ben bunu size söylemeyi ve jilet getirmeyi unuttum, tiner ve pamukla ellerinizi ve kalem ve uçlarını temizleyecektiniz" dedi. Onarmak üzere paftayı bizden aldı (sonradan gördüm, bayağı bir uğraşp hatamızı onarmıştı) ve giderken o her zamanki sakin ve gülümseyen duruşu ile "siz devam edin" dedi... Kendisini saygı, sevgi ve özlemle anıyorum. Ruhu şad olsun... ■

Erkal Serim, Dr., Emekli Öğretim Üyesi

Beyru İle Bir Anım

RAUF BEYRU'NUN KİBARLIĞININ VE SAKİNLİĞİNİN YANINDA EMEĞE DEĞER VEREN DÜŞÜNME BİÇİMİNİ TANER OK, ÖĞRENCİLİK YILLARINDAN BİR ANISI ÜZERİNDEN AKTARIYOR

Taner Ok

Rauf Bey 1966'da, mimarlık sonrası Şehircilik Yüksek Lisans Programı'na başlayınca hocam oldu. İki yıllık programda, iki dönem stüdyo hocamdı. Mimaride bize şehircilik dersini veren ve beni şehirciliğe çeken Gönül (Tankut) Hanımdı. Öğrencilik ve asistanlık süremde onunla daha yakın oldum. Beraber gezilere, Zeki Müren konserlerine giderdik. Rauf Bey daha mesafeli idi.

Rauf Bey son derece kibar, sakin ve sevilen birisiydi. Bir süre bölüm başkanlığı ve ben asistan olduğum dönemde, bir süre dekanlık yaptı. Rauf Bey ve Gönül Hanım, benim yüksek lisans tezimde master plan yerine araştırma yapmama destek verdiler ve programda ilk ben ve rahmetli Tarık Okyay araştırma yaptık. O, Boğaz Köprüsü'nün karşısında oturup İstanbul'da çalışanların yol zamanlarını kısaltmayacağını gösteren bir çalışma yaptı. Ben de Samsun İş Merkezi'nin ne yönde gelişeceğini 500 işyeri ile anket yaparak saptamaya çalıştım o günkü teorileri kullanarak. Bizden önceki yıllarda yüksek lisansta büyük bir master plan yapıldı. Biz bunun dışına çıkmak istedik ve destek aldık bazı hocaların karşı çıkmasına rağmen. Yani yenici, açık görüşlü bir kişiydi Rauf Bey.

Rauf Bey ve Gönül Hanım ikimizi de asistan olarak almaya karar verdiler. Benim jürimde Ankara Büyük Şehir Müdürü Haluk Alatan ve İmar İskân'ın o zamanki

müsteşarı, bana işler teklif ettiler ve birer yıllık Amerika burslarının sözünü verdiler. Rauf Bey ve Gönül Hanım, Taner bizde kalacak ve Amerika'da doktora yapacak, dediler.

Bir anımdan bahsetmek isterim. Birinci dönemde proje stüdyosunda altı kişiydik: Tarık ve ben lisansta şehircilik yapmamış iki öğrenci, Akın ve Sevgi Türkiye'de

pek görmüyorduk onun için mi ismini yazmadınız dedi, biz de evet ona ancak "F" verebilirsiniz dedik. Rauf Bey güldü, tamam, haklısınız ama ben artık Pakistan Büyük Elçiliği'ne davet edilemeyeceğim, dedi.

Son derece kibar ve çalışkan, sevdiğimiz saydığımız bir büyüğümüzdü. Türkiye'de şehircilik eğitiminin kurulmasında

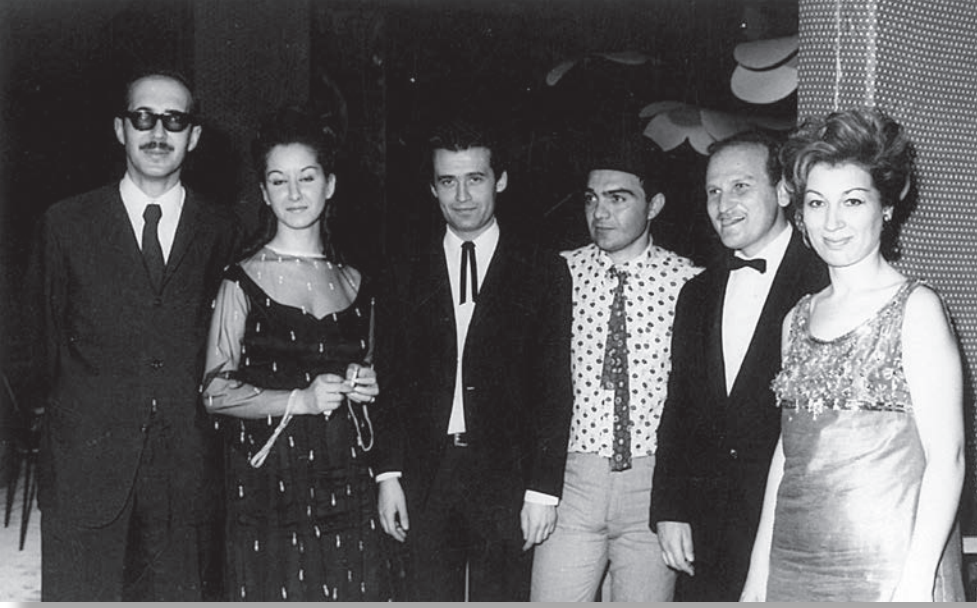
“SON DERECE KİBAR VE ÇALIŞKAN, SEVDİĞİMİZ SAYDIĞIMIZ BİR BÜYÜĞÜMÜZDÜ. TÜRKİYE'DE ŞEHİRCİLİK EĞİTİMİNİN KURULMASINDA VE GELİŞMESİNDE YERİ ÇOK ÖNEMLİDİR”

ilk şehircilik lisans programında okuyan öğrenciler ve o günkü Çin (bugün Taiwan) olan ülkenin Deniz Ataşesi ve de Pakistan'da ne okuduğunu bilmediğimiz Pakistan Büyük Elçisi'nin kuzeni (40 yaşlarında). ODTÜ'de Pakistan kotası vardı. Dönem boyu Çinli arkadaş her stüdyoya gelirdi, biz ona yapabileceği şeyleri verirdik ve aramızda sıcak bir dayanışma oluşmuştu yaş farkına rağmen. Pakistanlı arkadaş ise ilk haftadan sonra pek uğramadı, projeye hiç katkıda bulunmadı. Biz de projeyi teslim ederken altına sadece beş isim yazdık. Rauf Bey, Gönül Hanım ve diğer jüri üyeleri geldi, savunmamızı yaptık ve "A+" aldık. Rauf Bey, Pakistanlı arkadaşınızı

ve gelişmesinde yeri çok önemlidir. Yanlış hatırlamıyorsam ODTÜ'ye 1962 yılında geldi. Birleşmiş Milletler desteği ile kurulan yeni programın ikinci öğretim üyesi oldu (ilki Gönül Tankut idi, Esat Bey -Durak- daha sonra Amerika'dan döndü ve program büyümeye başladı).

İşıklar içinde yatsın. ■

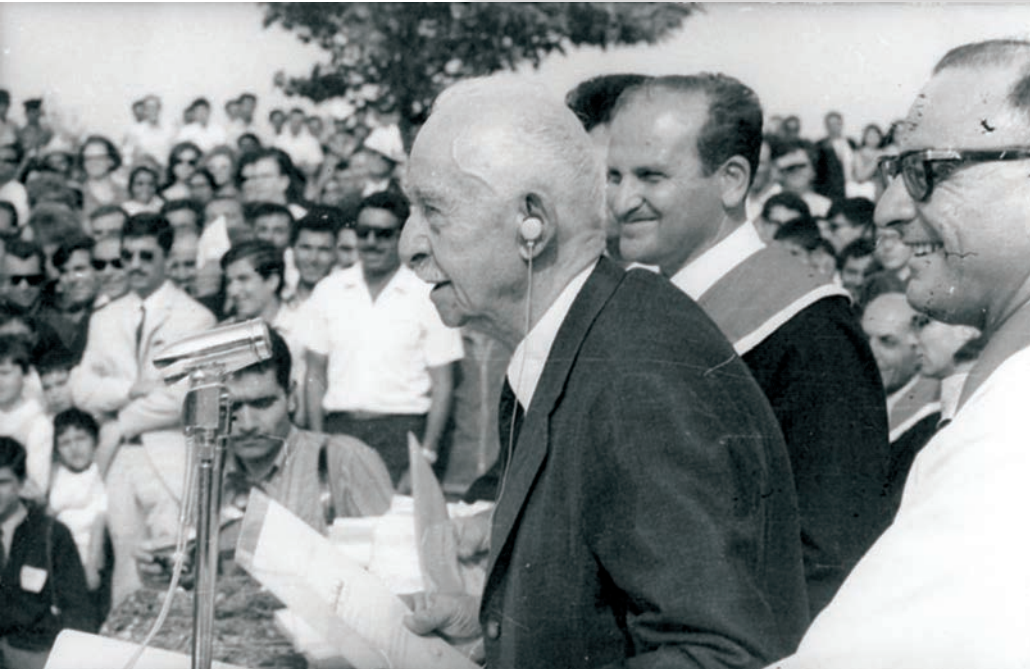
Taner Ok, Prof. Dr., Nottingham Üniversitesi Kentsel Planlama Enstitüsü, Yapılı Çevre Bölümü Öğretim Üyesi

SOLDA ODTÜ mezuniyet gecesinden;
eşi Mine Beyru'nun arşivinden

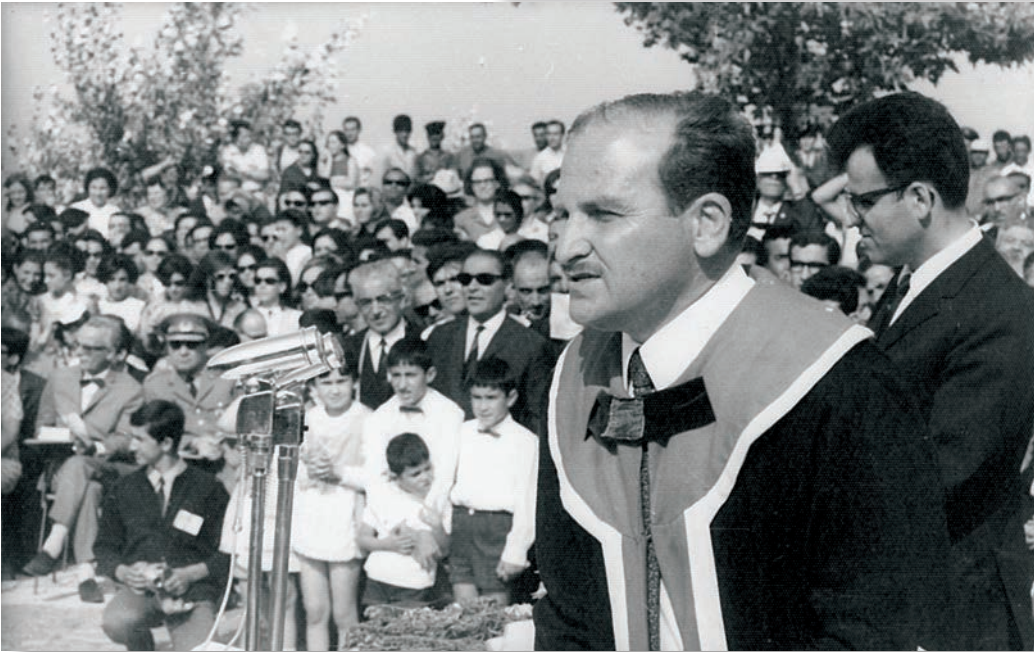
SAĞDA ODTÜ yeni öğretim yılı açılış
töreninde İsmet İnönü ile birlikte;
eşi Mine Beyru'nun arşivinden

SOLDA ODTÜ yeni öğretim yılı açılış
töreninde İsmet İnönü ile birlikte;
eşi Mine Beyru'nun arşivinden

SAĞDA ODTÜ mezuniyet gecesinde öğrencileri ve eşi Mine Beyru ile; eşi Mine Beyru'nun arşivinden

SOLDA ODTÜ yeni öğretim yılı açılış töreninde açılış konuşmasını yaparken; eşi Mine Beyru'nun arşivinden

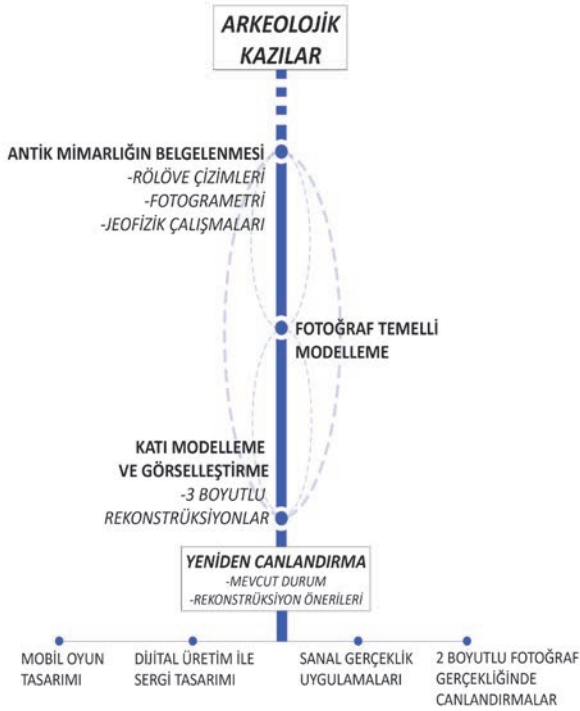

SOLDA ODTÜ yeni öğretim yılı açılış töreninde eski ODTÜ Rektörü Mustafa Kemal Kurdaş ve diğer dekanlar ile birlikte; eşi Mine Beyru'nun arşivinden

Teos Antik Kentinin Sayısal Ortamda Üçüncü Boyutta Yeniden Canlandırılması

MAKALEDE, TEOS KAZI ALANI'NİN SANAL ORTAMDA MODELLENMESİ YOLUYLA ARAŞTIRILDIĞI VE SAYISAL OLARAK CANLANDIRILDIĞI DİJİTAL TEOS PROJESİ AKTARILMAKTADIR

Gülden Varinlioğlu

ÜSTTE Yeniden canlandırma sürecinde iş akışı (Resim 1)

SAĞ ÜSTTE Dionysos Tapınağı, Tiyatro, Güney Limanı ve Sarnıç alanının mevcut durumunu gösteren hava fotoğrafları (Fotoğraflar: Işılay Üçok) (Resim 2)

Bu makalede, Teos kazı alanını araştıran ve sayısal olarak canlandıran, sanal gerçeklik cihazları aracılığı ile deneyim sunan, disiplinlerarası Dijital Teos Projesi sunulmakta ve tartışılmaktadır. Proje, mevcut kazı verilerinden yola çıkarak arkeolojik alan ve mimari yapıları sanal ortamda modeller ve sayısal olanaklarla sunar. Bu, mimari tarih için bir etkileşim sisteminin ve devam eden arkeoloji çalışmaları için sayısal desteğin tasarımına yönelik bir hazırlıktır.

Giriş

Çoklu katmanlı arkeolojik verinin yorumlanarak yeniden canlandırılması arkeologların ve mimarlık tarihçilerinin gündeminde olan bir konudur. Coğrafi, metinsel, mimari ve sayısal verileri bir araya toplayan sayısal sistemlerden en yaygını olan üç boyutlu modeller, yeniden canlandırma önerilerinin görselleştirilmesi ve deneyimlenebilmesi için arkeolojide yerini almıştır. Müzecilik alanında ise, Türkiye'nin bilimsel, kültürel, turistik ve ekonomik faydası doğrultusunda görünürlüğünü artırmak için, kültür mirasının canlandırılarak sanal ortamda deneyimlendirilmesi ve arşivlenmesi, dijitalleşen dünyaya kazandırılan özgün bir değerdir.

Çalışmanın bilimsel içeriği

Müze, kültürel ve bilimsel önem taşıyan eserleri eğitim, çalışma ve insanlığın estetik hazzı için toplayan, koruyan, araştıran, ileten ve sergileyen, halka açık, toplumun gelişiminin hizmetinde kalıcı bir kuruluştur. Dijital müze ise, müzecilik değerlerini koruyarak

sayısal olanaklarla güncel etkileşim araçlarını kullanan bir sistemdir. Bu makalenin ana amacı, Anadolu kültür değerlerinden bize miras kalan eserleri dijital müze ile sayısal ortamda kalıcı hale getirmek, yaygınlaştırmak ve farklı ortamlarda deneyimlenmesini sağlamaktır.

Kapsam

Turizm faaliyetlerinin yoğun olduğu Batı Anadolu'da bulunan ve sahip olduğu coğrafi ve kültürel özellikler ile Teos kenti, mimari eserleri ile öne çıkar. Bu makalede mimari eserlerin sayısal olanaklarla canlandırılmasını ve etkileşim sisteminin tasarlanmasını amaçlayan Dijital Teos¹ projesinde kullanılan yöntemler aktarılmaktadır. Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nden Prof. Dr. Musa Kadioğlu ve ekibince 2010 yılından beri İzmir Sığacık mevkiinde bulunan antik kentte yürütülen kazı çalışmaları çerçevesinde toplanan veriler projedeki yeniden canlandırma çalışmalarına zemin hazırlamıştır. Sayısal ortamda modellenen tarihi yapıların üç boyutlu restitüsyon önerileri, arkeologlarla paylaşılarak tarihi doğruluk ve tutarlılık açısından detaylı tartışmalar sonucu son haline getirilmiştir. Canlandırmaların malzeme, renk ve ışık ayarları yapılarak iki ve üç boyutlu görselleştirmeler hazırlanmıştır. İki boyutlu görselleştirmeler ve sayısal yöntemlerle üretilmiş fiziksel maketler Teos antik kentinde sergilenmek üzere hazırlanmış, üç boyutlu görselleştirmeler ise sanal gerçeklik ortamına aktarılmıştır. Bu çalışmaların yanı sıra, üç boyutlu restitüsyon

önerileri ve gerçekleştirme temsillerinden yararlanılarak mobil platform bilgisayar oyunu tasarlanmış ve uygulanmıştır. Bu yazı kapsamında benzer projelerde uygulanan yöntemlerden yola çıkarak, Dijital Teos² projesinin bütüncül yaklaşımı sunulmaktadır (Resim1).

Kuramsal Çerçeve

Bilişim teknolojilerinin arkeoloji alanına girmesiyle birlikte üç boyutlu belgeleme teknikleri, lazer tarayıcılar, fotogrametri ve bilgisayar destekli tasarım/çizim (CAD) araçları yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır (Richards, 1998). Geleneksel iki boyutlu rölöve gösterimleri önemini korurken, görselleştirme ve sunum aracı olan üç boyutlu modeller yaygınlaşmıştır. Geliştirilen ilk uygulamalarda doku ve malzeme kısıtlı kullanılıp ancak soyut modeller üretilebilirken, geliştirilen algoritmalarla birlikte günümüzde artık gerçeğe çok daha yakın temsiller olanaklı olmuştur (Kalay, 2008). Günümüzde, rölöve çizimlerinin yanı sıra sayısal belgeleme çalışmaları yaygınlaşmaktadır. Maliyet düşüklüğü, ekipmanların kolay elde edilebilmesi ve ayrıntıların yeterli olması nedeniyle fotogrametri diğer sayısal olanaklar arasında öne çıkmaktadır. Bu amaçla arkeolojik buluntuların modelleme amaçlı fotoğrafları çekilmektedir (Kersten ve Lindstaedt, 2012). Hareket Tabanlı Yapısal Algılama (Structure from Motion-SfM) olarak adlandırılan algoritmalar, sistematik bir dizi olarak çekilmiş fotoğraflardan sayısal modelin oluşturulmasını sağlamaktadır. Bu modeller, objenin doğru ölçülerde modellenmesini sağlamanın yanı sıra,

görselleştirme çalışmaları ve sayısal ortama aktarma açısından da önem taşımaktadır.

Mimarlıkta onlarca yıldır kullanılan ve mesleğin standardı durumuna gelen katı modelleme araçları arkeolojide de yerini almıştır. Geleneksel modelleme yazılımları poligon ızgara (mesh) ya da NURBS modelleme yöntemlerine dayanır. Poligon modelleme, üç boyutlu modelleri basit geometrik formlardan yola çıkarak tanımlar. NURBS modelleme ise, esnek eğrilerden yola çıkar (Saldana, 2015). Her iki yöntemde de soyut modeller, gerçekleştirme programları ya da eklentileri aracılığıyla ışık, renk ve doku ayarları yapılarak daha gerçekçi bir görünüme aktarılır. Bu görselleştirmeler sonucu iki ve üç boyutlu gösterimler elde edilmiş olur.

Sanal gerçeklik, modellenen üç boyutlu sanal ortamın sanal gerçeklik gözlüğü ve benzeri araçlarla kullanıcıya sunulmasıdır. Böylece, kullanıcı herhangi bir ortamda, arkeolojik ortamda var olma duygusuna kapılabilmektedir (Bruno, vd., 2010). Sürücü ve Başar (2016) kültürel miras alanında yapılan sanal gerçeklik uygulamalarını içerik ve amaçlarına göre sınıflandırmıştır. Bu sınıflardan yola çıkarak, Teos kültür mirası alanında yapılan sanal gerçeklik uygulamasının temel işlevleri, sanal rekonstrüksiyon ile dijital müze uygulaması olarak özetlenebilir. Bu uygulama, kültür varlıklarını sanal gerçeklik ortamında yeniden inşa ederek insanların deneyimlemesini amaçlar. Uzaktan (ex situ) deneyim özelliği ile, kültürel mirasın tanıtılması ve farkındalığının oluşturulmasında etkili bir yöntemdir.

Dijital Teos Uygulamaları

Yürütülen kazı çalışmaları çerçevesinde, MÖ 10. yüzyıldan başlayıp MS 12. yüzyıla kadar gelişim gösteren kültürün araştırılması, belgelenmesi ve korunması arkeolojik yöntemler kullanılarak sürdürmektedir. Teos kenti, antik Yunan ve Roma kent ve mimarlık tarihi içerisinde sağladığı stratejik, ekonomik ve sanatsal rol nedeniyle önemli bir konumdadır. Kent, çok sayıda yazıt ve mimari eserleriyle birçok araştırmacı ve arkeoloğun ilgi alanındadır. Özellikle 1980 ile 1992 yıllarında Dr. Duran Mustafa Uz, Dionysos ve Arkaik Tapınaklarında rölöve çalışması yaparak, mimarının korunması ve yeniden ayağa kaldırılmasında akademik çalışmalara önayak olmuştur (Uz, 2013).

Teos kentinde bulunan tiyatro, sarnıç, tapınak ve meclis yapısının kazı çalışmaları belli bir olgunluğa ulaşmıştır (Kadıoğlu, 2017). Bu mimari eserlerin antik çağda nasıl göründükleriyle ilgili bilgi ve önerilere, Teos antik kenti ve benzer projeler üzerine hazırlanmış illüstrasyonlar, rapor ve dokümanlar yardımıyla ulaşılmıştır. Yok olmakta olan kültür mirasını koruma ve yaygınlaştırma amaçlı olarak bilgisayar ortamında sayısal temelli çalışmalar öneren bu projenin odağında antik kente ait dört mimari yapı bulunmaktadır: Dionysos Tapınağı, Tiyatro, Güney Liman ve Sarnıç.

Fotoğraf temelli modelleme:

Projede yapılan fotoğraf temelli modelleme çalışmalarını özetlemek gerekirse, bu dört mimari yapının hava fotoğraflarının çekilerek işlenmiş olduğu ve sayısal modellerinin elde edildiği söylenebilir (Resim 2abcd). Yapılar

dışında, mimari ve arkeolojik eserlerin de sayısal modelleri oluşturulmuştur. Yüzey araştırmalarında yaygınlaşmaya başlayan, kullanım kolaylığı ve hızlı modelleme özelliği olan Agisoft Photoscan programı kullanılmıştır (2016)³. Bu yazılım, yüksek çözünürlükte ortofoto ve detaylı Sayısal Yükselti Modeli (Digital Elevation Model-DEM) oluşturur. Süreçte eserlerin çevresini tüm açılardan kapsayacak görüntüler alınmış, fotoğraf çekimi yoluyla üç boyutlu tarama yapılmıştır. Bu model, objenin dokusu ve malzemesi üzerine ipucu sağlamaktadır. Bu modeller, ızgara yapısıyla (mesh) ve doku (texture) verisiyle birlikte gelmektedir. (Resim 3).

Katı Modelleme ve Görselleştirme:

Proje kısıtları içerisinde katı modelleme yeğlenmiştir (Resim 4). Teos antik kentinde bulunan mimari yapıların modelleme yöntemleri arkeolojik malzemenin var olan durumuna, yeniden canlandırma önerilerine ve formun karmaşıklığına göre farklılık göstermiştir. Bu aşamada önemli olan, tek bir kaynak temel geometrinin belirlenmesi ve modellemenin bu geometriden türetilmesidir. Sonrasında bir modelleme stratejisi belirlenmiş ve sütunlar, heykeller, çatı detayları gibi yinelenen modüller bir blok durumuna getirilmiş ve yenilenerek kullanılmıştır. Tamamlanan modeller ise, görselleştirme aşamaları da düşünülerek detay verilmesi, işlenecek

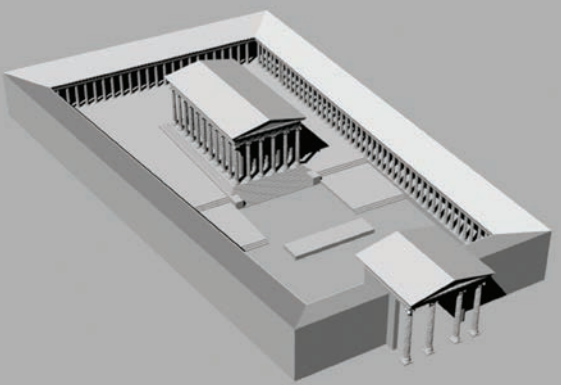
dosya boyutunun düşük tutulması açısından önemlidir. Bu kaygılar göz önünde tutularak, dört mimari yapının görselleştirmeleri hazırlanmıştır (Resim 5abcd). Görselleştirme amaçlı kullanılan birçok yazılım ve bu yazılımları destekleyen eklentiler (plugin) bulunmaktadır. 3DS Max⁴, Autodesk tarafından geliştirilen bir üç boyutlu modelleme, görselleştirme ve animasyon programıdır. Gelişmiş eklenti desteği ve kullanım kolaylığı ile en yaygın kullanılan yazılımlardan biridir. Katı modelleme, tel örgü modelleme ve yüzey modelleme gibi teknikleri desteklemektedir. 3DS Max'in içinde bulunan gerçekleştirme (render) motoru yerine, görselleştirme kalitesini arttırmak için Vray⁵ eklentisi kullanılmıştır.

Sanal Gerçeklik Uygulaması:

Geliştirilen sanal gerçeklik uygulaması (TeosVR), Teos antik kentindeki mimari yapıların ve katı modelleme yöntemi ile canlandırılmış restitüsyon önerilerinin yanı sıra, halihazır durumu gösteren fotoğraf temelli modelleri de içerir (Resim 6). Kullanıcı, antik mimariyi deneyimlerken gördüğü fotomodellere yaklaşarak, bu mimari parçalar hakkında bilgi alabilir. Kullanıcının mekânda yalın motor hareketleriyle dolaşmasını sağlayan ve bilgi ekranları ile öğretici bilgiyi sunan bu sistem, üç boyutlu bir canlandırmadır (Resim7). Son kullanıcılara yönelik bu uygulama Unreal Development Kit ve Unreal Engine kullanılarak görsel programlama dili ile geliştirilmiştir. Bu uygulamada kullanıcı HTC Vive sanal gerçeklik gözlük ve girdi cihazları ile mevcut sahneleri yürüyerek ve ışınlanarak gezebilmektedir. Kullanıcı sanal ortamda bulunan üç boyutlu tarihi eser parçalarını ellerini kullanarak tutabilmekte ve bu modellerin yerlerini değiştirerek bunları sanal ortamda birleştirebilmektedir.

Sonuç

Arkeoloji, mimarlık tarihi, etkileşim tasarımı ve bilgisayar mühendisliği gibi farklı disiplinlerin bir arada olduğu bu proje ile arkeolojik eserlerin sanal ortamda canlandırılması sağlanmıştır. Bu yolla arkeologlar, metin olarak dile getirdikleri ve restitüsyon çizimleri ile desteklenen teorilerini üç boyutlu olarak canlandırarak sanal ortamda deneyimlemişlerdir. Böylece, geliştirilen sistemin katkısı yalnız Teos antik kentiyile sınırlı kalmayarak,

ÜSTTE Fotoğraf temelli modelleme yöntemi ile modellenmiş sütun başlığı (Model: Işıl Üçök) (Resim 3)

Katı modelleme yöntemi ile modellenmiş Dionysos Tapınağı (Model: Mert Sartık, Yurdağül Yiğit) (Resim 4)

ALTTA Dionysos Tapınağı, Tiyatro, Güney Limanı ve Sarnıç canlandırma önerileri (Model: Mert Sartık, Yurdağül Yiğit, Furkan Sinan Üğütmen, Görselleştirme: Güneş Atakan Pekşen) (Resim 5)

aynı mimari buluntuların elde edildiği diğer arkeolojik alanlara da uygulanabilecektir. Görselleştirme araçları ile bu canlandırmalar yalnız arkeologlara değil, yerel halka, turistlere, yerel yönetimlere de gösterilebilecektir. Yapıların, tarihin farklı dönemlerinde nasıl bir tahribata ya da değişikliğe uğradığını görselleştirmek, tarihin belgelenmesine yardımcı olacağı gibi yerel yönetimin ve halkın algısında farkındalık yaratacaktır. Genellikle kişilerin zihinlerinde canlandırmada zorluk yaşadığı arkeolojik alanların modellenerek sanal ya da artırılmış gerçeklik ortamlarında sunulmasıyla, her yaşta kullanıcı için bu ortamda var olma deneyimi yaratılarak konuya olan ilgi artırılacaktır.

Dijital müze bilim dalı, bilişim teknolojilerinin üretildiği, uygulandığı

“DİJİTAL MÜZE BİLİM DALI, BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİNİN ÜRETİLDİĞİ, UYGULANDIĞI VE YORUMLANDIĞI BİR ALAN OLARAK SOSYAL BİLİMLERDE GÜNCEL YERİNİ ALMIŞTIR”

ve yorumlandığı bir alan olarak sosyal bilimlerde güncel yerini almıştır. Tarihi-arkeolojik mekânların ve eserlerin sayısal olanaklarla belgelenmesi, sergilenmesi ve deneyimlenmesi konularında uzmanlaşan bu yeni araştırma konusu dünyada teknolojik yenilikçi yatırımlarının yapıldığı yeni bir alandır. Kaybolma riski taşıyan mirasın Türkiye'nin bilimsel, kültürel, turistik ve ekonomik faydası doğrultusunda görünürlüğünü artırmak için, arkeolojik buluntuların canlandırılması ve sanal ortamda deneyimlenmesi, dijitalleşen dünyada özgün bir değerdir.

Dijital Teos projesi kapsamında bilgi üretimi ve üç boyutlu modelleme otomatize edilememiştir. Gelecekte arkeolojik alandaki mimari eserlerin ve yapıların tipolojilerine dayanılarak gözetimli makine öğrenimi ile görsel tanıma işlemi gerçekleştirilebilir. Çok katmanlı bilginin işlendiği bu aşamada makinenin kendisine verilen görsellerden öğrenmesi sağlanarak, yeni sunulacak verinin ne olduğunu yorumlaması öğretilebilir. Böylece

arkeologların mimari eserlerden bilgi üretilmesinde sayısal teknolojilerden faydalanması sağlanacaktır. □

Güzden Varinlioğlu, Dr. Öğretim Üyesi, İzmir Ekonomi Üniversitesi, Mimarlık Bölümü

* Bu çalışma İzmir Ekonomi Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu'nca kabul edilen BAP_2016_01 no.lu Sayısal Beşeri Bilimler Laboratuvarı: Teos Antik Şehrinin Yeniden Canlandırılması adlı proje kapsamında desteklenmiştir.

KAYNAKLAR

- Bruno, F., Bruno, S., De Sensi, G., Luchi, M.L., Mancuso, S., Muzzupappa, M. (2010); "From 3D Reconstruction to Virtual Reality: A Complete Methodology for Digital Archaeological Exhibition"; Journal of Cultural Heritage, 11; 1: 42-49
- Kalay, Yehuda; Kvan, Thomas; Affleck, Janice (2008); "New Heritage: New Media and Cultural Heritage"; Routledge, London
- Kersten, Thomas; Lindstaedt, Maren (2012); "Image-based Low-cost Systems for Automatic 3D Recording and Modelling of Archaeological Finds and Objects"; Progress in Cultural Heritage Preservation; Springer, Berlin Heidelberg
- Richards, D. Julian (1998); "Recent Trends in Computer Applications in Archaeology", Journal of Archaeological Research, 6; 4: 331-382
- Saldana, Marie (2015); "An Integrated Approach to the Procedural Modeling of Ancient Cities and Buildings"; Digital Scholarship in the Humanities 30:1;148-163
- Sürücü, Onur; Başar, Mehmet Emin (2016); "Kültürel Mirası Korumada bir Farkındalık Aracı Olarak Sanal Gerçeklik"; Artium 4:1;13-26
- Uz, Duran Mustafa (2013); "Teos'taki Dionysos Tapınağı"; ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, Ankara

DİPNOTLAR

- 1 <http://www.teosarkeoloji.com>
- 2 <http://digitalteos.ieu.edu.tr>
- 3 Agisoft. Son erişim tarihi: 28 Ağustos 2016. <http://www.agisoft.com>
- 4 3DS MAX. Son erişim tarihi: 21 Aralık 2017. <https://www.autodesk.com/products/3ds-max/overview>
- 5 VRAY. Son erişim tarihi: 21 Aralık 2017. <https://www.chaosgroup.com/vray/3ds-max>

ÜSTTE Dionysos Tapınağı restitüsyon önerisi ve mevcut durum fotoğrafı gerçekliğinde modelin örtüştürülmesi (Model: İşılay Üçok) (Resim 6)

ALTTA Dionysos Tiyatrosu sanal gerçeklik canlandırma önerisi deneyiminden bir görüntü (Görselleştirme: Güneş Atakan Pekşen, Ömer Faruk Sivaslı) (Resim 7)

Yeni-den Yaşam

URLA'NIN ZAFER CADDESİ'NDE UZUN YILLARDIR FARKLI İŞLEVLERE HİZMET EDEN VE BU YÜZDEN FARKLI YAŞLARDAN URLALILARIN BELLEKLERİNDE FARKLI İZLER BIRAKMIŞ YAPI, TARİHSEL VE GÜNCEL TASARIM HASSASİYETİ İLE YAPILAN RESTORASYON ÇALIŞMASININ ARDINDAN YENİDEN YAŞAMAYA BAŞLADI

Didem Özdel, İlker Özdel

RÖLÖVE RESTİTÜSYON RESTORASYON **diStudio**
Mimarlık Hizmetleri
 PROJE EKİBİ **Didem Özdel, İlker Özdel, Ayşe Yener, Hakan Şappazoğlu, Serkan Ceylan**
 İŞVEREN / YAPI SAHİBİ **Ahmed Elakdar**
 YÜKLENİCİ **May Dizayn Tasarım İnşaat ve Tarım Ürünleri San. Tic. Ltd. Şti.**
 STATİK PROJE **Onur Kutlukaya**
 MEKANİK PROJE **Akım Mühendislik Süleyman Akım**
 ELEKTRİK PROJE **SGM Mühendislik Eren Gökdağ**
 KONSEPT, İÇ MEKAN, MOBİLYA TASARIMLARI
Ahmed Elakdar
 PROJELENDİRME **Şubat 2012 - Ağustos 2014**
 UYGULAMA **Ekim 2014 - Ocak 2017**

SAĞDA Zafer Caddesi üzerinde ana giriş
 FOTOĞRAF **Ahmet Giliz**

G eçmiş 19. yy'da Zafer Caddesi (Rumca adıyla Fardi Sokak) Urla tarihi

kent merkezinin önemli ticari arterlerinden biri haline gelmiştir. Yerleşimi kuzey-güney aksında geçen Akpınar deresi, Köprübaşı mevkiinde Zafer Caddesi'ni de ikiye ayırır. Bağcılık ve zeytincilikle uğraşan Türk nüfusu derenin doğu yakasında, ticaretle uğraşan Rum nüfusu ise batı yakasında yerleşmiştir. Cadde, dükkanların sıralanageldiği bir çarşıdan farklı olarak, dükkan ve depo yapıları arasında konutların varlığıyla karma bir kullanım birlikteliğinin zenginliğini yansıtmaktadır. Özellikle batı yakasındaki yapıların ticari uğraşın getirisi olarak daha özenli malzeme ve işçilikle inşa edildiği gözlemlenmektedir (Şengün, 2007).

Günümüzde "Hiç Lokanta ve Tadım Atölyesi"nin yaşantısına ortak olduğu yapı da yüzyıl başında üzüm deposu olarak kullanılmış yapılardan biri. Ancak yolda gördüğünüz hangi Urlalı'ya sorsanız yapının "ne olduğu" hakkında farklı bir şey söyleyecektir. Zafer Caddesi'nin Filiz Sokak ile

kesiştği köşede konumlanan bu yapı, doksan yaşın üzerinde bir Urlalı için Madam'ın "gelinlik ve abiye giyim mağazası"dır. Eğer rastgeldiğiniz kişi altmış yaşlarındaysa size gençliğinde filmler izlediği "Eski Sinema Salonu"ndan bahseder. Aynı yapı, kırk yaşlarında biri için "Bilardo Salonu", otuz yaşlarında bir diğeri için ise "Kahvehane"dir. Daha gençler bu yapı için "metruk bina" derler, kapısında kilit, mahallelinin çöpünü kıyısına köşesine bıraktığı binalardan. Bir dönem koyunların, keçilerin "dam" olarak kullandığını bilen söyler ama bodrum katında "horoz dövüşleri" yapıldığını çok da işitmezsiniz, tanıdık değilseniz.

Mevcut Durum

Bina birbirine dik olarak konumlanan iki kütlede oluşmakta. Ana kütle Zafer Caddesi üzerindeki kısa kenarında basık kemerli ve yaklaşık 4x4 m. girişe sahip, 7.00x16.65 m. boyutlarında, 7.65 m. yüksekliğinde asma katlı bir tek mekan. Ana kütlede, çatısını ve döşemelerini yitirmiş yalnızca taş duvarları ayakta kalmış 5.80x23.40 m. boyutlarında ve 6.70 m. yüksekliğinde ikinci bir kütle mevcut.

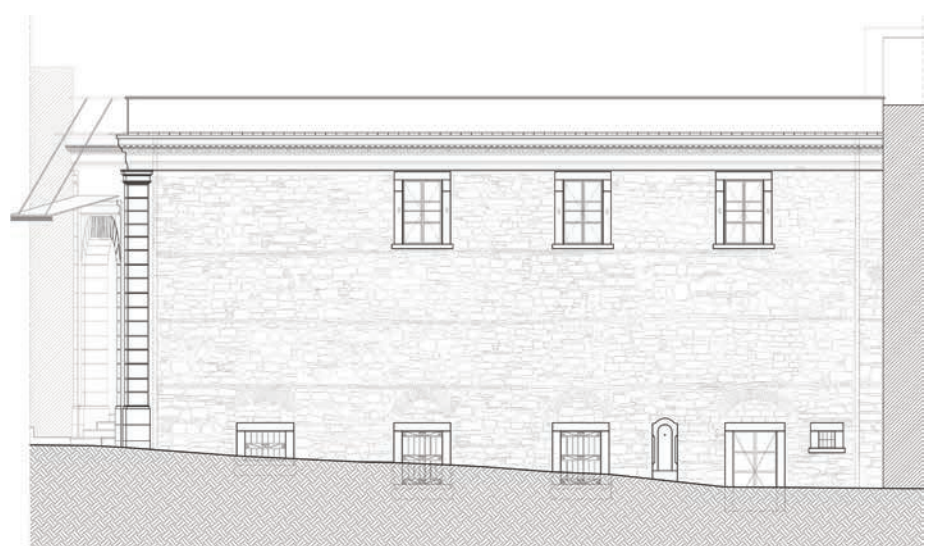
Yıllar içinde bunca işlev değişikliği ve her yeni işlevin getirdiği kontrolsüz müdahaleler yapıyı oldukça yormuş. Taş duvarlardaki yer yer açığa çıkmış ahşap elemanlar neredeyse tamamen çürümüş. Ana kütlede ahşap döşemesi üzerine bilardo salonu olarak kullanımı sırasında farklı zamanlarda iki katman halinde dökülen beton, ilerleyen yıllarda döşemenin esnemesine neden olmuş, bunun üzerine bodrum katta destekler oluşturulmuş ancak bu da ahşap döşeme ve kirişlerin zarar görmesine engel olamamış.

Çatıda volta döşeme üzerinde yer alan makaslar doğal koşullardan hasar görebilerek yıkılmış, sinema kullanımı sırasında giriş cephesinin tuğla ile örülerek perde haline getirilmesiyle yan cepheye alınan seyirci girişi ve ana caddeye bakan köşede açılan boşluk nedeniyle duvarlar birbirinden ayrılmış, tüm bunların sonucu olarak volta döşemeye ait kirişlerin mesnetlerinden kurtularak bina içine düşmesiyle, hem çatı hem zemin kat döşemesinde çökmeler oluşmuş.

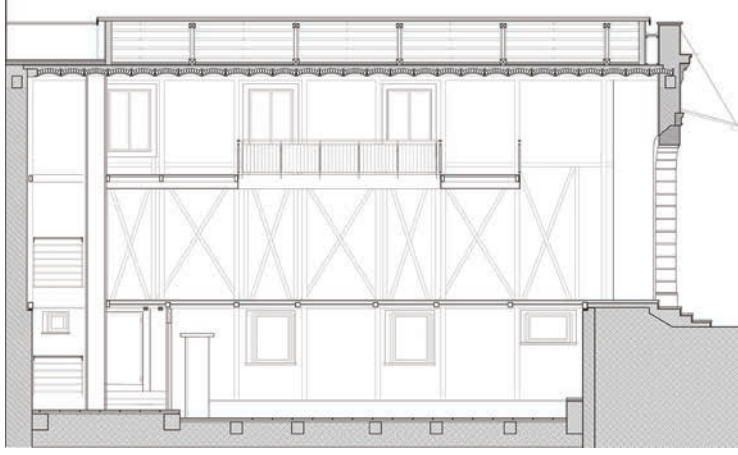
Rölöve çalışmaları sırasında; giriş cephesinde kapı boşluğunu, yan cephede ise pencereleri çevreleyen andezit söve taşlarında yüzeysel çatlaklar ile kısmi kayıplar, taş duvarlarda özellikle sonradan açılan boşaltmaların çevresinde derin yapısal çatlaklar ve açıkta kalan köşede ciddi bir hasar; Filiz Sokak cephesinde izleri okunabilen fugalı sıvada büyük oranda dökülme gözlenmiştir. Her iki cephede 6.15 m. kotunda devam eden süslemeli silmenin yerinde kalan 55-60 cm.lik kısmı, tespit ve ölçüm çalışmaları sonrasında, 2012 bahar aylarındaki orta şiddetli depremde tamamen düşmüştür.

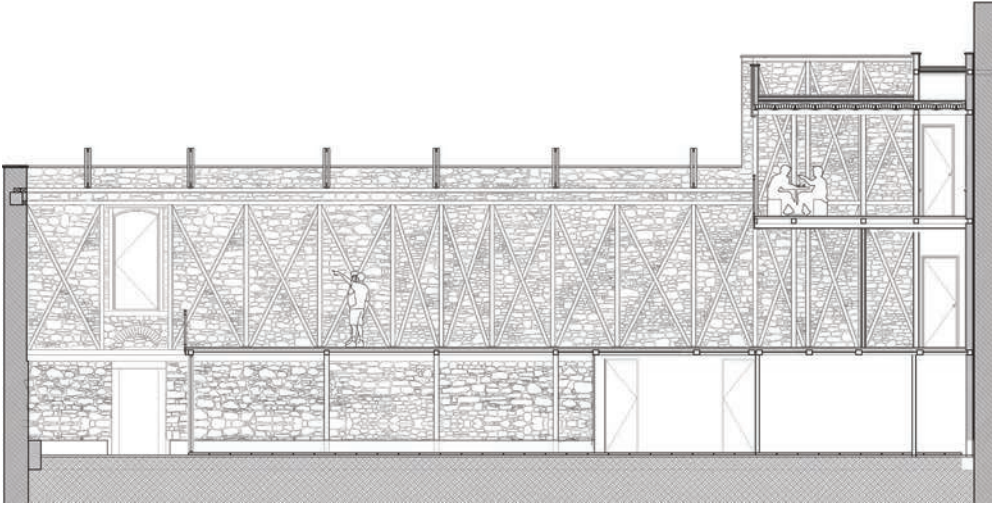
Zafer Caddesi Görünüşü

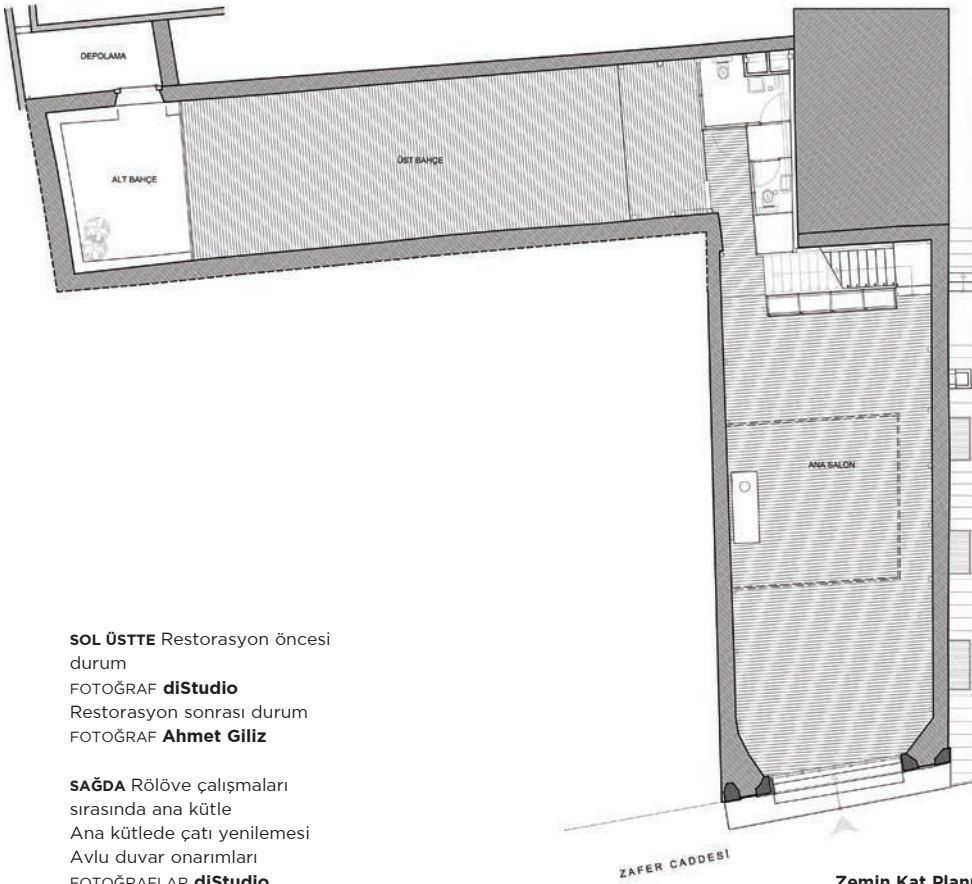
Filiz Sokak Görünüşü

Kesit - Ana Kütle

Kesit - Avlu Kütle

Zemin Kat Planı

SOL ÜSTTE Restorasyon öncesi durum

FOTOĞRAF **diStudio**

Restorasyon sonrası durum

FOTOĞRAF **Ahmet Gilliz**

SAĞDA Rölöve çalışmaları

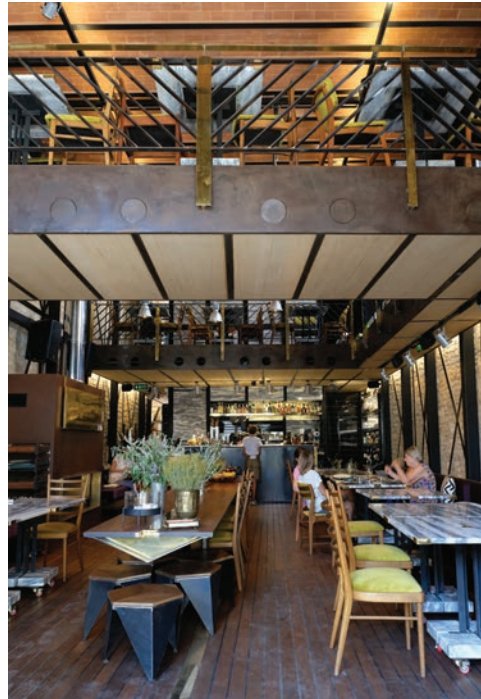
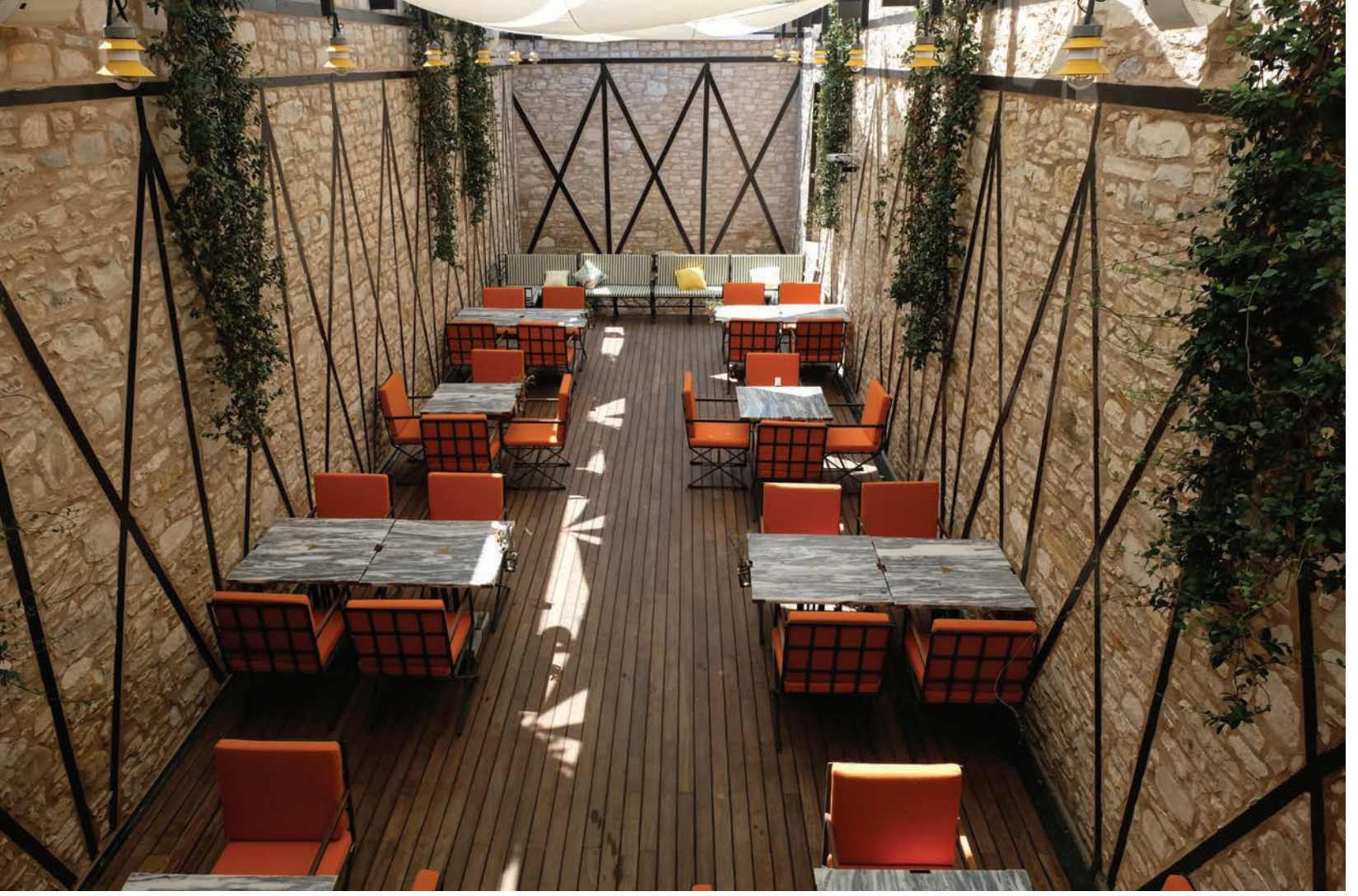
sırasında ana kütle

Ana kütlede çatı yenilemesi

Avlu duvar onarımları

FOTOĞRAFLAR **diStudio**

Dönüşüm / Yaklaşım

Yapısal elemanlarda gözlenen ağır hasardan dolayı restorasyon sürecinde ilk adım, köşe bağlantıları kaybolmuş ve harcı bağlayıcı özelliğini yitirmiş kagir duvarların onarılarak bir dış kabuk olarak korunmasına, yeni yapılacak çatı ve döşemelerin kütlelin içine yerleştirilecek bir çelik strüktür tarafından taşınmasına yönelik güçlendirme kararları olmuştur.

Bu süreçte, yapı dış kabuğunun özgün haline en yakın biçimde restore edilmesi için ön cephe zemin kat ve yan cephe bodrum ve birinci katlarda yer alan özgün kapı ve pencereler söve taşları ile birlikte korunmuş, ancak zemin ve bodrum katlarda binanın sinema ve kahvehane olarak kullanıldığı dönemlerde işlevsel gereksinimlerle oluşturulmuş açıklıklar, mevcut kagir örgü ile bağlantıları yer yer duvar içi çelik kuşaklarla desteklenerek kapatılmıştır.

Yapının içine yerleştirilen yeni çelik karkas, bodrum kat zemin kotunda taş duvarların iç yüzeyi boyunca oluşturulan betonarme temel hatlarına oturtulmuş, ve çatı kotuna kadar yükselerek, özgün boyut ve konumlarında yenilenen volta döşeme kirişleriyle sonlandırılmıştır.

Taşıyıcı özelliğini büyük ölçüde kaybetmiş olan özgün duvarlar, onarım çalışmaları sonrasında bu çelik karkasa düzenli aralıklarla bağlanarak eski dış kabuğun yeni çelik çerçeve ile birlikte çalışması sağlanmış ve hidrolik kireç harcı ile derz onarımları yapılmıştır. Böylece yüz kırk yıllık süreçte birçok farklı kullanımın yapı üzerinde yarattığı yıpranma, yapısal olarak giderilmiştir.

Sürecin en başından itibaren yapıyı "Lokanta ve Tadım Atölyesi" olarak sahiplenen Hiç Zeytinyağı'nın yerellik, doğallık ve sadelik üzerine kurulu anlayışı, iç mekân kullanımına yönelik tasarım kurgusunun oluşturulmasında da etkili olmuştur. Yeni işlevin gerektirdiği tüm bileşenler, kendisi de mimar olan işverenin tanımladığı konsept kapsamında uygulamaya geçirilerek, yeni işleve yönelik düzenlemelerin tamamı sade ve doğal malzemelerin basit detaylarla biraraya gelmesiyle oluşturulmuştur. Kalıcı, yapıya tutunan elemanlardan olabildiğince kaçınılmış; iç bölme duvarlar, duvar kaplamaları, sabit oturma elemanları ve mobilyaların tamamı çelik karkas elemanlara geçme detaylarıyla bağlanmış, neredeyse iliştilenmiştir. Bu yaklaşımla, yeni işlevin yapı içinde yapıya dokunmaksızın varılması, gelecekteki potansiyel kullanımlar için de geniş bir esneklik sunmaktadır. □

Didem Özdel, Y.Mimar

İlker Özdel, Y.Mimar

KAYNAKLAR

• Şengün, B. (2007), Urla Tarihi Kent Merkezindeki Konut Mimarisinin İncelenmesi ve Cumhuriyet Döneminde Meydana Gelen Değişimlerin Koruma Bağlamında İrdelenmesi: Zafer Caddesi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, DEÜ, İzmir, Haziran 2007

SOL ÜSTTE Asma kattan avluya bakış,
FOTOĞRAF **Ahmet Gilliz**

SOL ALTTA Asma kat,
FOTOĞRAF **Ahmet Gilliz**

Avludan ana kütleye bakış,
FOTOĞRAF **Ahmet Gilliz**

Giristen iç mekâna bakış,
FOTOĞRAF **Ahmet Gilliz**

SAĞDA Asma kattan zemin kata bakış,
FOTOĞRAF **diStudio**

“RESTORASYON SÜRECİNDE İLK ADIM, KÖŞE BAĞLANTILARI KAYBOLMUŞ VE HARCİ BAĞLAYICI ÖZELLİĞİNİ YİTİRMİŞ KAGİR DUVARLARIN ONARILARAK BİR DIŞ KABUK OLARAK KORUNMASINA, YENİ YAPILACAK ÇATI VE DÖŞEMELERİN KÜTLENİN İÇİNE YERLEŞTİRİLECEK BİR ÇELİK STRÜKTÜR TARAFINDAN TAŞINMASINA YÖNELİK GÜÇLENDİRME KARARLARI OLMUŞTUR”

Kopuk ve Ayırışık Bir Bütün

BAĞ YAĞLARI FABRİKASI YENİ YÖNETİM BİNASI, ÜRETİM TESİSLERİNİN YANINDA KENDİ ALANINI VE DÜZLEMİNİ TAYİN ETMEK AMACIYLA BİR “ADA” GİBİ KOPARMA VE AYRIŞTIRMA STRATEJİSİYLE KONUMLANDIRILIRKEN, BU STRATEJİ YAPI ELEMANLARININ BİRBİRLERİYLE İLİŞKİLENME YÖNTEMİNİ DE OLUŞTURUYOR

Roni S. Ruso

MİMARİ PROJE **Roni S. Ruso**
BETONARME PROJE **Naci Elmalı**
ÇELİK KONSTRÜKSİYON PROJE **Cemal Altıntaş**
İŞVEREN **Bağ Yağları Sanayi ve Ticaret T.A.Ş.**
YÜKLENİCİ **Yapı Üretim İnşaat Taahhüt San. ve Tic. A.Ş.**
ÇELİK İŞLERİ **Altıntaş Mühendislik ve Çelik**
Konstrüksiyon San. Tic. A.Ş.
MEKANİK **MKŞ Mühendislik Isıtma Soğutma**
Havalandırma Sistemleri
FOTOĞRAFLAR **Mehmet Yasa**

1928 yılında İzmir’de kurulan ve kentin en eski ve köklü bitkisel yağ fabrikalarından biri olan firma, 2016 yılında Aliğa Organize Sanayi Bölgesi’ne taşınmış ve 100 dönümlük alanda inşa edilen yeni tesislerinde üretime başlamıştır.

Bu kapsamda yapımı gerçekleştirilen yeni yönetim binası ve güvenlik kulübesi bu yapı tanıtımının konusunu oluşturmaktadır.

56 metre uzunluğunda olan ve yaklaşık 650 metrekarelik taban alanına sahip yönetim binası, fabrika yerleşkesinin güneybatı cephesinde yer alan ana ulaşım arterine koşturularak, fabrika girişini tanımlayacak şekilde konumlanmıştır.

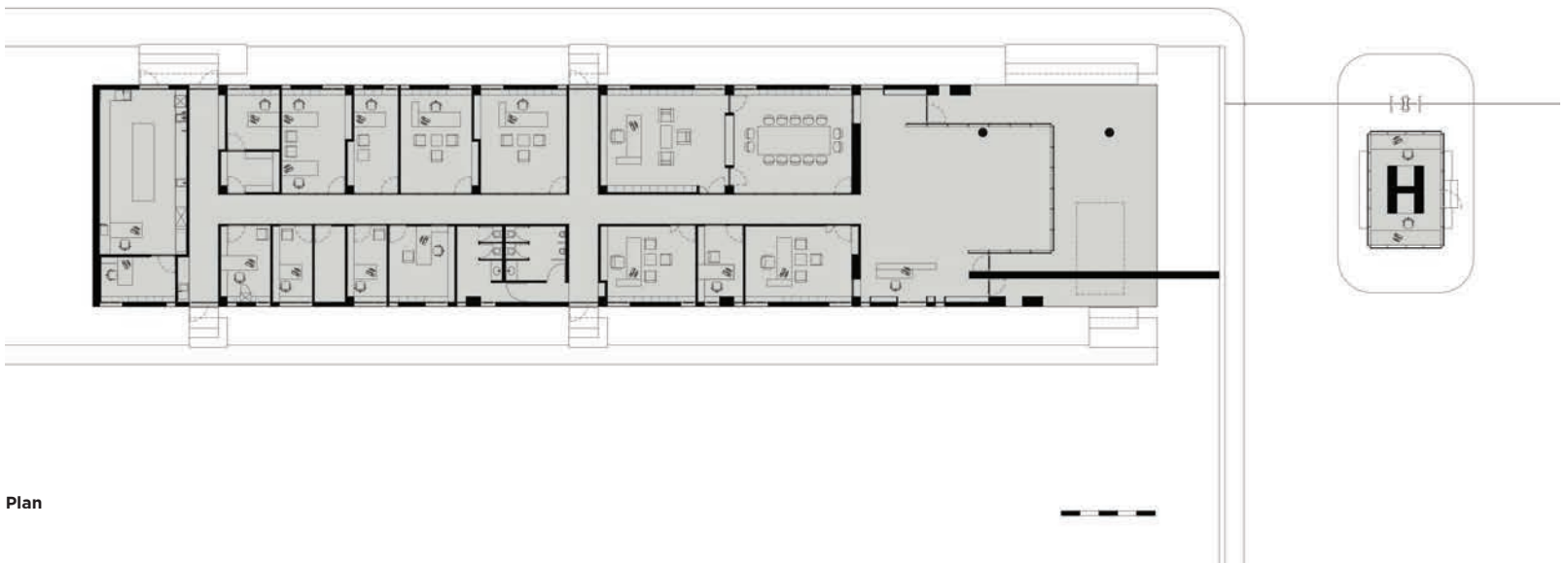
Yeşil bir “havuz” içinde bir “ada” olarak tasarlanan binaya, köprü görevi gören, yerinde döküm beton basamaklarla ulaşılmaktadır. Bütünü prefabrike ve çelik sanayi yapılarından oluşan tesiste, kendi alanını ve düzlemini tayin etme amaçlı bu koparma-ayrıştırma stratejisi, binanın kendi içinde bu kez farklı yapı elemanlarının birbirleriyle olan

ilişkisinde de tekrarlanmaktadır. Basamakların ana gövdeden koparılması, bölme duvarların çerçeveden koparılması ve hatta bina çizgisi dışına taşan betonarme perde duvarın yere basmaması gibi...

Yapının taşıyıcı sistemini oluşturan betonarme elemanların bir bölümünün brüt beton olarak bırakılmasına karar verilmiştir. Bu “seçici dürüstlüğün” amacı binanın dış çizgisini vurgulayan toplamda 136 metre uzunluğunda ve 1 metre yüksekliğinde olan ve tümü tek defada dökülen betonarme kirişin en belirgin görsel unsur olarak öne çıkmasını sağlamaktır. Ana kirişin yanı sıra, giriş holü perde duvarlarının bir bölümü ve giriş holü tavan döşemesi ve bunların dış mekan uzantıları da brüt olarak bırakılmıştır.

Betonarme çerçeve içerisine oturtulan dış cephe ve ara bölmelerin belirgin artikülasyonunu sağlamak adına, dış cephe duvarları çelik konstrüksiyon ile oluşturulmuş ve bina dış cephe kaplama levhası üzerine yapılan mantolama ve mineral sıva ile cephe sonlandırılmıştır.

Plan

Kesit

Vaziyet planı

İç ve dış mekân sürekliliğini sağlamak adına, yerden tavana alüminyum doğramalarla dış kabuk oluşturulmuştur.

Fabrika yönetimi, bireysel odalardan oluşan geleneksel ofis düzeninin devamını yeğlediği için, serbest ve açık mekân duygusunun farklı yöntemlerle sağlanmasına çalışılmıştır. İşlevsel olarak birbirleriyle ilişkili yönetim birimlerinin bir araya getirilmesiyle oluşturulan "kutular", binayı enine ve boyuna kat eden ana koridor arterleriyle birbirinden koparılmıştır. Oluşan her kutu içerisinde bireysel ofis mekânlarının

“serbestleşmesi” adına, yerden tavana kadar uzanan boy pencerelerin oda kenarlarında çözülmesi yoluna gidilmiş; bu şekilde bölme duvarların, içinde düşey taşıyıcıların ve dolapların da yer aldığı kalın serbest duvarlara dönüşerek özgürleşmesi sağlanmıştır. Bu oluşumların (doluluk ve boşlukların) cepheye işlevsel ve aritmik yansımaları sağlanmıştır.

Güvenlik kulübesi, idari binayla aynı söz ve biçim dağarcığının ürünüdür. Konsollu bir kaide olarak tasarlanan taşıyıcı, kulübe içinde brüt olarak bırakılmıştır. Kaideyi çevreleyen yerden kopuk ve “çatısız” sürekli bir cam cephe elemanı, bu küçük yapının uçan bir kutu olarak algılanmasını amaçlar.

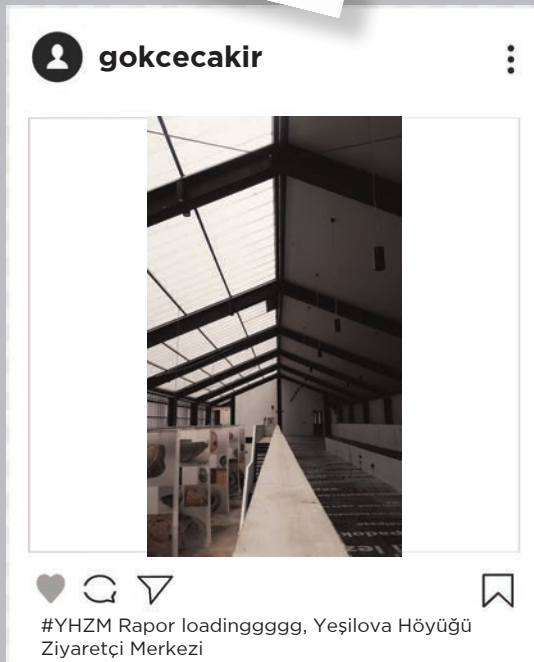
Toplamda oldukça dar bir malzeme paleti ile mütevazı ve yalın bir tasarım dilinin kullanılması tercih edilmiştir. ■

Roni S. Ruso, Y. Mimar

“OLUŞAN HER KUTU İÇERİSİNDE BİREYSEL OFİS MEKANLARININ ‘SERBESTLEŞMESİ’ ADINA, YERDEN TAVANA KADAR UZANAN BOY PENCERELERİN ODA KENARLARINDA ÇÖZÜLMESİ YOLUNA GİDİLMİŞ; BU ŞEKİLDE BÖLME DUVARLARIN (...) KALIN SERBEST DUVARLARA DÖNÜŞEREK ÖZGÜRLEŞMESİ SAĞLANMIŞTIR”

#egemimkarsilasma #ege_mimarlik

turuncu_oky

#Gökyüzünü kutulamışlar

gokcecakir

#Kendiliğinden fakat yerli yerinde, Yalı Hanı Han Kahvesi

edakemahlioglu

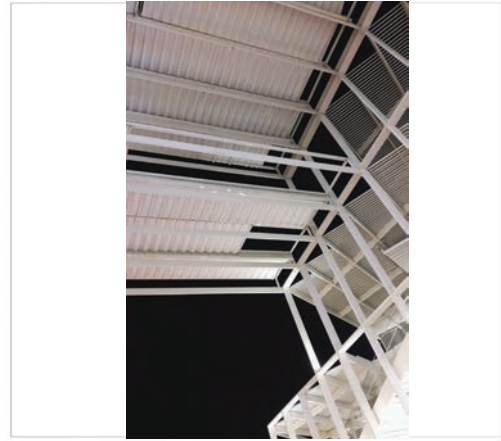
#T M O, Alsancak, İzmir

tugba_amac

#Her güne bir köpek

gokcecakir

#Saçakları kooomppple açabiliriz, yaz geldi, Ege Perla

Yağ Hikâyeleri:

Köstem Zeytinyağı Müzesi

2018 TARİHE SAYGI YEREL KORUMA ÖDÜLLERİ KAPSAMINDA KORUMA DALI'NDA ÖDÜLE LAYIK GÖRÜLEN VE URLA ZEYTİNLER'DE YER ALAN MÜZE YAPISI, ZEYTİNYAĞI ÜRETİM TEKNİKLERİNİN BİRE BİR ÖLÇEKTE SERGİLEMELERİNİN YANI SIRA EĞİTİM VE ATÖLYE MEKÂNLARINI İÇEREN "BİLİM, SANAT, TASARIM MERKEZİ"Nİ BARINDIRIYOR

H. İbrahim Alpaslan, Can Gündüz FOTOĞRAFLAR Ahmet Giliz

Köstem Zeytinyağı Müzesi'nin kurucusu ve aslen tıp doktoru olan Levent Köstem, zeytinyağı müzesine giden yolun pul toplama merakıyla ve zeytinliklerin içinde geçen çocukluğuyla başladığını söylüyor. O tarihlerde Buca'da zeytinciliğin önemli olduğunu hatta zeytinyağı sıkımının yapıldığı atölyelere zeytin taşıdıklarını hatırlıyor.

Yaklaşık yirmi yıl önce Urla'ya taşındığında zeytinle yolları tekrar keşşen Köstem, yavaş yavaş zeytin bahçeleri edinmeye başlıyor, hatta boş tarlaları da alıp binlerce zeytin fidanı dikeyor. Neden zeytin diye sorduğumuzda da yanıtı, "Zeytin ağacı estetik bir ağaç, heykel gibi. Hem de bir dikeyorsun binlerce yıl yaşıyor, benden sonraki nesiller de yararlınsın istedim" oluyor.

Bir süre sonra zeytin hakkında okumaya, araştırmaya başlıyor ve zeytin kültürü ile tanışıyor. Dünyadaki önemli müzeleri, özellikle zeytinle ilgili müzeleri geziyor ve 2000'lerin başında, sosyal sorumluluk motivasyonu ile Urla'da bir zeytin müzesi kurma kararı alıyor.

Müze için yer arayışına girdiğinde, Çeşme yolunun kenarında, Zeytinler'de, içinde şu an müzeye dönüştürülmüş olan prefabrike yapının da bulunduğu araziye buluyor. Böylece, bir mobilya fabrikası için inşa edilen yapı ve çevresini zeytin müzesi olarak dönüştürme süreci başlıyor. Gerekli izinleri almak için geçen uzun hazırlık döneminde bir yandan da nasıl bir müze olması gerektiğine dair fikirlerini olgunlaştırıyor. Bu süreçte sergileme konusunda özellikle uzun süre Urla

Klazomenai kazılarını yürüten Prof. Dr. Güven Bakır ve Ali Ertan İplikçi ile görüş alış-verişlerinde bulduklarını belirtiyor. Ayrıca bu süreçte tüm Ege'yi dolaşarak müzede sergilenmek üzere malzemeler toplanıyor. Yapının fabrika binasından sergileme ve üretim yapısına dönüşümünün proje müellifi ise Mimar Selina Kazazoğlu.

Müzedede esas amaç, tarihten günümüze tüm zeytinyağı tekniklerinin bire bir ölçekte sergilenmesi. Levent Bey'in vurguladığı bir nokta da sadece Anadolu'ya has tekniklerin ve malzemelerin sergilenmesi. Yurtdışından alınmış veya getirilmiş bir malzeme katmak istememiş koleksiyonuna. Sergi salonunda zeytinin fabrikaya getirilmesinden depolanmasına, işlenmesinden son ürünün taşınmasına kadar, insan ve hayvan gücünden buhar ve elektrik gücüne doğru bir süreç sergileniyor. Özgün mekanizmaların yanı sıra aslına uygun olarak yeniden üretilmiş mekanizmalar da sergide yer alıyor. Sergideki bir başka önemli parça da yaklaşık 3 metre çapındaki anıtsal zeytin kökü.

Müzenin, ilerleyen süreçte zeytinyağı dışında sabun, temizlik ve hijyen temalı sergi bölümleriyle genişleyeceğini de ekliyor Levent Bey. Restoran ve satış birimi de yakında hizmete girecek.

Müzenin büyük bir kısmı da eğitime ayrılmış. Neredeyse sergi mekanı kadar bir alanda zeytinyağının son teknoloji ile çıkarılmasının izlenebileceği, tadımların yapılacağı bir alan ve içinde kütüphanenin, toplantı odalarının bulunduğu atölye mekanlarından oluşan "Bilim, Sanat, Tasarım

Merkezi" müzenin önemli bir bölümü. Levent Bey, özellikle çocukların ve gençlerin müzeyi sadece gezmelerinin yeterli olmadığını, burada bir şeyler üretmelerinin, tartışmalarının, zaman geçirmelerinin çok önemli olduğunu vurguluyor. Bu bağlamda ilkokuldan üniversiteye tüm kurumlarla da işbirliği yapmaya hazır olduklarını ekliyor.

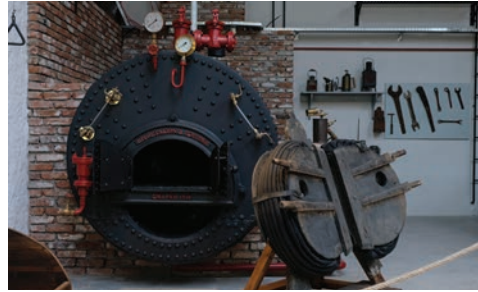
Ayrıca Bucalı olan ve çocukluğundaki Buca'nın dokusunun bozulma sürecine üzüntü içinde şahit olan Köstem, müzenin sergi salonunun girişine çocukluğunun Buca'sının bellek mekânlarından bir kısmını yeniden inşa ederek bu bozulmaya da dikkat çekmeyi hedefliyor.

Köstem Zeytinyağı Müzesi'nin, 2018 yılında İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri kapsamında, Koruma Dalı'nda ödüle değer görüldüğünü de belirtelim. □

H. İbrahim Alpaslan, Dr. Öğretim Üyesi, DEÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

Can Gündüz, Dr. Öğretim Görevlisi, İYTE Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

“SERGİ SALONUNDA ZEYTİNİN FABRİKAYA GETİRİLMESİNDEN DEPOLANMASINA, İŞLENMESİNDEN SON ÜRÜNÜNÜN TAŞINMASINA KADAR İNSAN VE HAYVAN GÜCÜNDEN BUHAR VE ELEKTRİK GÜCÜNE DOĞRU BİR SÜREÇ SERGİLENİYOR”

Oleatrium Zeytin ve Zeytinyağı Tarihi Müzesi

KUŞADASI - DAVUTLAR YOLU YAKININDAKİ MÜZEDE KRONOLOJİK KURGUDA EN ERKEN DÖNEMLERDEN CUMHURİYET DÖNEMİNE ZEYTİNYAĞI ÇIKARMA TEKNİKLERİ SERGİLENİRKEN MEKÂNDAKİ YAPI MALZEMELERİ DE ELE ALINAN DÖNEMİN DOKUSUNA UYGUN OLARAK DEĞİŞİYOR

H. İbrahim Alpaslan, Can Gündüz FOTOĞRAFLAR Ahmet Giliz

Zihinlerde bir tatil beldesi olarak yer etmiş Kuşadası aynı zamanda bir tarım yerleşmesi aslında. Özellikle 80'lerdeki "turizm patlaması"ndan önce bölgenin ana geçimi tarımdan, özellikle de zeytin ve zeytin ürünlerinden sağlanıyordu. Bunda 1912'de İtalyanlar tarafından kurulan, cumhuriyetten sonra kamulaştırılan ve TARIŞ'e devredilen Kuşadası sahilindeki zeytin fabrikasının da önemli payı var kuşkusuz. Bugün ne yazık ki Kuşadası kent merkezinde son kalan boşluk olan bu alanda çok katlı yapılaşmaya karşı Mimarlar Odası ve kentin dinamikleri büyük mücadele veriyor. Oleatrium, böyle bir arkaplanı olan coğrafyada zeytine ve zeytinyağına adanmış bir müze.

Geniş bir tarım işletmesinin Kuşadası-Davutlar yoluna yakın kısmında kurulan Oleatrium Zeytin ve Zeytinyağı Tarihi Müzesi'nin kurucuları Gürsel ve Hasan Tonbul organik tarıma ve özellikle zeytinciliğe gönül vermiş bir çift. Kuşadası'daki çocukluğu zeytinliklerde geçen ve Gürsel Hanım'ın ifadesi ile "zeytine aşık" olan Hasan Bey uzun zamandır topladığı tarihi materyalleri herkesle paylaşmak üzere bir müzeye dönüştürme fikrine kapılmış. 2007-2009 arasındaki hazırlık ve inşaat aşamalarının ardından müze 2009 yılı Ekim ayında hizmete açılmış. Şu anda özel müze statüsündeki tesis Kültür Bakanlığı denetimi ile hizmet veriyor.

3.000 metrekare kullanım alanına sahip müze yapısı bir yapının dönüştürülmesi ile değil sıfırdan inşa edilmiş. Kronolojik denebilecek bir sergileme kurgusunu içerecek biçimde

tasarlanan avlulu, U plan şemasına sahip yapı geleneksel formlara ve malzemelere referanslar taşıyor. Özellikle avlusu kullanılan malzemeleri, peyzajı ve renkleri ile neredeyse bir Roma evinin atriumunu andırıyor.

Mimari Proje Mimar Ali Genç'e ait. Ali Bey'in yanısıra Hamit Çam, Gürsel Hanım ve Hasan Bey'in de müze senaryosuna ve mekânlara dair hayalleri de yapının biçimlenmesinde etkili olmuş.

Müze mekânları önce otoparktan ana giriş holüne doğru yönelen, iki tarafında manolyaların ve zeytini bahçeden fabrikaya taşıyan araçların kronolojik sergisinin yer aldığı anıtsal yolla başlıyor. Geniş giriş holünün -ki burası gezinin sonlandığı hol aynı zamanda- bir tarafında zeytin ürünlerinin satıldığı bölüm varken diğer tarafında zeytinin Akdeniz'deki yolculuğunu görselleştiren bir harita yer alıyor. Duvarlarda Antik dönemden zeytin tarımı ile ilgili seramik resimleri yer alıyor. Kronolojik kurguda en erken dönemlerde yağın çıkarımı ile başlayan sergileme düzeni Antik Dönem'deki kullanım alanları ile devam ediyor. Daha sonra Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerine doğru ilerlerken ahşap elemanların yerini metallere bırakması, insan ve hayvan gücünün yerini buhar ve elektriğin almasına şahit oluyoruz. Sergilemelerin sadece araçların sergisi olarak değil, cansız mankenlerin yardımı ile desteklenerek çalışma prensiplerinin anlaşılması üzerine kurulmuş olması her yaş ve (b)ilgi grubundaki ziyaretçilerin sergiden keyif almalarını sağlıyor.

Müzedeki üzüm ve şarap kültürüne ayrılmış sergilerin yanı sıra müze binasının dışında geleneksel bir un değirmeni de sergileniyor.

“KRONOLOJİK DENEBİLECEK BİR SERGİLEME KURGUSUNU İÇERECEK BİÇİMDE TASARLANAN AVLULU, U PLAN ŞEMASINDA SAHİP YAPI GELENEKSEL FORMLARA VE MALZEMELERE REFERASLAR TAŞIYOR”

Yerli turistlerin, haftasonu gezginlerinin ve meraklıların yanısıra yabancı turistlerin de yoğun ilgisini çeken müzenin ziyaretçi sayısı yıldan yıla artarken, müze devlet misafirlerini, ziraat odalarının ve diğer tarım kuruluşlarının konuklarını da ağırlıyor.

Organik tarım, zeytincilik ve zeytinyağı üretimi ile ilgilenmeye devam eden aile zeytinyağının tarihinin ev sahipliğinin yanı sıra uluslararası yarışmalarda ödül alan kalitede zeytinyağı üretmeyi de sürdürüyor. □

H. İbrahim Alpaslan, Dr. Öğretim Üyesi, DEÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

Can Gündüz, Dr. Öğretim Görevlisi, İYTE Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

Arazinin Özgün Karakteristiği

PYLOS'UN YARI KIRSAL BÖLGESİNDE YER ALAN ZEYTİNYAĞI FABRİKASI, YAPISAL TERCİHLERİYLE EĞİMLİ ARAZİLER ÜZERİNDE KONUMLANAN ZEYTİNLİKLERE ÖYKÜNÜRKEN, DİĞER YANDAN ÜRETİM BANDI AKIŞ PRENSİBİNİ TASARIMSAL VE ALGISAL OLARAK BENİMSEYEN BİR ENDÜSTRİ YAPISI OLARAK KENDİNİ KONUMLANDIRIYOR

METİN **Dimitris Thomopoulos** ÇEVİRİ **Çiçek Ş. Tezer Yıldız**

PROJE MİMARİ **Dimitris Thomopoulos**
 PROJE EKİP **Nikoletta Kanellou**
Maria Christofi
 STATİK **Olympia Koukouna**
 TOPLAM ARSA ALANI **7828 m²**
 TOPLAM TABAN ALANI **785 m²**
 PROJE YILI **2013-2014**
 FOTOĞRAFLAR **Fotis Milioni+s**

Proje arazisi Pylos'un zeytinlikler ve üzüm bağları ile çevrili yarı kırsal bir bölgesinde yer almaktadır. İşveren, sürecin başlangıcında modern zeytinyağı üretim, işleme ve ambalajlama birimlerinin ihtiyaçlarını karşılayan ve aynı zamanda yenilebilir zeytin üretimini içerecek bir yapı talebinde bulunmuştu. Önerilen projenin tasarımının ve uygulamasının kısa bir sürede ve düşük bir bütçe ile gerçekleştirilmesi temel gerekliliklerdendi.

Yapı konsepti arazinin özgün karakteristiğini göz önüne alıyor. Zeytin yapraklarının rengindeki çaprazlanmış çatı, zeytinliklerin bulunduğu yamaçlara referans verirken, kırmızı tuğladan ortogonal ızgara "kaide" arazi toprağının özgün rengini anımsatır.

Projenin temel düzensel konsepti, plan düzleminin ilintili işlemlere göre üç ayrı bölgeye ayrılacak şekilde düzenlenmesine dayanır; yenilebilir zeytinler birimi kuzey tarafta, yağ kısmı güneyde ve kamusal alanla birlikte bir depolama ve ambalajlama alanı ile ofisler merkezde yer alır. Hem ziyaretçiler ve çalışanlar hem de - işlenecek ham malzeme olan- zeytinler için yapıya erişim batı tarafında yer alırken, hazırlanmış ürünler doğu

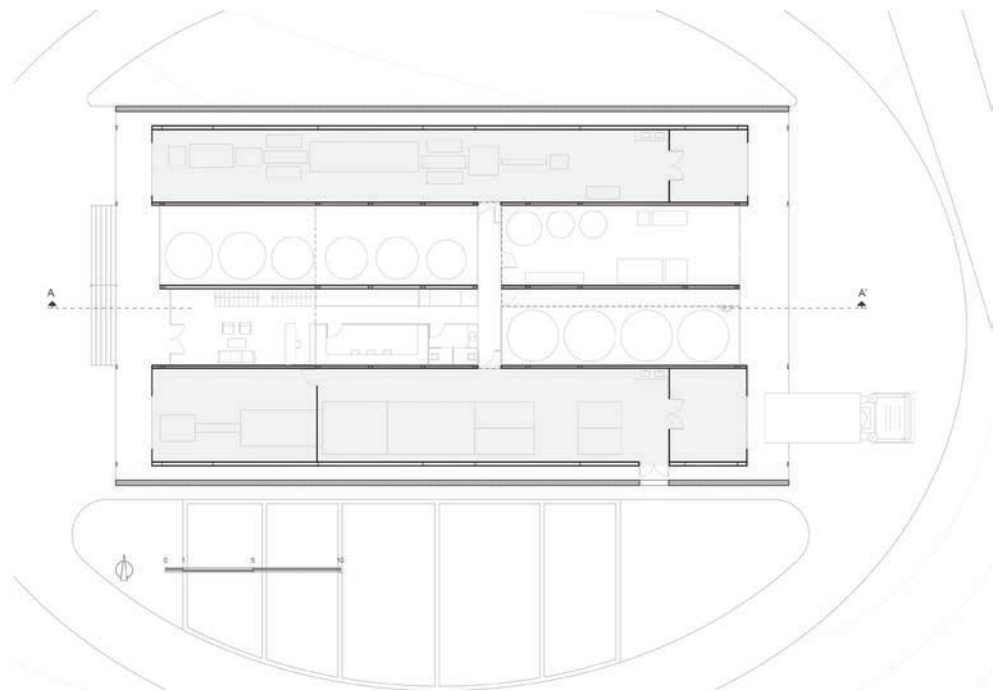
tarafta depolanır ve sonra buradan dağıtılır. Yapının tek yönlü çalışmasını sağlayacak şekilde uzunlamasına üç bölgeye ayrılarak düzenlenmesi, yapının endüstriyel karakterine yanıt verir. Bu endüstriyel karakter aynı zamanda gıda üretiminde modern hijyen standartlarına en uygun özellikleri sağlarken, bir "üretim bandı"nın tasarımsal ve algısal modelini oluşturur.

Yapı, kısa bir zamanda ve kısıtlı bir bütçe ile inşasını sağlayan çelik taşıyıcı birimleri ve prefabrikte dolgu levhalarını içeren bir strüktürdedir. Kuzey ve güneydeki, kendisine çok yakın şekilde konumlandırılmış dolgu duvarlarla kombine haldeki düşey perfore duvarlar, çift kabuklu cephe prensibiyle çalışır ve böylece yoğun güney güneşini gölgeleyerek ve kuzey rüzgârını kontrol altına alarak yapının termal davranışını güçlendirir. □

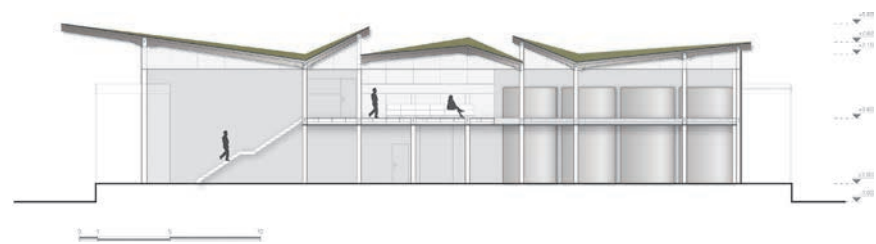
*Dimitris Thomopoulos, Y. Mimar,
 Selanik Aristoteles Üniversitesi Mimarlık Bölümü
 Öğretim Görevlisi*

Çiçek Ş. Tezer Yıldız, Y. Mimar

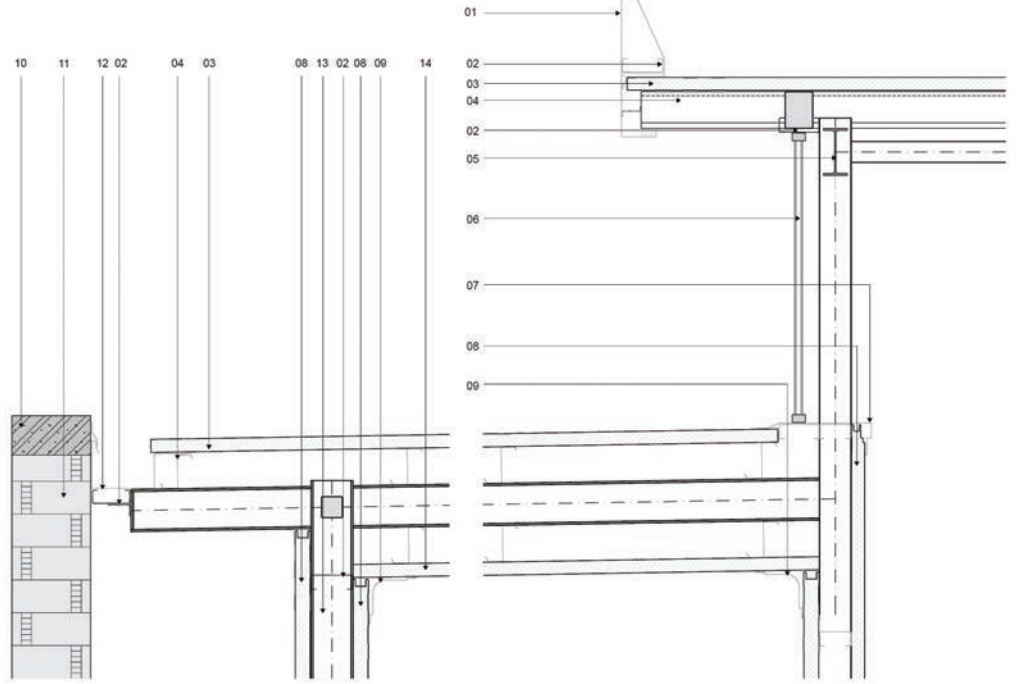

Plan

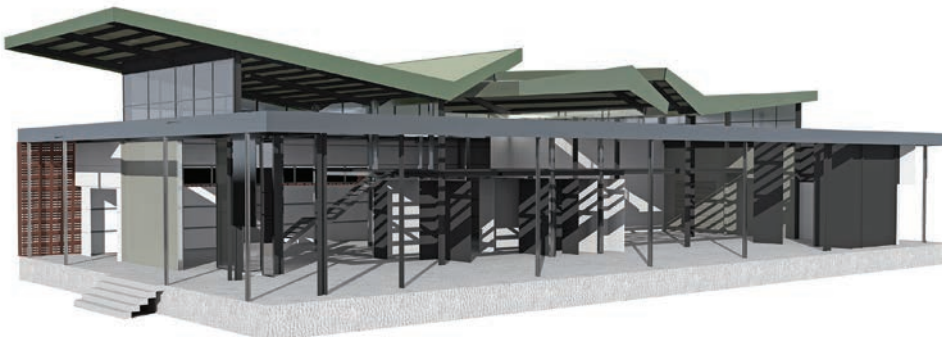

Kesit

1. Özel parça	6. Cam levha	11. Tuğla
2. Çatı sırt kirişi - C Profil	7. Özel üretim cam levha	12. Yağmur oluğu
3. Çatı paneli, 4mm. kalınlığında	8. Kaplama paneli, 4mm. kalınlığında	13. Metal taşıyıcı IPE 160
4. Çatı sırt kirişi - Z Profil	9. Özel üretim köşe çitası	14. Asma tavan paneli, 4mm. kalınlığında
5. Metal taşıyıcı	10. Beton şerit	

“YAPININ TEK YÖNLÜ ÇALIŞMASINI SAĞLAYACAK ŞEKİLDE UZUNLAMASINA ÜÇ BÖLGEYE AYRILARAK DÜZENLENMESİ, YAPININ ENDÜSTRİYEL KARAKTERİNE YANIT VERİR”

Lilliput İzmir

HAKAN KELEŞ'İN, İSMİNİ GÜLLİVER'İN SEYAHATLERİNDEKİ "LİLLİPUT" ADINDAKİ CÜCELERDEN ALAN ÇALIŞMASI, KENTSEL MEKÂN FOTOĞRAFLARINA DEV BEDENLERİN YERLEŞTİRİLMESİNDEN OLUŞAN VE BÖYLECE BEDEN- MEKÂN ÇATIŞMASINI ORTAYA KOYAN BİR SERİ SUNUYOR

Hakan Keleş

Lilliputlar

Gülliver seyahatlerinden birinde "Lilliput" adında bir kente uğrar. Kendisi ortalama insan boyunda olmasına rağmen, bu kentte bir dev olarak algılanır çünkü bu kentin sakinleri cücelerdir.

Bizim yaşadığımız kentler ise, insan bedeninin ortalama antropometrik ölçüleri standart kabul edilerek inşa edilmiştir. Kapı kolunun yüksekliğinden masa genişliğine, minimum koridor ölçüsünden kalkan duvar yüksekliğine kadar ölçülebilir bütün parametreler, Neufertian standartlara göre sabitlenerek bugün etrafımızı saran fiziksel gerçekliği oluşturur. Ortalama 1.60 kotundan algılanan bu gerçeklik toplamda hayatın ta kendisidir ve gerçek hayatta devler yoktur. Bir gün kız arkadaşımı beklerken, -King Kong, Godzilla gibi filmlerin etkisiyle muhtemelen- yüksek binaların arasından kafayı uzatmış bakan dev bir figür çizdim telefonda. Cep telefonuyla çektiğim fotoğrafa, yine telefonun kalemiyle amatörce karalamıştım ama ölçek, beden ve mekân çatışması kendini okuttuğundan ilgi çekici görünüyordu. Kız arkadaşım beğenince birkaç tane daha yaptım ve Instagram hesabımda paylaştım. Dördüncü paylaşımın altına Osman Şişman "Bu Lilliput Serisi çok iyi gidiyor" yorumunu yapınca, serinin adı konmuş oldu. Binaların üzerinde kalan ölü hacimlerde, kimsenin

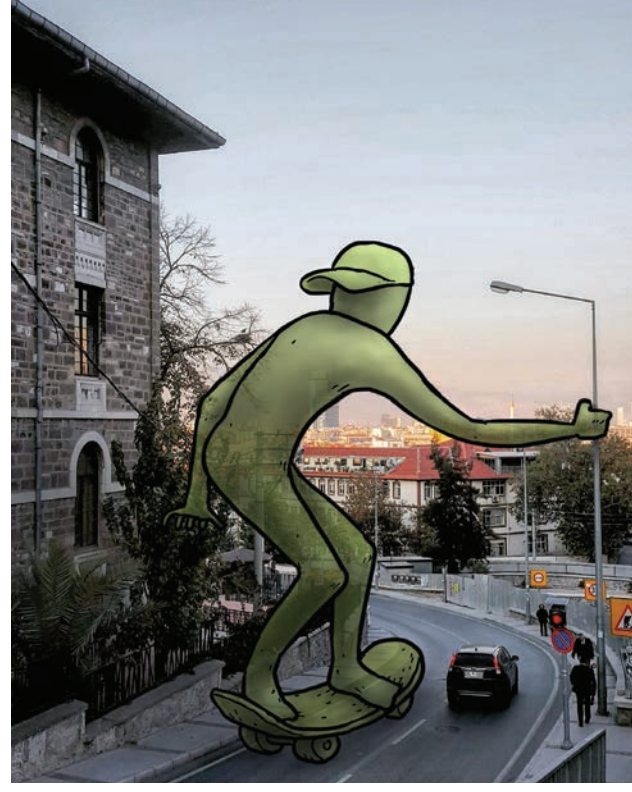
fark etmediği eski yapılarda, geniş atriumlarda büyük bedenler görmek, bakanın o mekân ve atmosfer üzerine iki kez düşünmesini sağlamış gibiydi. İşlerin zamanla teknik açıdan olgunlaşması, çizilen karakterin bulunduğu fotoğrafa daha ait gibi görünmesini sağladı ve amaca hizmet etti.

Serinin ilk işleri, fotoğrafın çekildiği ortamın fizikselliğine vurgu yapacak şekilde cinsiyetsiz bedenlerdi. Daha sonraları o ortamda yaşayan insanları yine o ortama büyük ölçekli olarak çizmeye başladım. İşlerin bazıları sokaktaki bir veriyi alıp mizahi içeriğe dönüştürmeye çalışıyor. Bazılarında ise, bu coğrafyada yaşamış, coğrafyanın niteliklerini sanata dönüştürürken "devleşmiş" önemli şahsiyetler bulunuyor.

#lilliputizmir

Eskişehir'de yaşadığım için fotoğrafların çoğu buraya ait. Başka kentlerden az da olsa var fakat bunu her kent için özel bir seri yapma fikri hep aklımdaydı. Deniz Dokgöz'ün de önerisiyle bunu Mimarlık haftası için kolektif bir şekilde İzmir'de yapmaya karar verdik.

Instagram hesaplarından yaptığımız duyurularla insanlardan #lilliputizmir hashtagiyle İzmir fotoğrafları paylaşmalarını istedik. 2 ay içinde yaklaşık 900 fotoğraf paylaşıldı. İçlerinden konseptte uygun olanları seçerek bir seri oluşturmaya çalıştım. İzmir'in bilindik mekânlarının yanında,

“BİNALARIN ÜZERİNDE KALAN ÖLÜ HACİMLERDE, KİMSENİN FARK ETMEDİĞİ ESKİ YAPILARDA, GENİŞ ATRIUMLARDA BÜYÜK BEDENLER GÖRMEK, BAKANIN O MEKÂN VE ATMOSFER ÜZERİNE İKİ KEZ DÜŞÜNMESİNİ SAĞLAMIS GİBİYDİ”

farklı yerlerden toplamda bir kent panoraması oluşturabilecek bir seçki olmasını istedik. Instagram'da paylaşılan fotoğraflardan kullanmaya karar verdiklerimin sahiplerine mesaj atarak, yüksek çözünürlüklü versiyonlarını istedim. Her birine küçük bir Photoshop müdahalesi yaparak ışık ve renk bütünlüğü sağlamaya çalıştım.

18 adet işten oluşan sergide, Lilliput serisindeki gibi farklı nitelikte işler mevcut. Kimisi İzmir'in kültürüne ait bir veriyi vurguluyor, kimisi o yerin fizikselliğini ön plana çıkarıyor, kimisi de yalnızca mizahi bir içerik barındırıyor. □

Hakan Keleş, Y. Mimar

Cevat Erder ve Acar Avunduk ile Koruma Paneli

BİRİ TEORİSYEN, DİĞERİ İSE UYGULAMACI İKİ ÖNEMLİ KORUMA UZMANI CEVAT ERDER VE ACAR AVUNDUK, KONUYU İSTANBUL TARİHİ YARIMADASINDA GEÇEN ÇOCUKLUKTAN KORUMA VE RESTORASYON KAVRAMLARININ GEÇİRDİĞİ DEĞİŞİME UZANAN GENİŞ BİR YELPAZEDE ELE ALDILAR

H. İbrahim Alpaslan

Mimarlık Haftası'nda 2 Ekim Salı günü biri teorisyen, diğeri ise uygulamacı iki önemli koruma uzmanının sunumları yer aldı. Koruma bilincinin ülkemizde yerleşmesinde yayınları, dersleri ve yetiştirdiği öğrencileri ile önemli katkıları olan Prof. Dr. Cevat Erder ile restorasyon alanında bir çok projenin müellifi, 2008 yılında Mimarlar Odası'nın XI. Ulusal Mimarlık Ödülü'nü Yapı/Koruma-Yaşatma Dalı'nda almış olan Acar Avunduk bu oturumun konukları idi.

1931 İstanbul doğumlu, koruma dünyasının "her dem yeşil yapraklı bir ağacı" olan Prof. Dr. Cevat Erder, "günümüzde gerek ulusal gerekse uluslararası korumadan, özellikle de koruma eğitiminden söz edildiğinde, akla gelecek ilk isimlerden biri" (Şahin, 2003). Erder sunumunun bir kısmında yaşam öyküsünü aktarırken bir kısmında da dünyada ve Türkiye'de koruma anlayışının sorunlarını özetledi. Bununla birlikte tarihi yapıların ve objelerin terminoloji sorununa da değinen Erder, özellikle "Kültür Varlığı" teriminin önemini ve tarihi yapıların, objelerin yaşayan bir varlık gibi ele alınmaları gerektiğini vurguladı.

Sunumda canlı bir şekilde anlattığı İstanbul'un tarihi yarımadasında geçen çocukluğu ve bu dokunun gittikçe bozulmasına şahitliği belki de kendisini tarihe, koruma alanına

iter. Kısa bir hukuk deneyiminin ardından, arkeoloji lisans eğitimi ve yurtdışındaki lisansüstü çalışmalarından sonra Kemal Kurdaş'ın daveti ile 1963 yılında ODTÜ Mimarlık Fakültesi'nde Restorasyon Bölümü'nü kurmak üzere görevlendirilir. Bu gelişmeyle birlikte, koruma alanındaki en önemli kurumlardan birinin yöneticiliği ile birlikte ülkedeki literatür eksikliğini kapatma çabasına da girer.

Sunumdan sonra yeni baskısı yapılan "Tarihi Çevre Algısı" isimli kitabını imzalayan Erder'e birçok genç meslektaşının ve mimarlık öğrencisinin ilgisi mutluluk vericiydi.

Acar Avunduk'un sunumu ise iki bölümden oluşmaktaydı. Birinci bölümde koruma ve restorasyon ilkelerinin doğuşundan günümüze kadarki evrimini özetleyen Avunduk süreçteki önemli aktörlere ve fikirlere dikkat çekti. Ardından kendi işlerini kronolojik bir sırayla sunarken hem koruma yaklaşımındaki hem de teknolojideki gelişmeleri özetleyerek kısa zamanda ne denli büyük bir yol katedilmiş olduğuna değindi.

Sunumda ilginç olan Avunduk'un kendisine ait bazı restorasyon uygulamalarını da eleştirmesi idi. Mimar sunumlarında alışık olmadığımız biçimde, özellikle bir dönem popüler olan ve "2. grup uygulama" olarak adlandırılan "restorasyon" uygulamalarından kendisinin de yaptığını, ne yazık ki koruma kurullarının yönlendirmesi ile bir dönem bir çok mimarın bu uygulamaları yapmak durumunda kaldığını anlattı. Özgün yapının

yıkılarak tamamen yeniden inşa edilmesini, hatta biraz geriden üzerine kat çıkılmasını mümkün kılan bu uygulamanın ne kadar yanlış olduğunu ve bir çok tarihi eseri aslında bu uygulamalar yoluyla kaybettiğimizi samimiyetle ortaya koydu. ■

H. İbrahim Alpaslan, Dr. Öğretim Üyesi, DEÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

“SUNUMDAN SONRA YENİ BASKISI YAPILAN ‘TARİHİ ÇEVRE ALGISI’ İSİMLİ KİTABINI İMZALAYAN ERDER’E BİRÇOK GENÇ MESLEKTAŞININ VE MİMARLIK ÖĞRENCİSİNİN İLGİSİ MUTLULUK VERİCİYDİ”

KAYNAK

• Şahin, N. (derleyen) 2013, Her Dem Yeşil Yapraklı Bir Ağaç, Cevat Erder’e Armağan, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, Ankara, 2003.

Kentte Mekân Bulmacası: K lt rparkı

ON BİR YILDIR MİMARLIK HAFTASI ETKİNLİKLERİNİN BİR PARÇASI OLAN VE MİMARLIK ÖĞRENCİLERİNİN KATILIMIYLA GERÇEKLEŞEN KENTTE MEKÂN BULMACASI ATÖLYESİ, ÖĞRENCİLERİN BU SENE MEKÂN OLARAK SEÇİLEN K LT RPAK'ı YENİDEN, OYUN ARACILIĞIYLA DENEYİMLEMELERİNİ SAĞLADI

Ahenk Yılmaz, Ali Okan Yılmaz

Kentte Mekân Bulmacası Atölyesi 11. yılını tamamlarken kendine Kültürpark'ı mesken se ti. Şimdiye kadar İzmir'in ve Kayseri, Talas'ın pek çok farklı kentsel mek nını kurduğu bulmaca silsilesinin parçası yapan atölye, bu sefer Kültürpark'ın tümünü bir oyun alanı haline getirdi. Bundan  nce İzmir'de gerçekleşen tüm atölyelerde 2004 yılında hazırlanan İzmir Kent Merkezi Mimarlık Haritası'nda gösterilen alanın tamamı kullanılmıştı; ki bu alan Alsancak Liman bölgesinden Konak'a kadar uzanan oldukça geniş bir kentsel mekânı kapsamaktadır. Bu yılki Mimarlık Haftası'nda ise atölye Kültürpark ile sınırlandırılarak, park hakkındaki güncel tartışmalara doğrudan katkısı olmamakla birlikte Kültürpark'ın mevcut durumu, anlamı ve kent belleğindeki yeri ile ilgili bir hatırlatma - tazeleme yapma amacını taşıdı.

Atölye boyunca, oyunun doğru bir şekilde yürütülmesinin önemli bir bileşeni olan hakemler² ve birebir bulmacaları  zmesi beklenen yarışmacı  đrenciler³ Kültürpark'ı daha önce hiç deneyimlemedikleri biçimde deneyimleme imkânı edindiler. Yarışmacıları bir bulmacadan diğerine sürükleyen ipuçları mek nla, özellikle Kültürpark'ın bellek mek nlarıyla kurdukları ilişkileri tekrar üretmeyi amaçladı. Atölyeye katılan mimarlık öğrencileri, yaşadıkları kentin en önemli kamusal alanlarından birini oyunla ve özellikle bir bulmaca oyunuyla yeniden keşfederek aslında ona dair yeni bir bellek oluşturdular.  nk , bellek geçmişin temsili olarak⁴ her hatırlama sürecinde önceki temsilin

zihinde yeni bilgi ile bütünleşmesi ile yeniden oluşturulur. Yani, yarışmacılar Kültürpark'ı önceden biliyor, günlük rutinleri içerisinde düzenli olarak ziyaret ediyorduysalar bile, bu oyun sürecinde tekrar keşfettiklerini ve Kültürpark için yeni bir bellek oluşturduklarını söylemek mümkün.

Park alanının tümünden seçilip bulmacaları hazırlanan yerler, kolaylıkla tahmin edilebilecek ve park imgesinin bir parçası olarak bellekte yer eden Paraşüt Kulesi gibi bilinen yapıların yanında, her gün parka bir sebeple yolu düşenlerin bile daha önce hiç fark etmediği çeşitli kişilerin ve/veya olayların anısına dikilmiş olan anıtları da kapsadı. Bu Şekilde belirlenmiş olan her nokta için bir hakem seçildi ve her noktanın hakemi, kendi noktasının bulmacasını  zerek gelen yarışmacılara bir sonraki noktalarının bulmacasını vermekle görevlendirildi. Her bulmaca yarışmacıları bir sonraki noktaya taşırken farkında olmadan Kültürpark için yeni bir bellek haritası oluşturmalarına aracılık etti. Özellikle günümüzde önemi ya da kullanımı azaldığı için çok fazla bilinmeyen ancak kentlilerin Kültürpark'a ilişkin belleğinde yer etmiş yapı ve mekânlar seçilerek, parkın unutulmuş yüzünün öğrenciler tarafından bir nebze olsun öğrenilmesi / hatırlanması sağlanmaya çalışıldı.

Atölyenin en önemli amaçlarından birini mimarlık  ğrencilerinin Kültürpark'ı oyun ile yeniden deneyimlemelerini sağlayarak park ile kurdukları ilişkiyi g clendirmek oluşturuyordu.  nk , biliyoruz ki, Kültürpark gibi kentlilerin kolektif belleğinde önemli yere sahip olan

kentsel mekanlar bireylerin hem yerler ile hem de içinde yaşadıkları toplum ile kurdukları aitlik ilişkisini ve grupları bir arada tutan birliktelik hissini güçlendirirler⁵. Geçmişin temsilleriyle ilişkili olan bu yerler özellikle kolektif belleğe köklenmesi, gelişip büyümesi için uygun bir zemin sağlarlar. Christine Boyer, Kolektif Bellek Şehri adlı kitabında kentteki bu yerlerin “anılarımızı biçimlendirdiğini” ve hatta “hatırlamayı sağlayan bellek kodları” gibi bir işlev taşıdığını söyler⁶. Kente ait tüm bu yerler çağlar boyunca yeniden ve yeniden inşa olurken, geçmişin izlerini hâlâ üzerinde taşıyarak oluşmuş olan kodlarının işte tam da kente ait belleği inşa edebilmek için tıpkı eski bir yazının şifresini çözer gibi okunması gerektiğini söyler⁷. Kültürpark, kuşkusuz sahip olduğu geçmişe ilişkin tüm referansları ve bugün hâlâ kent ile kurduğu ilişki ile İzmir için bu yerlerin en önemlilerinden birisini oluşturur.

Tüm park alanını oyunlaştıran atölye süresince bulmacalar aracılığı ile parkın önemli noktaları için yazılan kodlar öğrenciler tarafından çözüldükçe, mekânlar da oyun aracılığı ile yeniden okunmuş oldu. Oyunun bir bulmacadan diğerine sürükleyen ve zamanla yarışarak bulmaca çözmeyi gerektiren yapısının, oyun-temelli öğrenme süreçlerinin önemli bir yöntemi olan akış kuramı ile karşılığını bulduğunu söylemek mümkün⁸. Bu akışın süreklilik yaratan yapısı öğrencilerin mekânı tanıma / hatırlama deneyimlerini eğlenceli bir aktivite haline getirirken, alana olan ilgilerinin ve problem çözmeye ve odaklanmaya ilişkin becerilerinin gelişimine katkı sağlamayı da hedefledi. Bulmacaları çözebilmek için gereken ipuçlarını Kültürpark’ın tarihine ilişkin internet tabanlı kaynaklarda hızla arayan öğrenciler, bu meydan okuma sırasında ve akışın içerisinde, Kültürpark’a ilişkin daha önce bilmedikleri pek çok detayı fark etme olanağını buldular. Bulmacaları ilk tamamlayan grup olmak için park alanı içerisinde hızla hareket eden öğrenciler, o sırada parkta çeşitli amaçlarla vakit geçirenler için de ilgi odağı haline geldi. Atölye, bu bağlamda da parkın bilinirliğinin ve kentlilerin parkın sahip olduğu kültürel mirasa ilişkin farkındalığının artmasına aracı olmaya çalıştı.

Kültürpark’ın kent belleğinin önemli

bir parçası olarak kamusal açık alan kimliğini korumaya ilişkin mimarlık içinden ya da dışından pek çok aktörün çabalarına bir katkı koymak adına parkta düzenlenen atölye, bir yarım gün içerisinde başladı ve bitti.

“ATÖLYEYE KATILAN MİMARLIK ÖĞRENCİLERİ, YAŞADIKLARI KENTİN EN ÖNEMLİ KAMUSAL ALANLARINDAN BİRİNİ OYUNLA VE ÖZELLİKLE BİR BULMACA OYUNUYLA YENİDEN KEŞFEDEREK ASLINDA ONA DAİR YENİ BİR BELLEK OLUŞTURDULAR”

Mimarlık öğrencileri ve park ziyaretçileri oyunun içine oyuncu veya seyirci olarak eklenerek parkın belleğinin hem bireyler için hem de kolektif olarak yeniden üretilmesi sürecinin bir parçası oldular. Kültürpark’ın farklı farklı kentli gruplar tarafından çeşitli aktiviteler aracılığıyla deneyimlenme miktarı arttıkça ve kentlilerin kolektif belleğindeki yeri güçlendikçe, kamusal alan olarak kent için önemi daha da çok anlaşılacak. Park alanında oyun oynamak ise kuşkusuz ki bu deneyimi yaratmanın en keyifli hali. □

Ahenk Yılmaz, Doç. Dr., Yaşar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

Ali Okan Yılmaz, Mimar

DİPNOTLAR

1 Atölye 6 Ekim 2018 tarihinde Mimarlar Odası İzmir Şubesi tarafından düzenlenen İzmir Mimarlık Haftası kapsamında yapılmıştır. Atölyeye verdikleri destekler için Mimarlar Odası İzmir Şubesi’ne ve özellikle Buğra Güngör ve Okay Gönülol’a teşekkür ederiz.

2 Atölyenin hakem öğrenci listesi şu şekildedir: Aslihan Barut, Mücahit Bursalı, Merve Büyüknacar, Recep Duruk, Çiğdem Ergezer, Ezgi Güven, Elif Kınacı, Ebru Mutlu, Furkan Özata, Ozan Yaşar

3 Atölyenin yarışmacı öğrenci listesi şu şekildedir: Ümrân Akkık, Elif Ceren Aktaş, Ferya Alkan, Nimet Büşra Alp, Begüm Artkuy, Duhan Ayhan, Funda Bayram, Büşra Bülbül, Burçak Çıkkıç, Gizem Doğmuş, Mert Efendioğlu, Özge Eren, Ayşe Sena Gürcan, Berfin Güzel, Eda Karasu, Esra Karatepe, Berca Kavani, Gizem Kılıç, Selen Kiran, Şerife Yağmur Konuk, Gülsersen Elif Köseoğlu, Betül Aybüke Meral, Fulya Mordoğan, Yonca Özkan, Elis Erdinc Skender, Özüm Uçan, Dije Yıldırım, Barış Can Yılmaz, Miray Melisa Yörük

4 Jacques Le Goff, History and Memory, çev. Steven Rendall and Elizabeth Claman (New York: Columbia Üniversitesi Yayınları, 1992), p. 51.

5 Barbara A. Misztal, Theories of Social Remembering (Berkshire: McGraw-Hill, 2003), 13.

6 M. Christine Boyer, The City of Collective Memory: Its Historical Imagery and Architectural Entertainments (Londra; Cambridge, Mass: MIT Yayınları, 1994), 322.

7 Boyer, The City of Collective Memory, 322.

8 Wilfried Admiraal ve diğerleri, “The concept of flow in collaborative game-based learning,” Computers in Human Behavior 27 (2011): 1185-1194.

Hemşehri Mekânları

MİMARLIK HAFTASI BOYUNCA GERÇEKLEŞTİRİLEN SUNUMLARA FARKLI DİSİPLİNLERDEN BAKIŞ AÇILARINI BULUŞTURMASI BAKIMINDAN YENİ BİR DOKU KATAN HEMŞEHRİ MEKÂN LARI PANELİNDE KATILIMCI KONUŞMACILAR “HEMŞEHRİLİK” KAVRAMINI FARKLI BOYUTLARIYLA ELE ALDILAR

Can Gündüz

Mimarlık Haftası boyunca farklı sunum ve panellerle kentlerin nasıl daha demokratik, eşit, kapsayıcı ve bu anlamda nasıl daha “akıl dolu” olabileceğini çeşitli model ve uygulamalar üzerinden konuşmaya, tartışmaya çalıştık. Hemşehri Mekânları Paneli katılımcıları da temelde bu tartışmaya katkı koymayı sürdürdüler. Ancak, önemli bir farkla! Bu etkinliğin katılımcıları kent aklına, mimarlığın “hemşehri” alanlarından baktılar. Sosyoloji, ekonomi, siyaset bilimi, kamu yönetimi, felsefe, şehir ve bölge planlama ve tasarım alanlarından değerli katılımcılarımız İzmir, Eskişehir, Samsun, Mersin, Datça ve Ankara gibi Türkiye'nin farklı kentsel-toplumsal bağlamlarında deneyimledikleri, gözlemedikleri “hemşehrilik” hallerini bizlerle paylaştılar. Peş peşe iki oturumda gerçekleşen panelin ilk oturumunda Osman Şişman, Hande Çevik ve Mehmet Pembecioğlu; kısa bir aranın ardından gerçekleşen ikinci oturumunda ise Ulaş Bayraktar, Melda Yaman Öztürk ve Tanıl Bora söz aldılar.

Osman Şişman, kısa bir süredir kendisini de şaşırtan bir tutkuyla Instagram platformu üzerinde şehir fotoğrafları paylaşıyor olmasından hareketle, bir şehirde yerleşik olmanın güncel veçhelerinden biri olarak, o şehrin çeşitli imgelerini hızla biriktirme, yeniden üretme ve paylaşma davranışı üzerine, kendi çektiği Instagram fotoğrafları eşliğinde bir sunum yaptı. Şişman, felsefe ve endüstriyel tasarım akademik arka planından yola çıkarak, bu “anıta görüntü” paylaşım platformlarının, şehre

bakmanın bilindik biçimlerinden başka, imgelerin yeniden üretilmesini sağlayan teknolojik gereçlerin ve paylaşılmasını mümkün kılan platformların tekno-sosyal yapılarının nasıl koşullandığına dikkat çekti.

Hande Çevik, göç sosyolojisi, toplumsal cinsiyet ve kadın çalışmaları arka planından beslenen sunumunda, Eskişehir’de halen yönetici olarak çalışmakta olduğu, mültecilere hizmet veren sivil toplum kuruluşunun “saha”sından deneyimlerini paylaştı. Çevik, “Eski Komşular, Yeni Hemşehriler” olarak nitelediği mültecilerin, Suriye krizinden bu yana kent yaşamında daha görünür olmalarıyla birlikte, misafir olmaktan çıkıp ev tutmak, iş bulmak, gündelik ihtiyaçlarını karşılamak için Türkiyelilerle her gün daha çok etkileşimde buldukları süreçte, ön yargılardan ve devlet politikalarından ötürü kentin çeperindeki mahallelerde, ucuz iş gücü olarak mücadele verdiklerine dikkat çekti. Sunumunu fotoğraflarla destekleyen Çevik, mültecilerin, özellikle de LGBTİ mülteci bireylerin yoğun olarak yerleştirildiği bir uydu il olan Eskişehir’in, kent merkezinde Arapça ve Farsça mekân adlarına rastladığımız sokaklarını, yabancıya yüksek kiralara verilen evlerini ve çok kültürlü mahallelerini bizlere gösterdi.

Mehmet Pembecioğlu, şehir planlama ve kentsel siyaset akademik arka planından yola çıkarak, kentsel müşterek mekânların izini gündelik yaşam içinden gözlem ve deneyimlerle sürdürdüğü sunumunda, yaşamının önemli bölümünü geçirdiği İzmir ve Datça’da, müşterek mekânların değişim süreçlerine ve bu süreçlerin siyasal güç ilişkileri açısından

taşıdığı anlama ışık tuttu. Penpecioğlu, meslek örgütlerine de çağrıda bulunarak, müşterekler üzerine verilen mücadelelerde, hukuki ve bürokratik süreçler kadar, gerçek mekânda geliştirilen müştereklik pratiklerinin desteklenmesinin önemine dikkat çekti.

Ulaş Bayraktar, kamu yönetimi ve kentsel siyaset akademik arka planının yanı sıra, Mersin’de kurucu ortağı olduğu Kültürhane vesilesiyle sürdürdüğü esnaflık deneyiminden yola çıkarak gerçekleştirdiği sunumunda, hemşehrilik kavramının barındırdığı anlamlara, yerel yönetim aktörlerinin “renkli” icraatlarından örneklerle

hikâyelerini bize aktardı.

Tanıl Bora ise öncelikle müzmin bir Ankaralı olarak, siyaset bilimi arka planından, zaten güzel bilinmeyen ve zaten “uydurma” bir şehir olarak görülen Ankara’nın “bozulduğuna”, “çirkinleştiğine” dair yaygın melankolinin sebeplerine değinen bir sunum gerçekleştirdi. Bora, Ankara’nın, Kemalizmin altın çağında yeni Cumhuriyet’in sahnesi olarak, özellikle “mabetsiz” bir şehir olarak kurulduğuna; ancak bu mabetsizliğin, milliyetçi muhafazkar söylemde bir “kahır” vesilesine dönüşmesiyle birlikte devreye sokulan belleksizleştirme

“SOSYOLOJİ, EKONOMİ, SİYASET BİLİMİ, KAMU YÖNETİMİ, FELSEFE, ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA VE TASARIM ALANLARINDAN DEĞERLİ KATILIMCILARIMIZ (...) TÜRKİYE’NİN FARKLI KENTSEL-TOPLUMSAL BAĞLAMLARINDA DENEYİMLEDİKLERİ, GÖZLEMLERİNİ ‘HEMŞEHRİLİK’ HALLERİNİ BİZLERLE PAYLAŞTILAR”

değindi. Hemşehriliğin sözlük anlamıyla, aynı şehri paylaşanlar arasındaki bağı işaret ediyor olmasına karşın, fiiliyatta kentte yaşayanların geldikleri bağ üzerinden kurdukları dayanışma örüntülerinin öne çıktığına dikkat çeken Bayraktar, bu durumun kenti, Stravrides’in tabiriyle, ayrıışmış mıntıklardan oluşan bir takımyıldızına dönüştürdüğünü belirtti. Bayraktar, kent olgusunun, yapılı ya da doğal çevrenin ötesinde bir “feza” olarak tahayyül edilmesi gerektiğine ve yaşanılan yere dair kurgulanabilecek bir hemşehrilik bağının kurulması için gerekli potansiyelin nasıl keşfedebileceğine ilişkin önerilerini bizlerle paylaştı.

Melda Yaman Öztürk, iktisat temeli üzerine inşa ettiği toplumsal cinsiyet, kadın emeği ve göç çalışmaları akademik arka planından yola çıkarak, sunumunda Samsun’un Reji ile, tütünle, Tekel’le şekillenmiş bir buçuk asırlık tarihine değindi. Samsun’un bu tarihinde, tütünleri dizer gibi yaprak yaprak dizmiş, ilmek ilmek dokumuş, tarlada üretici, fabrikada işçi, hane içinde emekçi olmuş kadınların

operasyonunun, Cumhuriyet ideolojisini kendi sahnesinde alt etmek adına sembolik bir karşı atak olarak gerçekleştirildiğine değindi. Ancak, bu “tarihi sıfırlama”nın yalnız içinde bulunduğumuz iktidar döneminde yaşanmadığına değinen Bora, Hacettepe’de koca bir mahallenin ortadan kaldırılması pahasına kurulan Hacettepe Hastanesi’nin ve pek de masum olmayan Ankara yangınının, Roma’ya kadar giden tarihiyle köklü bir yerleşim olagelmiş kentin tarihini benzer biçimde sıfırlamış olduğuna dikkat çekti.

Tartışma bölümüne geçildiğinde söz alan Zerrin Kurtoğlu Şahin, Halkların Köprüsü Derneği olarak yerel yönetimler ve mülteciler üzerine gerçekleştirdikleri bir çalıştayda, “hemşehrilik” kavramını “kent yurttaşlığı” kavramıyla mesnetlendirerek kullandıklarına değindi. Şahin, bu bakımdan, kent yurttaşlığı gereği, kamu otoritelerinin hizmetlerinin, kentte yalnızca bir gün kalacak kişileri dahi kapsayacak biçimde sunulmaları gerektiğinin altını çizdi. ■

Can Gündüz, Dr. Öğretim Görevlisi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Mimarlık Bölümü

Özgünlük, Hibrit ve Tarih

İSVEÇLİ ÜNLÜ MİMAR ANNA SÖDERBERG'İN MİMARLIK MERKEZİ'NDE GERÇEKLEŞTİRDİĞİ SÖYLEŞİ, İSVEÇ'TE TASARIM VE UYGULAMASINI YAPTIĞI; ÖZGÜNLÜK, HİBRİT VE TARİH KAVRAMLARI ETRAFINDA ŞEKİLLENEN VE AHŞAP MALZEME KULLANIMI ORTAK NOKTASINDA BULUŞAN ÜÇ YAPIYI ELE ALIYOR

Anna Söderberg, ÇEVİRİ VE DÜZENLEME **Çiçek Ş. Tezer Yıldız**

İsveçli mimar Anna Söderberg, Mimarlık Haftası kapsamında gerçekleştirdiği söyleşide kurucu ortağı olduğu

Söderberg Söderberg adlı ofisi ile gerçekleştirmiş olduğu üç projeyi katılımcılarla paylaştı. Özgünlük, malzemede hibritlik ve tarih olarak üç farklı yaklaşım biçimine vurgu yaptığı üç projenin en önemli ortak özelliği ahşap malzeme kullanımı. Yapılarında ahşap kullanımını önemseyen ve malzemeyi yapıların strüktürel yapısında, temel yapısal öğelerinde, cephe kaplamalarında ve iç mekânda kullanabilmek için zaman ve emek harcamaktan kaçınmayan mimar, söyleşisi dâhilinde yapılarının anlatısını da ahşap malzemenin kullanım deneyimleri etrafında şekillendirdi.

Özgünlük: Strandparken

Stockholm'un yakınında hızla gelişen bir bölge olan Sundbyberg'de yer alan proje fikri, Flokhem adlı bir yatırımcının Mälaren Gölü'nün yanında en iyi konumdaki alanlardan birinde bir proje gerçekleştirme teklifi alması ve İsveç'in en büyük ahşap konut yapısını inşa etmek istemesiyle ortaya çıkmış. Bir ahşap imalat firması olan Martinson ise, Folkhem'in isteği üzerine prefabrike ahşap elemanlar ile yüksek bir yapı yapabileceğine dair herkesi ikna ettiği bir sistem geliştirince, proje gerçekleştirilme yoluna girmiş.

Martinson'un alana hazır getirilen malzemeleri, inşaat alanını kuru ve rahat çalışılabilir bir alana çevirmek üzere geçici olarak oluşturulmuş bir

çatının altında uygulanmak üzere alana taşınmış. Kullanılan çapraz lamine masif ahşap malzeme betona kıyasla çok daha hafif olduğundan yapı karkası temele civatalar ile sabitlenerek çalışılmış.

İlerici yaklaşımı, geleneksel olanla kuvvetli bağı ve iyi kullanılmış teknolojisi nedeniyle kısa bir sürede, geniş bir tanınırlık sağlayan yapının mimarisi için ise ahşap ve cam malzeme ile balkonların kombinasyonu dolayısıyla güncel; fakat bunun yanında ikonik İsveç savaş sonrası "konut" mimarisinin izlerini taşıyan formuyla gelenekseldir, denebilir. Tasarım hassasiyetinin yanında, yapının düşük karbon ayak izi ise hem kullanıcılar hem de toplum için ticari değerini artırmakta.

Hibrit: Stockholm Yeni İdari Merkezi

Stockholmskem'in Skärholmen'deki Yeni İdari Merkezi projesi, bölgenin "Skärholmen in Focus" adlı kentsel gelişim projesi ile yeniden canlandırılmasının bir tezahürü ve sembolü olarak görülmekte. Bu yüksek yapı, bölgede küçük bir alana birçok çalışma ve konut alanı sığdırmakta, kentin bu terk edilmiş ve tekinsiz görülen bölgesini aktive etme amacı taşımakta. Daha önce yerinde Skärholmen Yüksek Okulu bulunan yapı, yıkılan yapının taban oturum alanını koruyarak yükselmiş. Okul bahçesine bakan, 4 kat yüksekliğinde, 300 kişiye iş imkânı sağlayacak ofis ve Kent Tiyatrosu Kültür Merkezi aktiviteleri işlevli bir

kütle ve onun üzerinde yükselen 22 katlı, içinde konutları barındıran bir ince kütleden oluşmakta.

Mimari ekibin projede arzuladığı, tüm yapıyı, strüktürden kaplamaya kadar, masif ahşaptan inşa etmek olmuş. Bu amaçla statik, yangın gereklilikleri, akustik, sürdürülebilirlik ve ekonomik koşullar göz önüne alınarak yürütülen uzun bir araştırma sürecinin ardından yüksek konut bloğu strüktüründe beton ve çelik malzemelerin hibritleştirilerek kullanıldığı bir çözüme gidilmesine; daha alçak olan ofis kütlelerinde ise masif ahşap kullanılmasına karar verilmiş. İç mekânda da tamimiyle ahşabın kullanıldığı ve bu malzeme seçiminin dışarıdan görünür olduğu mekâna ahşabın getirdiği sıcaklık ve sakinlik önemsenmiş. Stockholmshem'in bu yeni yapısının Skärholmen in Focus projesinde bir katalizör görevi görmesi umuluyor.

Tarih: Bollbacken

Bollbacken, 19. yüzyıl ortalarında bir askerin yaşamak üzere inşa ettirdiği bir kulübenin yıkılması sonrasında yerine, yapının karakteri korunarak, aynı büyüklükte inşa edilen bir yapı projesi. İnşa edilen yeni yapının eski yapının hatırasını taşıması; yapının taban oturma alanı, yeri, malzemeleri, kütle ve cephe açıklıkları korunarak sağlanmaya çalışılmış. Yapının dış yüzeylerinde geleneksel ve doğal malzemeler basit bir çerçevede seçilmiş; cepheleri boyanmış ahşap ile, çatısı ise kilden üretilmiş ince kiremit malzeme ile kaplanmış. İç mekânda ağırlıklı olarak beyaz renk kullanılmış. Yapının merkez aksı rüzgâr çiçeği çayırlarına ve iki taraflı su manzarasına yönelimli olarak belirlenmiş. ■

Anna Söderberg, Y. Mimar

Çiçek Ş. Tezer Yıldız, Y. Mimar

SOL ÜSTTE 1a, 1b, 1c, Strandparken

SAĞ ÜSTTE 2a, 2b, 2c, Stockholm
Yeni İdari Merkezi

SAĞDA 3a, 3b, Bollbacken

Soru, Sorgulama ve Mimarlık

Hilal Kaleli, Abdulkadir Keleş, Berfin Özel GÖRSELLER Abdulkadir Keleş

Soru sormak nedir? Sorgulamak günlük hayatımızı ne ölçüde etkiler? Soran insan daha üretken olur mu? Sorgulamak mimarlık ve tasarımla nasıl bir ilişki kuruyor? Sorgusuz tasarım mümkün müdür? Tasarımda büyük bir doğru cevap var mıdır? 21. yüzyıl mimarı yeterince sorguluyor mu? Yaratma süreci aslında bir sorgulama süreci midir? Kolektif bilinç bizi hep aynı soruları sormaya mı itiyor? Her ürün, bir cevap nesnesi olarak değerlendirilebilir mi?

Merak etmek, insanlığın süregelen en büyük içgüdülerinden biri olmuştur. İnsanı doğada diğer canlılardan ayıran bilinç ve iradenin de göstergelerinden olan düşünme ve merak etme eylemleri sorgulamanın ilk adımlarıdır. Bilimin de felsefenin de temelini oluşturan bu öğrenme güdüsü, teknolojik ilerlemelerden toplumsal gelişmelere değin değişimin başlangıç noktasıdır. Bu bilgi açlığı kimi zaman bilimsel filizler vermiş kimi zaman varoluşsal problemlere dokunmuştur.

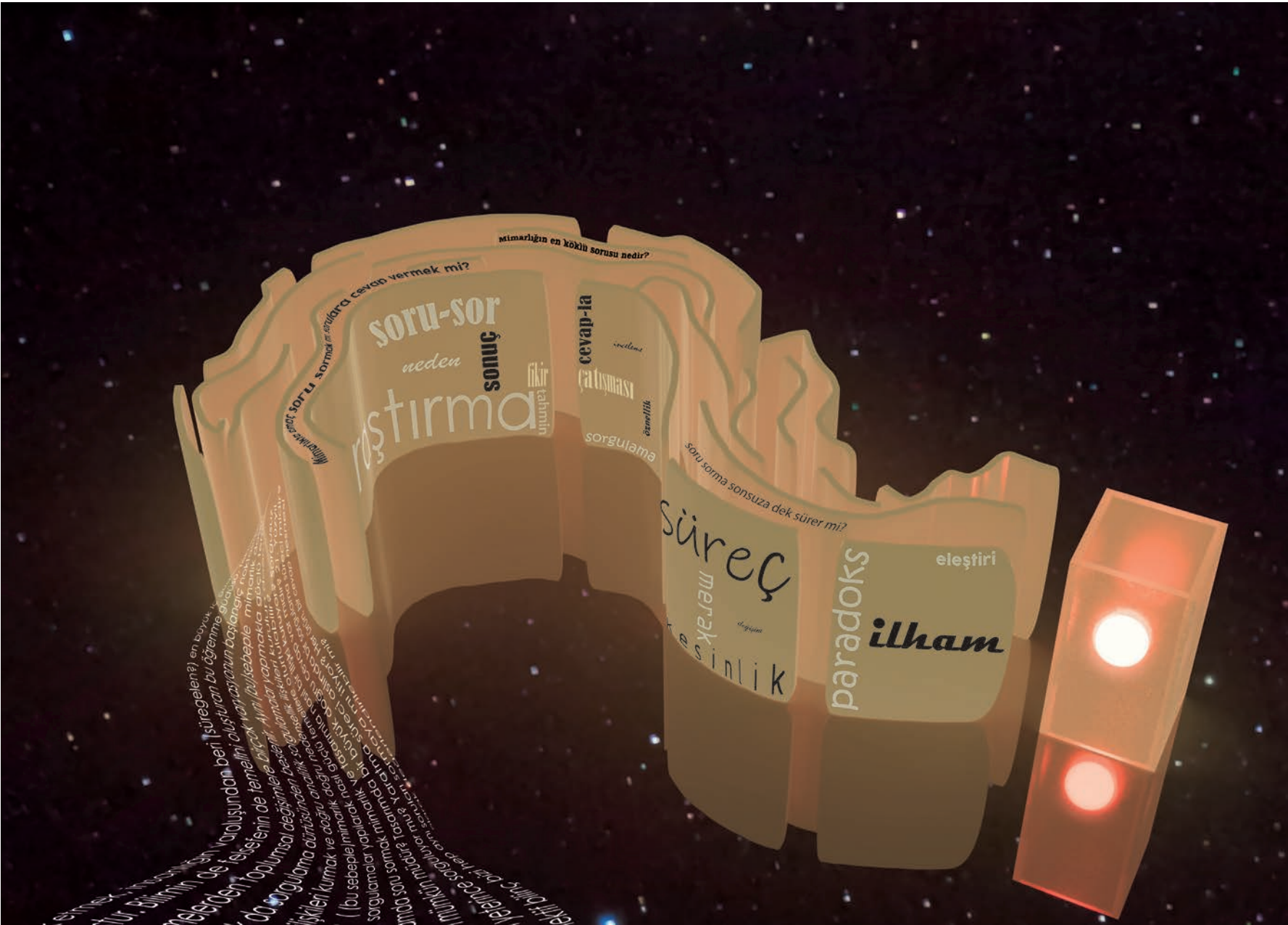
Felsefe başlı başına insanın soru sorma arzusundan doğan bir üründür. Soru sormak insanlık tarihi için çok önemli olduğundan birçok disiplinin başlı başına bu olgu üzerine alt dalları gelişmiştir. Felsefenin “cevap bulmak değil soru sormak” anlayışı da onun çıkışının sorgulamak üzerine olduğunun bir başka göstergesidir aslında. İnsanoğlunun benliğini anlamlandırma çabasından, günlük hayatındaki seçimlerine kadar birçok alanda soru sormak eylemi işlev gösterir.

Doğru soru sormak iyi bir kavrama yeteneği gerektirir. Gözlem iyi analiz

edilip çıkarımlara analitik yaklaşıldıkça, bilgi üretme ve eyleme geçme aşaması da daha başarılı olacaktır. Bu bağlamda doğru soruların iyi üretimsel desenler ortaya çıkaracağını görmek mümkündür. Daha iyi kavramak için sorulan sorular bir arayışın temsilidir. Kavrayışın artması ile doğru orantılı olarak da sorular derinleşir ve zamanla arayışın/kavrayışın ötesine geçip yeni bir ürünün (bilgi veya eser) meydana gelmesine sebep olur.

Mimarlık da bir çok tasarım disiplini gibi sorgulama dürtüsünden beslenir. Bu sebeple mimarlık doğru neden-nasıl ilişkileri kurarak ve doğru analitik sorgulamalar yaparak kuvvetlenir. Mimari üretimin salt insan ihtiyacını karşılamaktan bir adım öteye geçmesi, mimaride fikirlerin ve sorgulamaların daha da önem kazanmasına sebep olur. Mimarlık bireye ve toplumlara daha olumlu şartlar sunan ve estetik/nitelik açısından beklenenin ötesinde cevaplar verebilen bir meslektir. Mimarın üretim sürecinde sorduğu sorular; hem ortaya çıkan ürünün hem de üretim sonrası oluşan gerekli kullanım potansiyellerinin niteliğini belirleyen en önemli noktalardan biridir. Her üretim ardında yeni bir yaratma ortamı, her cevap da devamında yeni soru bulutlarını oluşturur.

Her soruya “doğru” cevabı verebilmek değildir önemli ve yeterli olan, doğru soruları sormak da gereklidir. Refleks cevaplarla geçiştirilen arayışlar sonunda istenmeyen durumlar oluşturabilir. Bu duruma mimari perspektiften bakılacak olursa insanların barınma ihtiyacını karşılamak adına “durumu

kurtarmak” amacıyla verilen cevapların daha çözülemez sorunlar ortaya çıkarmasından söz edilebilir. Nitelikli bir ‘kavrayış’ olmadan, doğru sorulmadan verilen her cevap daha zor sorunlar/ sorular yaratır.

Mimari Tasarım Sürecinde Soru Sorma

Mimari tasarımı sorulardan bağımsız olarak düşünmek mümkün değildir. Zira tasarım var olan bir sorunu çözme isteğiyle başlar ve süreç ilerledikçe sorular da çeşitlenir, değişir, dallanır, ayrıntılı bir hale bürünür. Hatta süreç ilerledikçe sorulan sorular başlangıçta sorulanların çok dışında olabilir. Soru sormanın tasarımda yönlendirici olma özelliğinden de söz etmek

mümkündür. Sorulacak farklı sorular tasarımı farklı noktalara taşıyacaktır. Söz gelimi, süreç esnasında sorulan bir soru tasarımcının soruna çözüm bulmak amacıyla yola çıkarak o konuda daha fazla kafa yormasını, derinlemesine düşünmesini sağlayabilir. Bulduğu yanıtların, yeni soruları meydana getirmesi ve yanıtı bulunan her soru için bunun tekrarlanması bir soru zinciri oluşturur.

Tasarım, cevap verilmiş bir sorular bütünü olarak görülebilir. Bu durumda tamamlanmış ve inşa edilmiş bir yapı da cevap olarak nitelendirilebilir. Bir yapıyı tasarım aşaması soruları üzerinden değerlendirmek -tasarımda tündengelelim- bu bağlamda güzel bir mimari egzersiz olarak

değerlendirilebilir. Bu durumda, örneğin:

Villa Savoye'nin arkasındaki sorular Le Corbusier tarafından cevaplanmış ve manifestolaştırılmışken Burj El Arab'ın tasarım sürecinde sunulmuş soruları nelerdi?

Mimarın aklına gelen bir soru bugün gördüğümüz yapının tamamıyla farklı görünmesine neden olabilir miydi?

Tasarım esnasında bir diğerinden daha önce sorulmuş bir sorunun, sorulma sırasının değişmesi tasarımda büyük farklılıklara yol açar mıydı? □

Hilal Kaleli, öğrenci, İzmir Ekonomi Üniversitesi

Abdulkadir Keleş, Mimar

Berfin Özel, öğrenci, İzmir Ekonomi Üniversitesi

Doktor Vagonu

2018 YILI TARİHİ ÇEVRE VE KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA DALINDA TARİHE SAYGI YEREL KORUMA ÖDÜLÜ SAHİBİ OLAN PROJE, İKİ ARAŞTIRMACI FOTOĞRAF SANATÇISININ CUMHURİYET SOSYAL TARİHİNDE ÖNEMLİ YERİ OLAN SAĞLIK VAGONLARININ TARİHSEL VE GÜNCEL İZİNİ SÜRMELERİ İLE ŞEKİLLENMİŞ BİR BELGESEL ÇALIŞMA

Atilla Özdemir, Zafer Gazi Tunalı FOTOĞRAFLAR **Atilla Özdemir, Zafer Gazi Tunalı**

FOTOĞRAFLAR

Atilla Özdemir, Zafer Gazi Tunalı (Resim 1, 2, 3, 4, 5)
TCDD Arşivi (Resim 6)

Çalışma kapsamında, ilk kez siparişi TCDD'nin ilk Genel Müdürü Behiç Erkin'in isteği doğrultusunda 1927 yılında Alman Demiryolu firması WUMAG firmasına verilen ve kısa sürede sayıları ondokuzaya çıkarılan Sıhhiye İmdat Vagonu, halkın verdiği adla "Doktor Vagonu"nu cumhuriyetin son kalan kazanımlarından biri olarak terk edilmiş yerinden alınarak yeniden hayata döndürülmüştür.

Doktor Vagonları, 1980'li yıllara kadar hizmet vermiş ve bu vagonlardan çok azında tam donanımlı hastane hizmeti verilmişti. Vagonlarda, demiryolunun ulaştığı yerlerde hem personele hem de çevre halkına ücretsiz hizmet vermenin yanında neredeyse tüm ameliyatlara yapılmaktaydı. Diş tedavileri için de çeşitli aletlerin bulunduğu bu vagonlarda 8 yataklı bir revir, doktor odası, eczane bölümü, hemşire odası ve kışın ısınma fonksiyonu da olan bir kuzine yemek fırınının da olduğu bir mutfak ile verdiği hizmetler bugün hala belleklerde yerini tutmaktadır.

Doktor Vagonu'nun Gündeme Gelme Hikâyesi

Basmane'nin Altınpark kazı alanı yanındaki çınarın gölgesi... Birçok zaman yaptığımız gibi o gün kent gözlemcisi Orhan Beşikçi ile oturup kahvelerimizi yudumluyorduk. Yine İzmir üzerine sohbetlerimize dalmıştık. Basmane sokaklarını sayısız kere arşınlayıp fotoğraf çekmiş; biz fotoğraflarımızla bir kent belleği oluştururken, Orhan Beşikçi de çeşitli basın organlarında yazılarıyla unutulmuş, göz ardı edilmiş birçok değer gündeme taşımayı uzun yıllardır yapagelmekteydi.

Orhan Beşikçi ile sohbetin koyuluğu bazen tarihsel olarak farklı konulara da kaymaktaydı, çünkü hiçbir tarih diğerinden bağımsız değildir. Orhan Beşikçi edindiği anılardan birinde "Sıhhi İmdat Vagonu", yani "Doktor Vagonu"ndan söz etmişti. Biz de ilk kez işittiğimiz bu vagonun hikâyesini dinleyince çok duygulanıp bunun üzerine hemen bir çalışma yapmaya karar verdik.

Konuyu araştırmaya başladığımızda TCDD 3. Bölge Müdürü Selim Koçbey ve İzmir Tabip Odası Başkanı Prof. Dr. Fehmi Akçipek ile Prof. Dr. Nevin Turgay koordinasyonunda, Doktor Vagonu'nun Uşak Oturak İstasyonu'ndan getirilip İzmir'de aslına uygun restore edileceği ve 14 Mart 2018 Tıp Bayramı'nda sergileneceği bilgisine ulaştık. Bu aşamada vagonun İzmir'e çekilip Tıp Bayramı'na hazır edilmesi kararı bizi çok sevindirdi.

Rotamızı Uşak yönüne ayarlayıp cumhuriyetin kazanımlarından Doktor Vagonu'nun tam izini sürmek için Oturak İstasyonu'na ulaştık. Gördüğümüz manzara karşısında içimiz buruldu, sıkıldı. Vagon, raylar dışında, terk edilmiş haldeydi. Kendi boyu kadar bir rayda kıpırdamayacak halde küskün duruyordu. Etrafını otlar, ağaçlar bürümüş, tavanı nerede ise çökmüş haldeydi. Hatta ağaçların bazı dalları olmayan camlardan içeri giriyordu. İçine girdiğimizde daha da hüzünlendik. Soyguncuların, talancıların ne aradığını bilmiyoruz ama böylesine tarihi bir sayfanın perişan hali, alt üst edilmiş hali içimizi daha da acıttı. Yaylı, saman dolu koltuklar patlatılmış, ranzalar çökmüş, kablolar yerinden

2

çekilmiş, lambalar yere atılmış, vagonun pirinç pencere pervazları çalınmıştı. Bu çekimler sırasında yanımıza gelen bir kişinin de çocukken bu vagona muayene olduğunu öğrendik. Pirinç pervazlardan da o söz etti, çünkü hiç biri kalmamıştı. İçeride yürümek gerçekten zordu, her tarafı tarumar edilmiş, hatta bazı kaplamaları belki içinde bir şey bulunur diye yerinden sökülüştü. Bu hüznü daha fazla fotoğraflayamadık, bu perişanlık bizi yormuştu. Buna rağmen, sihirli bir havası vardı. Kim bilir nice insanlar burada şifa bulmuştu. Belki o tedavi görenlerin ruhları isyandıydı.

Fotoğraflarla İzmir'e döndük. Yine çınar gölgesi sohbetlerimizden sonra Orhan Beşikçi konuyu köşelerine taşıdı. Orhan Beşikçi'nin desteğiyle, topladığımız bilgi ve fotoğrafları TCDD 3. Bölge Müdürlüğü ve İzmir Tabip Odası ile paylaşıp görüşmeleri sürdürdük. Vagon, bulunduğu yerden güçlüğü de olsa, demiryolu trafiğini aksatmayacak şekilde İzmir Alsancak Bakım İşlikleri'ne 16 Ocak 2018 günü gece geç saatlerde çekildi. Arada bir gidip fotoğraflarken oradaki çalışma zorluğunu da gözlemledik. Alsancak Garı karşısında bulunan Tren Müzesi'ni de ziyaret edip, Müze Müdürü Şinasi Duman'dan da bilgi aldık.

Bir taraftan vagon üzerinde çalışılırken, İzmir Tabip Odası ve TCDD 3. Bölge Müdürlüğü'nden oluşturulan bir heyet Vagon'da sergilenen objelerin belirlenmesi için yoğun bir

çalışma içerisine girdiler. Yanı sıra bazı özgün eşyalar bulunup ayrıldı. Eski Türkçe yazılı bazı kaynakların yanında Almanya'daki ilgili kişilerle de yazışmalar yapılmasıyla oradan da ön bilgiler gelmeye başladı. Bu bilgiler toplanırken Kütüphane Vagonu, Derslik ve Sinema Vagonu gibi başka tür vagonların varlığı da gün ışığına çıktı.

Dışarıdan da usta desteği alındı. O soğuk günlerde dev kapılı, yüksek tavanlı koca binanın içinde tenekede yakılan atık tahtaların alevleri ile ısınmaya çalışan ustalar büyük özveri ile, hatta son hafta sabahlayarak vagonu 14 Mart 2018 Tıp Bayramı'na yetiştirmeyi başardılar. Basmane Garı'na çekilen vagon ziyarete açıldı.

İnsanı duygulandıran bu sonuç, işin başından bu yana biz dâhil öğrenenlerin gözlerinin yaşarmasına neden oluyor. Böylesine önemli bir cumhuriyet kazanımının göz ardı edilip bilinmemesi çok üzücü olurdu. Bu çalışma ile ödül almamış olsaydık da tarihimizin kayıp bir sayfasının bulunup yerine konmasında katkımız olduğu için şimdiki gibi onur duyardık. Çalışmamızda bize yardımcı olanlarla ve bütün emeği geçenlerle birlikte bu haklı onurlu sevinci paylaşırsen bir kez daha teşekkür etmek istiyoruz. Bu çalışmayı bir sunu şeklinde birçok platformlarda izleyicilerle buluşturduk, buluşturmayı da sürdüreceğiz. ■

Atilla Özdemir, Zafer Gazi Tunalı, Araştırmacı Fotoğraf Sanatçıları

3

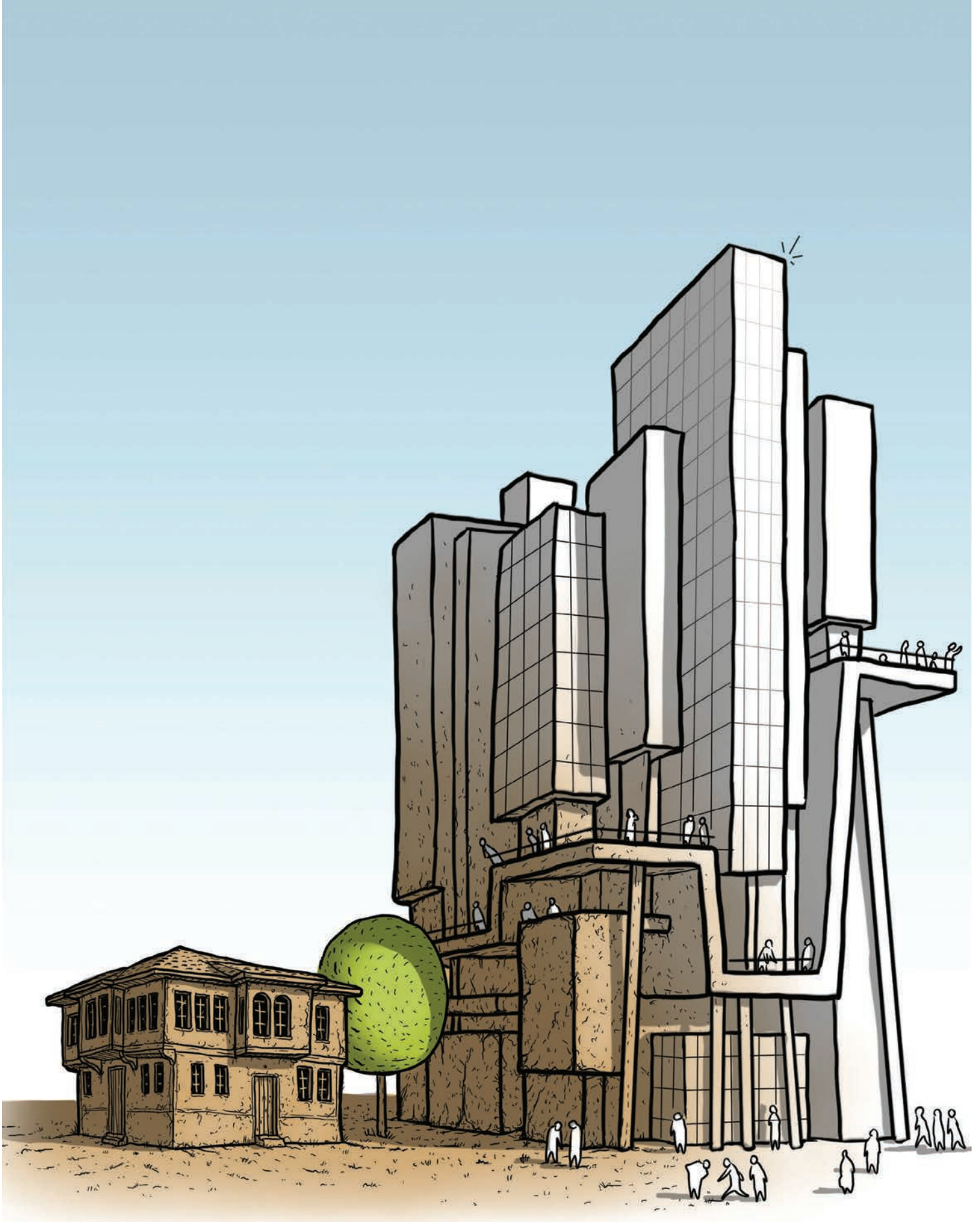
4

5

6

ÜSTTE Karikatür: Hakan Keleş, Y. Mimar

2016 Ulusal Mimarlık Ödülleri: Yapılar, Projeler, Fikirler

YAYINEVİ Mimarlar Odası
Yayınları, Ankara
YAZAR N. Müge Cengizkan
ISBN 9786050108453
BASKI Haziran 2018

Sergi ve ödül programı 2014 yılında, 14 dönem ve 28 yıllık bir meslek pratiği dökümünü geride bıraktı. Bugüne kadar programa 2129 eser katıldı ve öncü nitelikleri nedeniyle 120 eser ve 44 kişi / kuruluş çeşitli dallarda ödüllendirildi. Kitapta, Seçici Kurul üyelerinden Haydar Karabey, Nur Akın ve Ferhat Hacialibeyoğlu ödül alan, almayan, ödül adayı olan tüm eserlere ilişkin genel bir değerlendirme ile geleceği okuyan / prospektif bir bakış sunuyorlar. Yazıları, programın Türkiye mimarlığındaki rolünün yanı sıra, Türkiye'nin güncel mimarlık eğilimlerini saptamak açısından değerli görüşler içeriyor. Kitap hem bir ödül kataloğu olmanın gerektirdiği görselliği ön plana alıyor, hem de yapı, proje ve

Anılarda Yalnızlar: 1940-60 Arası Türkiye Mimarlık Ortamına Bir Yolculuk

YAYINEVİ YEM Yayın
YAZAR Necati İnceoğlu
ISBN 9786058136649
BASKI Eylül 2018

Necati İnceoğlu bu kitabında, Türkiye'nin mimari akademik hayatının 1930-60 arasındaki günlerini yaşamış olan önemli isimlerin tanıklıklarına başvuruyor. Necati İnceoğlu'nun birebir konuştuğu, Türkiye'deki mimarlık eğitiminin öncü isimleri olarak bilinen Harika Söylemezoğlu, Prof. Kemal Ahmet Arû, Prof. Doğan Erginbaş, Bülent Çetinor, Doğan Tekeli, Prof. Maruf Önal, Radi Birol, Abdurrahman Hancı, Prof.Dr. Bülent Özer, Prof. Doğan Kuban, Süheyl Furgaç, Prof.Dr. Bedrettin Pars, Prof. Şazi Sirel, Prof. Nezh Eldem, Prof.Dr. Ferhan Çeçen ve Prof. Muzaffer Sudalı hem anlattıkları hem de yaşam öyküleriyle döneme ayna tutuyorlar.

Tarihi Çevre Algısı

YAYINEVİ YEM Yayın
YAZAR Cevat Erder
ISBN 9786058136601
BASKI Ekim 2018

Kültürel varlıklara değer verme ve onları koruma eğiliminin, bu amaçla yapılan uygulamaların çok kişinin sandığı gibi çağımıza özgü yeni bir davranış, yeni bir akım olmadığını, insanlık tarihinde hayli açık seçik bir yeri olduğunu biliyoruz. Bu olgu, Prof. Dr. Cevat Erder'in Tarihi Çevre Kaygısı ve onun devamı niteliği taşıyan Tarihi Çevre Bilinci adlı kitaplarında ve ardından da UNESCO tarafından tek bir kitap halinde "güncellenmiş özet gibi" yayınlanmış Our Architectural Heritage: From Consciousness to Conservation adlı kitabında açıkça vurgulanmıştır. Tarihi Çevre Algısı, Cevat Erder'in işte bu son kitabının yeniden ele alınarak güncellenmiş ilk Türkçe baskısı olma niteliği taşıyor.

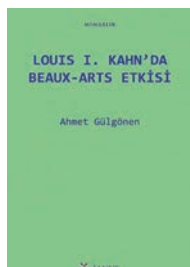
Sifon: Su Tesisatçısı Uygarlığı Nasıl Kurtardı?

YAYINEVİ Koç Üniversitesi
Yayınları
YAZAR W. Hodding Carter
ÇEVİRMEN Defne Karakaya
ISBN 9786052116715
BASKI Ekim 2018

MÖ 3000'de Harappalılar'ın inşa ettiği ilk su tesisatı sisteminden başlayıp Roma hamamlarına, Ortaçağ manastırlarına, saraylardaki tuvalet âdetlerinden kanalizasyon sisteminin var olmadığı Londra'nın zor zamanlarına uzanan ilginç örneklerle su tesisatının tarihini özetleyen W. Hodding Carter, günümüzde uygulanan yöntemleri, arıtma ve dönüştürme konusundaki araştırmaları, geliştirilen yeni ürünleri ve geleceğin muhtemel teknolojilerini renkli bir anlatımla okura sunuyor. Su tesisatı konusuna duyduğu ilgiden yola çıkan Carter'ın şahsi deneyimlerini ve gözlemlerini tarihsel bilgilerle harmanlayarak, temiz su, tuvalet ve çevre için güvenli kanalizasyon sistemlerinin insanlık için yarattığı farkı ortaya koyduğu Sifon, su tesisatı ve atık konusuna başka bir gözle bakmanızı sağlayacak ilginç ve öğretici bir çalışma.

Louis I. Kahn'da Beaux-Arts Etkisi

YAYINEVİ Janus Yayıncılık
YAZAR Ahmet Gülgönen
ÇEVİRMEN Alp Tümertekin
ISBN 9786056824159
BASKI Ekim 2018

"Mekanların eksenal bir kompozisyon dâhilinde birbirine peş peşe bağlandığı Beaux-Arts idealiyle karşılaştırıldığında, Kahn'da mekânların, tam tersine, özgül düzenlerini koruduğunu görürüz (...)"

"Kahn Beaux-Arts'daki eğitiminden söz ederken, bu öğrenim sisteminde 'eskiz'in, kendi kişiliği açısından ne kadar önemli olduğunu belirtiyordu."

"Yaptığı bütün projeler kendine karşı verdiği birer mücadele gibiydi; Kahn'da kompozisyonun uzun sürmesi bundandır."

Ege Mimarlık “İz Bırakanlar” Bölümünde

102 sayıda:

. Necmettin Emre

Gelecek sayılarda;

. Ziya Nebioğlu

. Harbi Hotan

. Bedri Kökten

. Güngör Kaftancı yer bulacaktır.

Okurlarımızın mimarlar ile ilgili arşiv ve anılarını bizlerle paylaşmalarını bekliyoruz: egemim@izmimod.org.tr

RESİMLER

- 1 Necmettin Emre; Uğur Tanyeli, “Çağdaş İzmir’in Mimarlık Serüveni, Üç İzmir”; 1992, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul
- 2 Ziya Nebioğlu, “Mimar Ziya Nebioğlu’nun 1950-1960 Yılları Arasında Karşıyaka’da Gerçekleştirdiği Konut Çalışmaları”, Yasemin Sayar, Ege Mimarlık 2006-3/58, s:36
- 3 Ziya Nebioğlu, Özsaruhan Evi, “Mimar Ziya Nebioğlu’nun 1950-1960 Yılları Arasında Karşıyaka’da Gerçekleştirdiği Konut Çalışmaları”, Yasemin Sayar, Ege Mimarlık 2006-3/58, s:37
- 4 Harbi Hotan, “Harbi Hotan ile Söyleşi”, Doç. Dr. Hikmet Gökmen, 2000-2/34, s:7, Mimarlar Odası İzmir Şubesi Arşivi
- 5 Harbi Hotan, İzmir Tüccar Kulüp ve Oteli, “Harbi Hotan ile Söyleşi”, Doç. Dr. Hikmet Gökmen, 2000-2/34, s: 7, Mimarlar Odası İzmir Şubesi Arşivi
- 6 Bedri Kökten, “Bedri Kökten”, Hikmet Gökmen, 1998-1/25, s:14
- 7 Bedri Kökten, İpek Apartmanı görünüşü, “Bedri Kökten”, Hikmet Gökmen, 1998-1/25, s:18
- 8 Güngör Kaftancı, Mimarlar Odası İzmir Şubesi arşivi
- 9 Güngör Kaftancı, Acarlar Evi; “Güngör Kaftancı”, Hikmet Gökmen; Ege Mimarlık 1998-4/28, s: 6

Ege Mimarlık Yayın Çizgisi

Akademik ve mesleki uygulama alanına dayalı eleştirel yayın ilgisini kendi bölgesine önceleyen EgeMimarlık, mimarlığa has tartışmaları ona koşut kültürel üretim biçimleriyle—film, resim, müzik, fotoğraf, performans, plastik sanatlar, edebiyat—birlikte demleyen, kuram ile pratiği birbirine ören yazı-çizilere yer verir. Belli bir tema etrafında örgütlenen her bir EgeMimarlık sayısı, mesleki ve bilimsel katkının özgün, yaratıcı ve hatta kışkırtıcı olma sorumluluğunu derinden hisseden işlere adanmıştır.

Ege Mimarlık Yayın Koşulları

- . Gönderilecek yazılar en fazla 2400 kelimedenden oluşmalıdır.
- . Görseller, 300dpi çözünürlükte ve kısa kenarı en az 20 cm. olmalıdır. Çizimler, küçültüldüklerinde okunabilir olmalıdır.
- . Yazı ve fotoğraflar için kaynak gösterilmesi zorunludur.
- . Makalelerin 80 kelimeyi geçmeyen İngilizce özetleri ile birlikte gönderilmesi gerekmektedir.
- . Yazıların her türlü sorumluluğu yazarına aittir
- . Ege Mimarlık makale seçimleri hakemler tarafından yapılmaktadır. Sadece hakemli seçim sürecinden geçen yazılar “makale” kategorisinde yer alacaktır.